

***STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
MIASTA ZAMOŚĆ
w latach 2004-2006
oraz kierunki na 2007-2013***

Zamość 2004

WSTĘP	7
I. ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	7
1.1. Źródła oraz podstawy prawne	7
1.2. Podstawy programowe.....	8
1.3. Założenia metodologiczne	9
1.4. Zadania strategii	9
1.5. Zasięg.....	9
1.6. Horyzont czasowy	10
1.7. Partnerstwo społeczne.....	10
II. GŁÓWNE PROBLEMY I UWARUNKOWANIA ROZWOJU I FUNKCJONOWANIA MIASTA ZAMOŚCIA	10
2.1. Zewnętrzne.....	10
2.1.1. Kontekst europejski	10
2.1.2. Kontekst krajowy.....	11
2.1.3. Kontekst regionalny.....	11
2.2. Wewnętrzne.....	11
2.2.1. Kontekst społeczno – gospodarczy.....	11
III. DIAGNOZA PROBLEMÓW MIASTA ZAMOŚCIA	12
3.1. Ogólna charakterystyka społeczna i gospodarcza.....	12
3.1.1. Położenie i walory naturalne	12
3.1.2. Podmioty gospodarcze.....	12
3.2. Demografia (podstawowe elementy).....	13
3.2.1. Przyrost naturalny i migracje.....	14
3.2.2. Prognoza demograficzna dla miasta	14
3.3. Budżet Miasta.....	15
3.3.1 Dochody i wydatki budżetowe miasta Zamość	15
3.3.2. Wydatki na mieszkalnictwo i inwestycje komunalne.....	20
3.3.3. Budżet Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	20
3.3.4. Wydatki na ochronę zdrowia.....	21
3.3.5. Wydatki na pomoc społeczną.....	21
3.3.6. Wydatki na pomoc materialną, psychologiczną i pedagogiczną dla dzieci i młodzieży.....	22
3.3.7. Dodatki mieszkaniowe.....	22
3.3.8. Przeciwdziałanie bezrobociu	23
3.3.9. Wydatki na kulturę i sztukę.....	23
3.3.10. Wydatki na kulturę fizyczną i sport.....	23
3.3.11. Dotacje do przejazdów pasażerskich środkami MZK.....	24
3.3.12. Wydatki na turystykę i wypoczynek.....	24
3.3.13. Udział wydatków na zadania z zakresu polityki społecznej w budżecie miasta Zamość.....	25
3.4. Poziom życia mieszkańców	25
3.4.1. Gospodarstwa domowe.....	27
3.4.2 Rynek pracy.....	27
3.5. Problemy społeczne	28
3.5.1. Organizacja i funkcjonowanie pomocy społecznej	28
3.5.2. Świadczenia społeczne.....	32
3.5.3. Bezrobocie.....	33
3.5.3.1. Społeczne konsekwencje bezrobocia	33
3.5.3.2. Pomoc bezrobotnym udzielana przez MCPR.....	34

3.5.3.3. Stopa bezrobocia	35
3.5.3.4. Liczba bezrobotnych	36
3.5.3.5. Struktura bezrobotnych wg wieku, wykształcenia i czasu pozostawania bez pracy.....	37
3.5.3.6. Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	38
3.5.3.7. Absolwenci	39
3.5.3.8. Oferty pracy	39
3.5.3.9. Przeciwdziałanie bezrobociu	40
3.6. Ubóstwo	41
3.6.1. Ubóstwo i jego ograniczanie	41
3.7. Problemy opiekuńczo – wychowawcze.....	42
3.7.1. Diagnoza głównych problemów	42
3.7.2. Rodzinne formy pomocy dzieciom pozbawionym opieki rodziców	43
3.7.3. Opieka nad dzieckiem w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	44
3.7.4. Pomoc usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.....	45
3.8. Uzależnienia.....	46
3.8.1. Problemy alkoholowe	47
3.8.2. Narkomania	48
3.9. Przemoc w rodzinie	50
3.9.1. Skala zjawiska	51
3.9.2. Formy pomocy.....	51
3.10. Sytuacja osób niepełnosprawnych.....	52
3.10.1. Infrastruktura	52
3.10.2. Rynek pracy.....	53
3.10.3. Pomoc ze środków PFRON.....	54
3.10.3.1. Tworzenie miejsc pracy.....	54
3.10.3.2. Pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej.....	55
3.10.3.3. Szkolenia	55
3.10.3.4. Likwidacja barier funkcjonalnych.....	55
3.10.3.5. Zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	56
3.10.3.6. Turnusy rehabilitacyjne	56
3.10.3.7. Organizacja sportu, kultury, rekreacji i turystyki	56
3.10.3.8. Warsztaty Terapii Zajęciowej.....	57
3.10.3.9. Programy celowe PFRON	57
3.10.4. Pomoc finansowa MCPR na rzecz niepełnosprawnych.....	57
3.11. Sytuacja ludzi starszych	60
3.12. Bezdomność	61
3.12.1. Przyczyny bezdomności.....	61
3.12.2. Skala bezdomności i możliwości jej ograniczenia	61
3.13. Wykluczenie społeczne.....	62
3.13.1. Skala i zakres wykluczenia.....	63
3.14. Rola organizacji pozarządowych w realizacji polityki społecznej.....	63
3.15. Ochrona zdrowia.....	68
3.15.1. Funkcjonowanie służby zdrowia	69
3.15.2. Dostępność do świadczeń zdrowotnych.....	70
3.16. Budownictwo mieszkaniowe.....	71
3.17. Edukacja.....	73
3.17.1. Wychowanie przedszkolne.....	73

3.17.2. Szkoły podstawowe.....	74
3.17.4. Szkolnictwo ponadgimnazjalne.....	75
3.17.4.1. Licea Ogólnokształcące.....	75
3.17.4.2. Zespoły Szkół Zawodowych i Centra Kształcenia.....	75
3.17.5. Placówki oświatowe.....	76
3.17.6. Szkolnictwo wyższe.....	77
3.17.7. Zachowania psychospołeczne uczniów.....	77
3.18. Kultura.....	80
3.19. Sport, rekreacja i turystyka.....	82
3.19.1. Sport.....	82
3.19.2. Rekreacja i turystyka.....	83
IV. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT.....	84
V. MISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA ZAMOŚĆ	91
VI. WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA	
ZAMOŚCIA.....	92
VII. CELE STRATEGICZNE.....	93
VIII. PROGRAMY I PROJEKTY.....	96
IX. POLITYKA WDRAŻANIA STRATEGII.....	152
Spis tabel.....	154
Spis wykresów.....	157

WPROWADZENIE

Podstawą opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych miasta Zamościa 2004 – 2006 oraz kierunki na 2007 -2013 r. jest Zarządzenie Nr 314/2004 Prezydenta Miasta Zamościa z dnia 25 lutego 2004 r. w sprawie powołania zespołu do opracowania strategii i integracji i polityki społecznej.

Strategia powstała pod kierunkiem i według wskazówek metodologicznych eksperta zewnętrznego Bogdana Kawałko, Rektora Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Zamościu.

Prace nad dokumentem koordynowała Halina Rycak, Dyrektor Miejskiego Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu przy jednoczesnym udziale pracowników Centrum jak również Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu.

Strategię opracowała Renata Kondrasiuk, pracownik Powiatowego Urzędu Pracy, w oparciu o materiały przygotowane przez wydziały Urzędu Miasta.

- Wydział Promocji, Kultury i Spraw Społecznych,
- Wydział Finansowy,
- Wydział Edukacji i Sportu,
- Wydział Gospodarki Mieszkaniowej, Ochrony Środowiska i Infrastruktury Komunalnej,
- Wydział Rozwoju Gospodarczego.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych definiuje i określa najważniejsze problemy społeczne miasta Zamościa i wskazuje kierunki polityki oraz konkretne zadania i projekty mające na celu ich rozwiązanie.

Treść strategii uwzględnia kontekst europejski, a także politykę państwa oraz programy i cele w tym zakresie zawarte w strategii regionalnej.

Strategia jest dokumentem otwartym i elastycznym, a jej zadaniem jest zintegrowanie i zespolenie działań w układzie funkcjonalnym wszystkich instytucji i podmiotów w mieście Zamościu wokół realizacji osiągnięcia przyjętych celów strategicznych.

Prezydent Miasta Zamość

Marcin Zamoyski

Zamość, dnia 3 września 2004 r.

WSTĘP

Polityka społeczna należy do najbardziej złożonych i trudnych społecznie zadań władzy publicznej. Powinność jej prowadzenia wynika z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zapis w tej sprawie został zawarty w art. 2 ustawy zasadniczej, który stanowi, że Rzeczpospolita Polska jest państwem urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Poszczególne przepisy Konstytucji konkretyzują ten zapis wskazując przy tym dziedziny, które obejmuje (m.in. pomoc społeczną, rynek pracy, zdrowie, oświatę, kulturę, sport i budownictwo).

Najogólniej politykę społeczną można określić jako działalność państwa i organizacji pozarządowych służącą rozwiązywaniu kwestii socjalnych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Zamościa jest dokumentem określającym kierunki polityki i zadania rozwiązywania tych problemów w zmieniających się warunkach zewnętrznych i wewnętrznych funkcjonowania w strukturach UE.

Strategia składa się z następujących zasadniczych części: diagnozy stanu istniejącego, analizy SWOT, misji i wizji przyszłości, celów strategicznych, programów i projektów, wskazania źródeł finansowania oraz organizacji wdrożenia i monitoringu. Treść strategii uwzględnia kontekst europejski, odniesienia do polityki państwa w tym zakresie oraz programów i celów zawartych w strategii regionalnej.

I. ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1.1. Źródła oraz podstawy prawne

Obowiązek opracowania gminnej i powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593). Uwzględniając specyfikę Zamościa jako gminy działającej na prawach powiatu, strategia obejmuje obszar tematyczny związany z tymi kompetencjami. Zakres strategii wyznaczają art. 17 i 19 w/w ustawy zgodnie z którymi do zadań własnych gminy i powiatu należy opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, której celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia uwzględnia również zapis art. 9 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w brzmieniu: „do zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy należy opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych”. Zakres strategii został poszerzony o problemy społeczne związane z ochroną zdrowia, budownictwem mieszkaniowym, edukacją, kulturą i sportem. Są to dziedziny komplementarne do przedmiotu strategii, uwzględniające w szczególności zapisy zawarte w ustawach odnoszących się do problemów społecznych:

- ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 64, poz. 593),
- ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r. (Dz. U. Nr 228, poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 75, poz. 468 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym tekst jednolity (Dz. U. Nr 142 poz. 1592 z późn. zm),
- ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91 poz. 408 z późn. zm),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96 poz. 873),
- ustawa z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U. Nr 45 poz. 391),
- ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. Nr 67 poz. 329),
- ustawa o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego z dnia 1 czerwca 2001 r. (Dz. U. Nr 71, poz. 733),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatku mieszkaniowym (Dz. U. Nr 71, poz. 734),
- ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. Nr 13, poz. 123),
- ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 1997 Nr 85, poz. 539),
- ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 1997 Nr 5, poz. 24),
- ustawa z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz. U. Nr 10 poz. 48),
- ustawa z dnia 16 lipca 1987 r. o kinematografii (Dz. U. Nr 22 poz. 127),
- ustawa o kulturze fizycznej z dnia 18 stycznia 1996 r. Dz. U. Nr 25 poz. 113).

1.2. Podstawy programowe

- Narodowy Program Ochrony Zdrowia na lata 1996 – 2005 przyjęty przez Radę Ministrów 3 września 1996 r.
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2000 – 2005 zatwierdzony przez Radę Ministrów 26 września 2000 r.
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2002- 2005 przyjęty przez Radę Ministrów 30 lipca 2002 r.
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2004 – 2006 przyjęty do realizacji uchwałą nr XVIII/279/04 Sejmiku Województwa Lubelskiego 26 kwietnia 2004 r.
- Miejski Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2004 przyjęty do realizacji uchwałą nr XVI/167/03 Rady Miejskiej w Zamościu 29 grudnia 2003 r.
- Powiatowy Program Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego na terenie miasta Zamościa i powiatu zamojskiego na lata 2002 – 2004 przyjęty do realizacji uchwałą nr XL VIII/641/2002 Rady Miejskiej Zamościa.
- Program poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych na lata 2003 – 2006, opracowany przez Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu przy współudziale Dyrektorów Wydziałów Urzędu Miejskiego w Zamościu, instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób

niepełnosprawnych w Zamościu, zatwierdzony Uchwałą Nr X/103/03 dn. 30 czerwca 2003 r.

- Program wyrównywania różnic między regionami opracowany przez PFRON w Warszawie i zatwierdzony Uchwałą Nr 27/2003 Rady Nadzorczej PFRON z 5 czerwca 2003 r.

1.3. Założenia metodologiczne

Wspomaganie i kreowanie rozwoju różnych dziedzin związane jest z prowadzeniem racjonalnej, długotrwałej polityki. Dla jej realizacji niezbędne są odpowiednie narzędzia. Jednym z kluczowych jest strategia, pozwalająca na zdefiniowanie celów oraz niezbędnych środków do ich osiągnięcia. Główne założenia metodologiczne przyjęte przy opracowaniu strategii polityki społecznej miasta obejmują:

- opracowanie i zdiagnozowanie stanu rzeczywistego i mapy problemów
- zastosowanie analizy SWOT dla wyłonienia głównych słabości i zagrożeń oraz szans i mocnych stron
- zdefiniowanie misji i wizji rozwoju jako najogólniej pojętych celów i dążeń
- wyłonienie i sprecyzowanie celów strategicznych oraz grupy celów pośrednich
- zdefiniowanie katalogu programów i projektów w powiązaniu z potencjalnymi źródłami finansowania
- zintegrowanie funkcjonalne problemów i sposobów ich rozwiązywania oraz mierzalności efektów
- ekonomizacja i optymalizacja działań
- długi horyzont czasowy – 2013 r. powiązany z programowaniem krajowym oraz Unii Europejskiej (tj. 2004 – 2006, oraz 2007 – 2013)
- otwartość i elastyczność umożliwiające dostosowanie do obiektywnie zmieniających się warunków zewnętrznych
- monitorowanie.

1.4. Zadania strategii

Głównym zadaniem dokumentu strategii jest zintegrowanie, skoordynowanie i zespolenie działań w układzie funkcjonalnym wszystkich instytucji i podmiotów w mieście Zamościu wokół realizacji i osiągnięcia przyjętych celów strategicznych.

1.5. Zasięg

Strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Zamościa swoim zasięgiem obejmuje miasto Zamość, uwzględniając w niektórych zakresach tematycznych powiat ziemski zamojski. Wynika to z potrzeby koordynacji i wspólnej realizacji wybranych programów dla uzyskania lepszych efektów merytorycznych i ekonomicznych oraz skuteczności działania.

1.6. Horyzont czasowy

Horyzont czasowy strategii rozwiązywania problemów społecznych miasta Zamościa określany jest do 2013 r. i podzielony na 2 etapy. Taki sposób etapowania jest wynikiem przyjętych okresów programowania polityki regionalnej UE.

etap I: 2004 r. - 2006 r.

etap II: 2007 r. - 2013 r.

1.7. Partnerstwo społeczne

Dokument opracowany został z uwzględnieniem wyników konsultacji społecznych przeprowadzonych z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi, zarządami osiedli, spółdzielniami mieszkaniowymi a także pedagogami szkolnymi. Wyniki przeprowadzonych konsultacji posłużyły, zarówno do sformułowania diagnozy, jak i części programowej polityki społecznej Zamościa do 2013 roku.

II. GŁÓWNE PROBLEMY I UWARUNKOWANIA ROZWOJU I FUNKCJONOWANIA MIASTA ZAMOŚCIA

2.1. Zewnętrzne

2.1.1. Kontekst europejski

Strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Zamościa, w generalnych zasadach jest dokumentem zgodnym z założeniami polityki społecznej UE, co stwarza możliwość korzystania z funduszy unijnych skierowanych na rozwiązywanie różnych problemów społecznych.

Politykę społeczną Wspólnoty Europejskiej określają traktaty i inne dokumenty odnoszące się do zagadnień społecznych. Najważniejsze z nich to: Wspólnotowa Karta Praw Socjalnych Pracowników, Traktaty z Maastrich i Amsterdamski. Przełomowym w podejściu UE do problematyki społecznej był szczyt Luksemburski, następstwem którego było wypracowanie Europejskiej Strategii Zatrudnienia, która ma fundamentalne znaczenie dla zastosowania, stale aktualizowanego Europejskiego Funduszu Społecznego – głównego źródła finansowania problemów społecznych. W czerwcu 2003 r. Rada Europejska wytyczyła cele strategiczne unijnej polityki zatrudnienia. Ustalono, że do 2010 r. w UE osiągnięte zostanie pełne zatrudnienie, co wyrażać się ma osiągnięciem wskaźnika zatrudnienia na poziomie 70%. Zwrócono przy tym uwagę na szczególne znaczenie kwalifikacji zawodowych, mobilności i dostępu do szkolnictwa ustawicznego oraz na potrzebę wzmocnienia działań na rzecz umożliwienia kobietom łączenia funkcji zawodowych i rodzinnych.

Głównym założeniem polityki społecznej UE jest zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego metodą otwartej koordynacji (open method of coordination – OMC). Założenia te zostały przyjęte podczas szczytu Lizbońskiego w 2000 r. W ramach OMC, podstawowe cele dla wszystkich krajów są ustalane wspólnie, a następnie przedkładane na strategię

poszczególnych państw. Przyjęta w Nicei Europejska Agenda Społeczna wyznacza główne cele w odniesieniu do zwalczania wykluczenia społecznego i ubóstwa, będące podstawą Krajowych Planów Działania na rzecz Integracji Społecznej. Celem UE jest znaczne ograniczenie tych zjawisk do roku 2010.

Generalnie europejska strategia zasadza się na integracji społecznej prowadzącej do osiągnięcia najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki świata opartej na wiedzy, w której trwały wzrost gospodarczy osiągnięty zostanie dzięki większej ilości miejsc pracy i większej spójności społecznej.

2.1.2. Kontekst krajowy

Na płaszczyźnie krajowej strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Zamościa jest spójna z Narodowym Planem Rozwoju na lata 2004 – 2006 z zakresu szeroko rozumianej polityki zatrudnienia. „Celem strategicznym NPR jest rozwijanie konkurencji gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z UE na poziomie regionalnym i krajowym”. W świetle tych założeń jednym z celów częściowych NPR jest m.in.: „zwiększenie poziomu zatrudnienia i wykształcenia oraz wspomaganie udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych wszystkich regionów i grup społecznych w Polsce”. Według NPR założenia te powinny uwzględniać nie tylko horyzont kilku najbliższych lat po przystąpieniu Polski do UE, ale także w następnym okresie programowania, tj. co najmniej do 2013 r.

Przygotowana strategia jest zgodna również z celami polityki społecznej wyznaczonymi w Krajowym Planie Działania na rzecz Integracji Społecznej 2004-2006, w szczególności w sferze zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego.

2.1.3. Kontekst regionalny

Przyjęte w strategii cele i priorytety są zgodne z założeniami polityki województwa lubelskiego zawartej w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego, przyjętej w dniu 14 lipca 2000 r. i Strategii Rozwoju Miasta Zamościa, w dziedzinach dotyczących edukacji, rozwoju budownictwa mieszkaniowego, ożywienia rynku pracy poprzez aktywizację małych i średnich przedsiębiorstw, oraz pomocy społecznej z uwzględnieniem problematyki osób niepełnosprawnych, przyjętej Uchwałą Rady Miasta 15/232/99 z dn. 20.XII.1999 r., której horyzont czasowy obejmuje 2010 r.

2.2. Wewnętrzne

2.2.1. Kontekst społeczno – gospodarczy

Podstawową cechą gospodarki Zamościa jest dominacja małych i średnich przedsiębiorstw oraz licznych firm świadczących usługi na rzecz mieszkańców miasta i całej zamojszczyzny. Firmy zamojskie współpracują z partnerami zagranicznymi w Europie Zachodniej i w sąsiedniej Ukrainie. W Zamościu zlokalizowana jest infrastruktura finansowa, obsługująca mieszkańców całego regionu. Funkcjonują oddziały bądź filie wszystkich większych polskich banków oraz oddziały i przedstawicielstwa ważniejszych firm ubezpieczeniowych.

W mieście odczuwalny jest brak dużych inwestorów i nowych inwestycji gospodarczych. Słabo zróżnicowana jest struktura przemysłu, brakuje zakładów stosujących nowoczesne technologie. Dominuje sektor usługowy związany głównie ze sferą budżetową.

Ma to niewątpliwie znaczący wpływ na niski poziom dochodów mieszkańców, a pośrednio na wysoką stopę bezrobocia. W jego następstwie powiększa się krąg osób uzależnionych od różnych form pomocy społecznej.

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do pomocy społecznej są: ubóstwo spowodowane bezrobociem, niepełnosprawność, uzależnienie od narkotyków i alkoholu, związana z tym bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych oraz przemoc w rodzinie. Biorąc pod uwagę charakter miasta trudno jest przewidzieć istotne zmiany, jakie mogą nastąpić w przyszłości w jego strukturze gospodarczej.

III. DIAGNOZA PROBLEMÓW MIASTA ZAMOŚCIA

3.1. Ogólna charakterystyka społeczna i gospodarcza

3.1.1. Położenie i walory naturalne

Miasto Zamość jest stolicą gospodarczą i kulturalną regionu, określanego często jako Zamojszczyzna. W podziale administracyjnym przynależy do województwa lubelskiego. Położone jest na skraju Wyżyny Lubelskiej, w obrębie rozległego obniżenia zwanego Padołem Zamojskim, u zbiegu rzek Łabuńki i Topornicy, na wysokość ok. 210 m npm. Ogólna powierzchnia miasta wynosi 30,5 km², tj. 3048 ha, w tym:

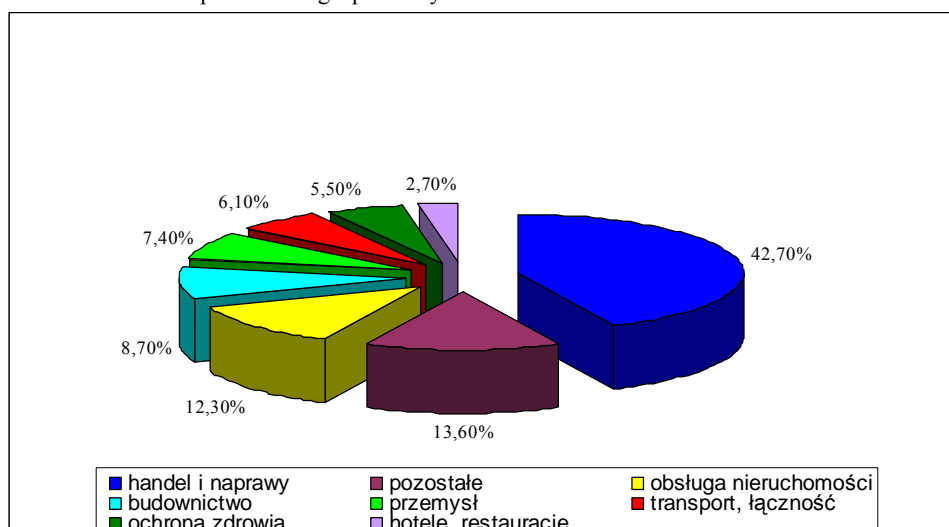
- użytki rolne zajmują powierzchnię 1248 ha, w tym: 952 ha stanowią grunty orne, 31 ha sady i 265 ha łąki i pastwiska
- lasy i grunty leśne 65 ha
- pozostałe grunty 1735 ha.

3.1.2. Podmioty gospodarcze

W porównaniu z miastami województwa lubelskiego, mieszkańcy Zamościa wykazują większą aktywność gospodarczą. Na 1000 mieszkańców przypada 114,4 podmiotów gospodarczych, w Lublinie - 109,7; w Chełmie - 85; w Białej Podlaskiej - 84,2; w województwie lubelskim średnio - 68 podmiotów.

W końcu 2003 r. w Zamościu zarejestrowano 7896 podmiotów gospodarczych, których liczba wykazuje tendencję wzrostową. Ponad 97% ogólnej liczby stanowiły podmioty prywatne a 3% z sektora publicznego. Wzrasta także liczba małych podmiotów gospodarczych, zatrudniających do 9 osób. W końcu 2003 r. zarejestrowano ich 6911, co stanowi 87,5% ogólnej liczby podmiotów. Najpopularniejszym rodzajem działalności gospodarczej w mieście jest handel. W końcu 2002 r. funkcjonowało 1634 sklepów, w których zatrudniano ponad 3 tys. osób tj. 18% ogólnej liczby pracujących w mieście.

Wykres nr 1. Struktura podmiotów gospodarczych w m. Zamościu w roku 2003.

Źródło: Urząd Miejski w Zamościu – Wydział Rozwoju Gospodarczego. Zamość 2004 r.

3.2. Demografia (podstawowe elementy)

Według stanu na koniec 2002 r., w Zamościu mieszkało 66820 osób, co stanowi 3 % ludności województwa lubelskiego. Pod względem liczby mieszkańców, miasto zajmowało 3 miejsce w województwie po Lublinie i Chełmie. Największy przyrost ludności nastąpił w okresie, kiedy miasto było stolicą województwa zamojskiego. Od 2002 r. zanotowano gwałtowny spadek liczby mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosi 2188 osób na 1 km² i należy do grupy najgęściej zaludnionych miast w Polsce.

Tabela nr 1. Liczba ludności miasta w latach 1998-2002.

Wyszczególnienie	1998	1999	2000	2001	2002	2002/ 1998
Ludność ogółem	68288	68682	68717	68749	66820	97,9
w tym, w wieku:						
przedprodukcyjnym	19726	19080	18181	17327	16097	81,6
produkcyjnym	41582	42435	43180	43856	42872	103,1
poprodukcyjnym	6980	7167	7356	7566	7851	112,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny. Roczniki Statystyczne I. 2000 - 2002.

W końcu 2002 r. udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat) wyniósł 24,1%, w wieku produkcyjnym (do 60 lat kobiety, 65 mężczyzn) 64,2%, zaś w wieku poprodukcyjnym 11,7%. W porównaniu do lat wcześniejszych obniża się liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, wzrasta natomiast w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

W 2002 r. mężczyźni stanowili 47,6% ogółu mieszkańców Zamościa. Na 100 mężczyzn w mieście przypadało - 109 kobiet, w województwie lubelskim - 106. Średnia długość życia mężczyzn wynosi 71,1 lat, a kobiet 79,7 lat. Wskaźnik średniej długości życia kobiet w Zamościu należy do najwyższych w Polsce i jest tylko o 0,8 roku krótszy od najlepszego wskaźnika w powiecie suwalskim.

3.2.1. Przyrost naturalny i migracje

Zmiany liczby mieszkańców określonego obszaru determinowane są przez dwie grupy czynników: przyrost naturalny oraz ruchy migracyjne. W 2002 r. w mieście urodziło się 547 dzieci, tj. o 69 mniej niż przed rokiem, zmarło 451 osób tj. o 22 więcej. Pomimo to, w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców wskaźnik zgonów w Zamościu jest najniższy w województwie lubelskim. Przyrost naturalny obniżył się z 2,71 na 1000 ludności w 2001 r. do 1,42 w 2002 r.

Saldo migracji ludności miasta, do połowy lat dziewięćdziesiątych było dodatnie, co oznacza, że więcej osób przybywało do miasta na pobyt stały niż je opuszczało. Od 1999 r. zanotowano w mieście saldo migracji ujemne (- 4). W 2002 r. wyniosło już (- 258) osób. Ujemne saldo migracji wynika również z faktu, że wielu mieszkańców Zamościa zakupiło działki poza granicami miasta i zmieniło miejsce zameldowania.

3.2.2. Prognoza demograficzna dla miasta

Według prognozy demograficznej GUS z 2003 r. wynika, że do 2013 r. będzie następował systematyczny spadek ludności aż do poziomu 65,8 tys. osób to znaczy, liczba osób obniży się o dalsze 2500 w stosunku do analizowanego 1998 r. Ogólnemu spadkowi liczby mieszkańców towarzyszyć będą różnokierunkowe zmiany w poszczególnych grupach wiekowych i tak:

- zmniejszać się będzie liczba dzieci i młodzieży i w porównaniu do stanu z 2003 r. spadnie prawie o 30% w 2013 r.,
- do 2010 r. wzrastać będzie liczba osób w wieku produkcyjnym, zwłaszcza w młodszych rocznikach, co związane jest z następstwem wyżu demograficznego lat osiemdziesiątych. Od 2011 r. będzie następował systematyczny spadek tej grupy wiekowej i w 2030 r. osiągnie poziom 32,3 tys. osób (w porównaniu do stanu z 2003 r. zmaleje o 25%),
- w najszybszym tempie wzrośnie liczba ludności w wieku 60 lat i powyżej, w 2030 r. wzrośnie ponad dwukrotnie z 8 tys. do 18,8 tys., co będzie stanowić jedną trzecią (31,5%) ogólnej liczby mieszkańców. Obecnie wynosi 11,7%.

Tabela nr 2. Prognoza liczby mieszkańców Zamościa w grupach wiekowych do 2013 roku.

Rok	Ludność ogółem	Ludność w wieku		
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
2002	66820	16097	42872	7851
2003	66870	15341	43476	8053
2004	66827	14622	43927	8278
2005	66754	13973	44232	8549
2006	66649	13372	44414	8863
2007	66564	12849	44575	9140
2008	66468	12309	44670	9489
2009	66380	11835	44676	9869
2010	66267	11423	44572	10272
2011	66113	11127	44210	10776
2012	65986	10846	43883	11257
2013	65802	10606	43308	11888

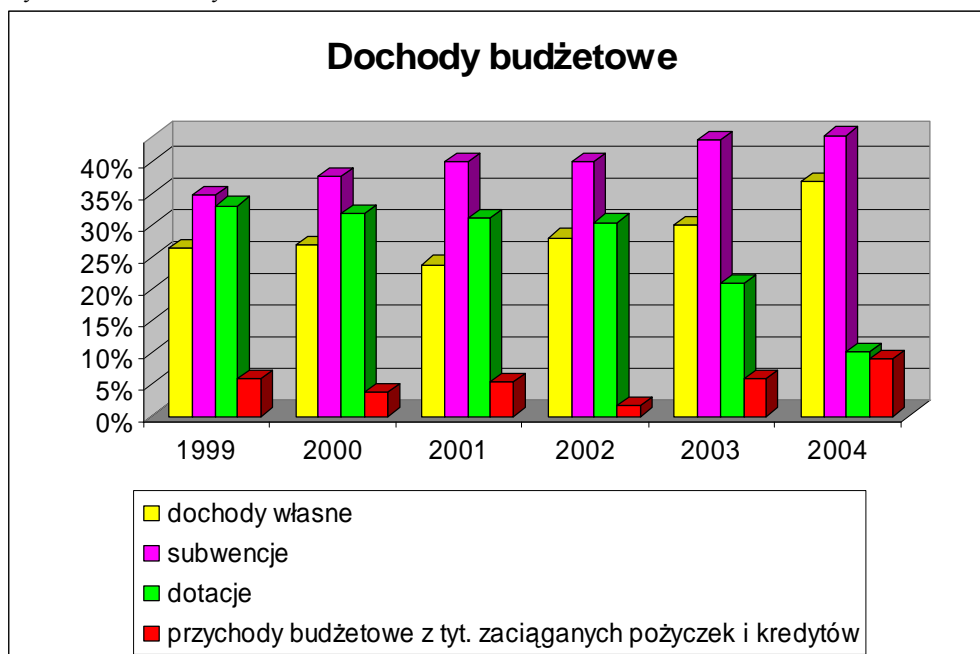
Źródło: Główny Urząd Statystyczny. Roczniki Statystyczne. Zamość 2004 r.

3.3. Budżet Miasta

3.3.1 Dochody i wydatki budżetowe miasta Zamość

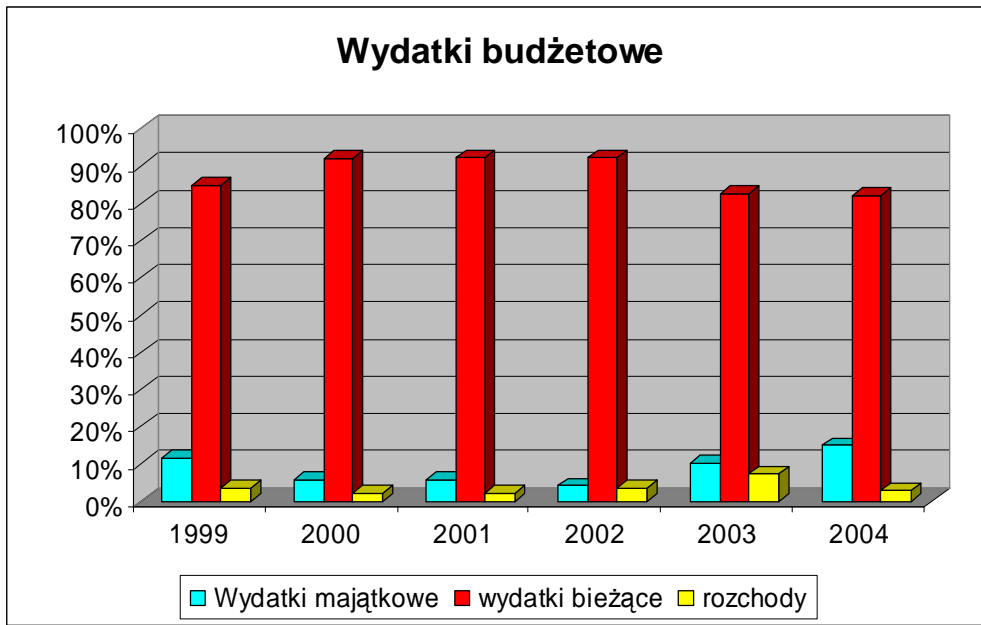
Dochody i wydatki budżetowe Zamościa w latach 1999 – 2003 przedstawiają załączone wykresy i tabela.

Wykres nr 2. Dochody budżetowe m. Zamościa w latach 1999-2003.

Źródło: Sprawozdawczość UM – Wydział Finansowy, Zamość 2004 r.

Wykres nr 3. Wydatki budżetowe m. Zamościa w latach 1999-2003.

Źródło: Sprawozdawczość UM – Wydział Finansowy, Zamość 2004 r.

L.p	Dochody/Wydatki	1999r	%	2000 r.	%	2001 r.	%	2002 r.	%	2003 r.	%	2004 r.	%
1	2	3		4		5		6		7		7	
I	Dochody budżetowe ogółem/1+2+3+4/	134 248 320	100	147 957 663	100	162 279 132	100	156 638 895	100	165 439 788	100	160 994 183 *	100
	w tym:												
	1/ Dochody własne	35 286 832	26,3	39 769 327	26,9	38 708 598	23,8	43 841 675	28,0	49 698 093	30,0	59 359 652	36,9
	z tego:												
	- wpływy własne z podatków	16 417 134		17 077 112		17 325 116		19 691 550		25 964 894		23 164 300	
	- dochody z mienia	2 884 155		3 665 522		2 917 877		5 829 731		5 402 152		7 465 000	
	- udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	13 275 711		14 688 659		14 961 094		14 415 354		14 910 800		25 454 018	
	- inne	2 709 832		4 338 034		3 504 511		3 905 040		3 420 247		3 276 334	
	2/ Subwencje	46 650 995	34,8	55 655 587	37,6	64 699 871	39,9	62 658 156	40,0	71 606 879	43,3	70 923 775	44,0
	3/ Dotacje	44 351 747	33,0	47 061 843	31,8	50 257 865	31,0	47 568 304	30,4	34 410 171	20,8	16 217 756	10,1
	4/ Przychody budżetowe z tytułu zaciąganych pożyczek i kredytów	7 958 746	5,9	5 470 906	3,7	8 612 798	5,3	2 570 760	1,6	9 724 645	5,9	14 493 000	9,0
II.	Wydatki budżetowe ogółem /1+2+3/	134 462 838	100,0%	146 879 946	100,0%	162 279 132	100,0%	157 687 893	100,0%	162 172 964	100,0%	160 994 183 *	100,0%
	w tym:												
	1/ Wydatki majątkowe	15 676 308	11,7	8 493 460	5,8	9 222 611	5,7	6 684 906	4,2	16 568 414	10,2	24 151 690	15,0
	2/ Wydatki bieżące	113 951 530	84,7	135 315 486	92,1	149 664 823	92,2	145 493 080	92,3	133 802 231	82,5	132 126 523	82,1
	w tym:												
	- gospodarka komunalna i mieszkaniowa	5 164 982		5 635 722		3 462 553		3 992 693		3 844 601		3 764 880	
	- transport i łączność	4 576 643		4 640 734		4 035 422		3 163 589		3 392 453		3 509 870	
	- oświata, wychowanie i edukacyjna												
	opieka wychowawcza	53 039 603		59 632 517		66 840 717		68 953 566		74 188 520		76 591 245	
	- administracja państwowa i samorządowa	7 220 253		10 023 108		10 164 967		10 642 201		9 314 434		9 125 720	
	- kultura i sztuka	8 465 370		5 325 306		5 261 809		4 703 489		4 942 779		3 610 635	
	- ochrona zdrowia i opieka społeczna	14 924 599		22 717 360		30 788 659		25 658 995		27 193 517		23 190 994	
	- bezpieczeństwo publiczne	16 144 794		18 444 737		20 244 361		20 503 161		5 462 725		6 260 736	
	- kultura fizyczna, sport i wypoczynek	2 089 200		2 993 049		3 163 552		3 303 408		2 911 086		2 420 000	
	- inne	2 326 086		5 902 953		5 702 783		4 571 978		2 552 116		3 652 443	
	3/ Rozchody	4 835 000	3,6	3 071 000	2,1	3 391 698	2,1	5 509 907	3,5	11 802 319	7,3	4 715 970	2,9

Tabela nr 3. Dochody i wydatki budżetowe miasta w latach 1999-2004 w tys. zł.

Źródło: Sprawozdawczość UM – Wydział Finansowy. Zamość 2004 r.

L.p	Nazwa zadania	1999r	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r. / plan /	% udziału w wyd. budżet. ogółem- 1999	% udziału w wyd. budżet. ogółem- 2000	% udziału w wyd. budżet. ogółem- 2001	% udziału w wyd. budżet. ogółem- 2002	% udziału w wyd. budżet. ogółem- 2003	% udziału w wyd. budżet. ogółem- 2004
1	Wydatki na mieszkalnictwo i inwestycje komunalne	451 269	185 959	668 976	267 679	239 450	460 000	0,34	0,13	0,41	0,17	0,15	0,29
2.	Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkohol.	364 709	431 458	673 053	650 838	647 356	600 000	0,27	0,29	0,41	0,41	0,40	0,38
3.	Wydatki na ochronę zdrowia w tym m.in. – składka na ubezpiecz. zdrow. osób nie objętych ubezpieczeniem	218 350	1 865 212	5 987 321	2 039 094	2 111 306	2 378 000	0,16	1,27	3,69	1,29	1,24	1,48
4	Wydatki na opiekę społeczną dla ludności	11 710 752	11 915 037	13 146 571	13 715 507	13 143 123	11 397 354	8,71	8,11	8,10	8,70	8,10	7,08
5.	Wydatki na pomoc materialną, psycholog. i pedagog. dla dzieci i młodzieży	1 956 297	2 458 492	2 814 510	2 743 399	2 982 383	3 067 606	1,45	1,67	1,73	1,74	1,84	1,91
6.	Kultura i sztuka	399 409	386 030	285 160	156 758	190 691	188 159	0,30	0,26	0,18	0,10	0,12	0,12
7.	Kultura fizyczna i sport	170 735	223 729	235 631	284 808	332 586	508 600	0,13	0,15	0,15	0,18	0,21	0,32
8.	Turystyka i wypoczynek	43 784	8 652	7 623	8 551	8 773	11 687	0,03	0,01	0,00	0,01	0,01	0,01
9.	Dotacje do przejazdów pasażerskich dla MZK	240 000	274 942	249 118	173 000	173 400	154 000	0,18	0,19	0,15	0,11	0,11	0,10
10	dodatki mieszkaniowe	4 094 345	5 586 715	5 498 963	6 667 809	8 673 309	6 231 000	3,04	3,80	3,39	4,23	5,35	3,87
11.	Zwalczanie bezrobocia - utrzymanie PUP	-	1 309 307	1 753 500	1 629 000	1 836 350	1 747 540	-	0,89	1,08	1,03	1,13	1,09
	Razem / 1-11 /	19 649 650	24 645 533	31 320 425	28 336 443	30 212 063	26 610 744						
	% udział wydatków na cele społeczne w wydatkach ogółem	14,61	16,78	19,30	17,97	18,63	16,53	14,61	16,78	19,30	17,97	18,63	16,53
	Strona wydatkowa budżetu (wyd. +rozch.)	134 462838	146 879 946	162 279 132	157 687 893	162 172964	160 994 183 *						

Zródło: Sprawozdawczość UM Zamość Wydział Finansowy 2004 r

*) w trakcie roku budżetowego, do planu przyjętego na 2004 r., wprowadzane będą zmiany w pozycjach dochodów i wydatków budżetowych. Ostateczne zmiany do budżetu zostaną naniesione na ostatniej sesji Rady Miejskiej w Zamościu, na koniec roku budżetowego.

Na stronę dochodową budżetu miasta składają się: dochody własne, subwencje, dotacje celowe oraz przychody budżetowe z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów.

Do najważniejszych dochodów własnych należą wpływy z podatku od nieruchomości, podatku od środków transportowych, od czynności cywilnoprawnych, od spadków i darowizn, z opłaty targowej, z podatku rolnego oraz od posiadania psów. Dochodem samorządu jest też podatek od działalności gospodarczej opłacany w formie karty podatkowej oraz wpływy z opłaty skarbowej i z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu. Bardzo istotną pozycję dochodów własnych stanowią też udziały samorządu w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych.

Dochód z mienia komunalnego obejmuje opłaty z tytułu trwałego zarządu, użytkowania i użytkowania wieczystego nieruchomości stanowiących własność miasta, ze sprzedaży nieruchomości (działek, lokali użytkowych, mieszkań itp.) oraz innych składników majątkowych.

Pozostałe dochody własne to dochody uzyskiwane przez jednostki budżetowe i wydziały Urzędu Miasta. Do tego typu dochodów należy np.: odpłatność za pobyt dzieci w przedszkolach i żłobku, w bursach i internatach, dochody ze sprzedaży tablic i dowodów rejestracyjnych, za wydawane prawa jazdy, licencje na przewozy, za bilety wstępu do ZOO, wpływy za mandaty udzielane przez Straż Miejską, odpłatność za pobyt w Izbie Wyrzędziwień, wpływy z wynajmu sal, lokali i pomieszczeń będących własnością gminy oraz inne.

Największą grupę dochodów budżetowych miasta stanowią subwencje budżetu państwa. Są to:

- **subwencja oświatowa** przeznaczona na utrzymanie szkół podstawowych, gimnazjów i ponadpodstawowych, placówek oświatowych i pomocniczych szkolnictwa, burs i internatów oraz na realizację różnych innych zadań związanych z oświatą, wychowaniem i edukacyjną opieką wychowawczą w szkołach,
- **subwencja drogowa** z przeznaczeniem na budowę, utrzymanie, modernizację i zarząd drogami powiatowymi, wojewódzkimi i krajowymi w granicach miasta,
- **subwencja wyrównawcza** ustalana proporcjonalnie do liczby mieszkańców uzależniona od ich dochodów,
- **subwencja rekompensująca** - z tytułu utraconych dochodów na skutek ulg i zwolnień ustawowych w podatkach.

Dotacje to dochody w głównej mierze służące finansowaniu zadań zleconych ustawami oraz z zakresu administracji rządowej. Najwięcej dotacji samorząd otrzymuje na zadania w zakresie pomocy społecznej, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego (do 2002 r. utrzymanie policji) oraz administracji publicznej.

Przychody budżetowe to środki pozyskiwane z pożyczek i kredytów z reguły pod ściśle określone zadania inwestycyjne lub inne wydatki majątkowe.

Po stronie wydatkowej budżetu najważniejsze grupy wydatków to: wydatki majątkowe, wydatki bieżące oraz rozchody. Wydatki majątkowe to zakupy i wydatki inwestycyjne oraz inne wydatki majątkowe, np.: powiększenie kapitału spółki komunalnej.

Wydatki bieżące stanowiące ponad 80% wydatków budżetowych ogółem, to finansowanie podstawowych zadań samorządu.

Rozchody budżetowe to spłaty kredytów i pożyczek otrzymanych w poprzednich latach oraz wykup wyemitowanych obligacji komunalnych.

3.3.2. Wydatki na mieszkalnictwo i inwestycje komunalne

Poziom nakładów na mieszkalnictwo i inwestycje komunalne jest wyraźnie nieadekwatny do istniejących w tym zakresie potrzeb. Wydatkowane środki przeznaczane są głównie na remonty komunalnych zasobów mieszkaniowych. W latach 1999 - 2003 na mieszkalnictwo komunalne wydatkowano 1 813 333 zł z tego: 1 093 404 zł (tj. 60,3%) na remonty mieszkań, natomiast 719 929 zł (tj. 39,7 %) na dofinansowanie budowy nowych mieszkań komunalnych w ramach Towarzystwa Budownictwa Społecznego.

Tabela nr 5. Wydatki na mieszkalnictwo komunalne w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.

Nazwa zadania	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Wydatki na mieszkalnictwo i inwestycje komunalne	451 269	185 959	668 976	267 679	239 450

Źródło: Sprawozdawczość UM Zamość -Wydział Finansowy. Zamość, 2004 r.

Udział wydatków ponoszonych na mieszkalnictwo komunalne w kolejnych latach przedstawia się następująco: w roku 1999 – 0,34%, w roku 2000 - 0,13%, w roku 2001 - 0,41%, w roku 2002 – 0,17%, w roku 2003 – 0,15%. Według najnowszych prognoz i założeń w zakresie zadań samorządu na najbliższe lata, planuje się zwiększenie nakładów w celu pozyskania dodatkowych mieszkań komunalnych poprzez budowę nowych, bądź adaptację istniejących budynków.

3.3.3. Budżet Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych główne wydatki ponoszone są na: dożywianie dzieci w szkołach z rodzin z problemem alkoholowym, organizację obozów terapeutycznych oraz wypoczynku w czasie wakacji dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, realizację programów profilaktyczno – terapeutycznych w pozaszkolnych jednostkach pracy z dziećmi i młodzieżą oraz programów psychoterapii w placówce leczenia odwykowego, zwiększanie dostępności do alternatywnych form spędzania czasu, partycypację w kosztach utrzymania klubów abstynenta oraz utrzymanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

Tabela nr 6. Wydatki na zwalczanie alkoholizmu w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.

Nazwa zadania	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	364 709	431 458	673 053	650 838	647 356

Źródło: Sprawozdawczość UM Zamość -Wydział Finansowy. Zamość 2004 r.

Odsetek wydatków ponoszonych na zwalczanie negatywnych zjawisk związanych z chorobą alkoholową w kolejnych latach przedstawia się następująco: w roku 1999 – 0,27%, w roku 2000 - 0,29%, w roku 2001 - 0,41%, w roku 2002 – 0,41%, w roku 2003 – 0,40%. Środki przeznaczane na realizację założeń programu uchwalanego corocznie przez Radę Miasta w ciągu ostatnich 3 lat, nie wykazują tendencji wzrostowej.

3.3.4. Wydatki na ochronę zdrowia

W zakresie ochrony zdrowia do wydatków ponoszonych przez samorząd należą: składki na ubezpieczenia zdrowotne, świadczenia dla osób nie objętych obowiązkiem ubezpieczenia społecznego oraz realizację programów profilaktycznych. Składki na ubezpieczenia zdrowotne opłaca samorząd za: dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, podopiecznych Domu Pomocy Społecznej, bezrobotnych bez prawa do zasiłku.

Tabela nr 7. Wydatki na ochronę zdrowia w m. Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.

Nazwa zadania	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Wydatki na ochronę zdrowia	218 350	1 865 212	5 987 321	2 039 094	2 111 306
w tym : składki na ubezpieczenia zdrowotne oraz świadczenia dla osób nie objętych obowiązkiem ubezpieczenia społecznego	187 850	1 816 380	5 924 399	2 019 319	1 984 642

Zródło: Sprawozdawczość UM Zamość – Wydział Finansowy. Zamość 2004 r.

Wydatki ponoszone na ochronę zdrowia w kolejnych latach przedstawiają się następująco: w roku 1999 – 0,16%, w roku 2000 – 1,27%, w roku 2001 – 3,69%, w roku 2002 – 1,29%, w roku 2003 – 1,22%. Od 2000 r., zadaniem samorządu powiatowego jest ubezpieczenie bezrobotnych, co powoduje wzrost wydatków na ten cel o 966,9% w porównaniu do roku 1999.

3.3.5. Wydatki na pomoc społeczną

Jednostką organizacyjną Urzędu Miasta realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej jest Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie oraz jednostki mu podległe. W budżecie miasta udział wydatków na pomoc społeczną (bez dodatków mieszkaniowych) w latach 1999 – 2003 nie uległ większym zmianom i kształtował się na poziomie od 8,1% do 8,7%. Obserwowany niewielki wzrost nakładów na pomoc społeczną w omawianym okresie spowodowany był min.: przejściem zadań powiatu w 2000 r., zwiększeniem nakładów finansowych na utrzymanie placówek opiekuńczo – wychowawczych i DPS w związku ze standaryzacją obiektów i usług oraz zwiększeniem wydatków na pomoc finansową dla mieszkańców miasta. Największe wydatki ponoszone są na realizację zadań ustawowych finansowanych średnio w 80% z budżetu państwa i 20% z budżetu miasta.

Tabela nr 8. Wyszczególnione wydatki na pomoc społeczną w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.

Nazwa zadania	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Wydatki na pomoc społeczną	11 710 752	11 915 037	13 146 571	13 715 507	13 143 123
w tym m. in:					
- zasiłki i pomoc w naturze	5 073 583	4 618 091	5 322 733	5 494 520	4 920 109
- placówki opiek.- wychowawcze, świetlice terapeutyczne i Ośrodek Adopcyjno - Opiekuńczy	1 648 533	1 930 691	2 216 987	2 066 513	2 287 015
- utrzymanie MCPR	1 071 056	1 547 363	1 816 648	1 822 530	1 849 207
- dom pomocy społecznej	876 970	1 029 723	977 800	940 627	970 038
- rodziny zastępcze	415 000	417 000	595 000	518 387	512 309
- utrzymanie Środowiskowego Domu Samopomocy	253 000	322 666	280 000	305 000	339 442

- dożywianie dzieci w szkołach (wprowadzono tylko dotacje Wojewody)	182 470	135 000	186 000	289 070	309 100
Usługi opiekuńcze	641 768	700 630	666 263	532 894	554 565
- inne					

Źródło: Sprawozdawczość UM Zamość - Wydział Finansowy. Zamość 2004 r.

3.3.6. Wydatki na pomoc materialną, psychologiczną i pedagogiczną dla dzieci i młodzieży

Środki finansowe w powyższym zakresie wydatkowane są na utrzymanie poradni psychologiczno – pedagogicznej, działalność placówki wychowania pozaszkolnego, wypłatę stypendiów dla dzieci i młodzieży, utrzymanie świetlic szkolnych, burs i internatów oraz szkolnictwa specjalnego. Dla dzieci i młodzieży z rodzin najuboższych funkcjonuje system stypendiów i zasiłków socjalnych, dopłaty do biletów na dojazd do placówek, system ulg i zwolnień z opłat za korzystanie z placówek wychowania pozaszkolnego oraz placówek edukacyjnej opieki wychowawczej (burs i internatów).

W latach 1999 – 2003 nastąpił wzrost wydatków na te cele, w tym z przeznaczeniem dla dzieci i młodzieży o 52,5%.

Tabela nr 9. Wydatki na pomoc materialną, psychologiczną i pedagogiczną dla dzieci i młodzieży w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.

Nazwa zadania	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Wydatki na pomoc materialną, psychologiczną i pedagogiczną dla dzieci i młodzieży	1 956 297	2 458 492	2 814 510	2 743 399	2 982 383

Źródło: Sprawozdawczość UM Zamość - Wydział Finansowy. Zamość 2004 r.

Wydatki ponoszone na pomoc materialną, psychologiczną i pedagogiczną dla dzieci i młodzieży kształtowały się od 1,45% w roku 1999 do 1,84% w roku 2003.

3.3.7. Dodatki mieszkaniowe

Znaczącą pozycję wydatków w budżecie miasta stanowią dodatki mieszkaniowe. Wydatki na ten cel w analizowanym okresie wykazują stałą tendencję wzrostową. O przyznanie dodatków mieszkaniowych mogą ubiegać się m.in. lokatorzy mieszkań komunalnych, członkowie spółdzielni mieszkaniowych, właściciele mieszkań i właściciele domków jednorodzinnych, spełniający określone kryteria ustawowe.

Tabela nr 10. Wydatki na dodatki mieszkaniowe w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.

Nazwa zadania	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Dodatki mieszkaniowe	4 094 345	5 586 715	5 498 963	6 667 809	8 673 309

Źródło: Sprawozdawczość UM Zamość - Wydział Finansowy. Zamość 2004 r.

Do 2003 r. na wypłatę dodatków mieszkaniowych miasto otrzymywało dotację z budżetu państwa. Od 1 stycznia 2004 r. dodatki mieszkaniowe wypłacane są wyłącznie ze środków własnych budżetu miasta, zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu

terytorialnego. Na 2004 r. na wypłatę dodatków zaplanowano kwotę 6 231 000 zł., natomiast potrzeby w tym zakresie są znacznie większe. Ograniczone możliwości finansowe miasta nie są w stanie zaspokoić faktycznych potrzeb, dlatego istnieje konieczność zmiany polityki zmierzającej do rozwiązania tego problemu.

3.3.8. Przeciwdziałanie bezrobociu

Do końca 1999 r. wydatki w zakresie przeciwdziałania bezrobociu ponoszone były bezpośrednio przez wojewodę. Od 2000 r. budżet miasta pośredniczy w przekazywaniu funduszy na przeciwdziałanie bezrobociu i utrzymanie Powiatowego Urzędu Pracy. Sukcesywny wzrost wydatków na ten cel spowodowany jest zwiększeniem zadań urzędu pracy, rozszerzaniem zakresu i form działalności związanej ze wzrostem bezrobocia oraz zwalczaniem jego negatywnych skutków. Od 2004 r. utrzymanie PUP stało się zadaniem własnym samorządu lokalnego.

Tabela nr 11. Wydatki na zwalczanie bezrobocia w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.

Nazwa zadania	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Przeciwdziałanie bezrobociu i utrzymanie PUP	0	1 309 307	1 753 500	1 629 000	1 836 350

Zródło: Sprawozdawczość UM Zamość - Wydział Finansowy. Zamość 2004 r.

3.3.9. Wydatki na kulturę i sztukę

Jednym z zadań realizowanych przez samorząd jest finansowanie działań związanych z upowszechnianiem kultury i sztuki. Są to głównie dotacje dla organizacji pozarządowych i instytucji kultury na organizację masowych imprez kulturalnych, często bezpłatnych.

Tabela nr 12. Wydatki na kulturę i sztukę w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.

Nazwa zadania	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Kultura i sztuka	399 409	386 030	285 160	156 758	190 691

Zródło: Sprawozdawczość UM Zamość - Wydział Finansowy. Zamość 2004 r.

Odsetek wydatków ponoszonych na dofinansowanie zadań z dziedziny kultury i sztuki w kolejnych latach ma tendencję malejącą i przedstawia się następująco: w roku 1999 – 0,30%, w roku 2000 - 0,26%, w roku 2001 – 0,18%, w roku 2002 – 0,10%, w roku 2003 – 0,12%. Zmniejszanie środków przeznaczonych na kulturę i sztukę, spowodowane jest ograniczonymi środkami na realizację tych zadań. Sytuacja ta może spowodować pomniejszenie dostępu do dóbr kultury społeczeństwa, szczególnie najuboższego.

3.3.10. Wydatki na kulturę fizyczną i sport

Środki z budżetu miasta zostały przeznaczone na finansowanie: nauki pływania dla dzieci szkół podstawowych, opłaty dla klubów sportowych za korzystanie z obiektów OSiR, dotację dla stowarzyszeń kultury fizycznej oraz na organizację imprez sportowych.

Tabela nr 13. Wydatki na kulturę fizyczną i sport w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.

Nazwa zadania	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Kultura fizyczna i sport -	170 735	223 729	235 631	284 808	332 586
w tym: korzystanie przez szkoły i kluby sportowe z obiektów OS i R	150 000	210 000	225 000	270 000	314 000

Źródło: Sprawozdawczość UM Zamość - Wydział Finansowy. Zamość 2004 r.

Dofinansowanie zadań z dziedziny kultury fizycznej i sportu w kolejnych latach wzrasta następująco: w roku 1999 – 0,13%, w roku 2000 - 0,15%, w roku 2001 – 0,15%, w roku 2002 – 0,18%, w roku 2003 – 0,21%. Zakłada się kontynuację realizowanych zadań i zwiększanie nakładów na ten cel.

3.3.11. Dotacje do przejazdów pasażerskich środkami MZK

Na dopłaty do przejazdów samorząd przeznacza środki w wysokości od 0,1 -0,2 % ogółu wydatków budżetowych. Do końca 2002 r. dofinansowanie było skierowane do emerytów i rencistów o najniższych dochodach i Honorowych Dawców Krwi. Obecnie środki przeznaczone są wyłącznie na zakup biletów dla Honorowych Dawców Krwi. Jest to szeroko propagowana inicjatywa popierana przez samorząd. Finansowanie dopłat do biletów pasażerskich ma tendencję malejącą.

Tabela nr 14. Dotacje do biletów na przejazdy pasażerskie środkami MZK w Zamościu w latach 1999–2003 w zł.

Nazwa zadania	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Dotacje do przejazdów pasażerskich środkami MZK	240 000	274 942	249 118	173 000	173 400

Źródło: Sprawozdawczość UM Zamość - Wydział Finansowy. Zamość 2004 r.

3.3.12. Wydatki na turystykę i wypoczynek

W ramach tego zadania finansowane jest utrzymanie szkolnego schroniska młodzieżowego oraz udzielane są dotacje dla organizacji pozarządowych na upowszechnianie turystyki. Wydatki te stanowią niewielki procent od 0,01 – 0,03 % budżetu. Schronisko cieszy się dużym powodzeniem szczególnie w czasie ferii i wakacji wśród młodych turystów odwiedzających Zamość.

Tabela nr 15. Wydatki na turystykę i wypoczynek w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.

Nazwa zadania	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Turystyka i wypoczynek	43 784	8 652	7 623	8 551	8 773

Źródło: Sprawozdawczość UM Zamość – Wydział Finansowy. Zamość 2004 r.

3.3.13. Udział wydatków na zadania z zakresu polityki społecznej w budżecie miasta Zamość

Tabela nr 16. Budżet miasta w Zamościu w latach 1999 - 2003 według klasyfikacji budżetowej z wyodrębnieniem wydatków na pomoc społeczną.

Nazwa zadania	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Strona dochodowa budżetu	134 248 320	147 957 663	162 179 132	156 638 895	165 439 788
w tym:					
- dochody budżetowe	126 289 574	142 466 757	153 666 334	154 068 135	155 715 143
- zaciągnięte kredyty i pożyczki	7 958 746	5 490 906	8 512 798	2 570 760	9 724 645
Strona wydatkowa budżetu	134 462 837	146 879 946	162 279 132	157 687 893	162 172 964
w tym:					
- wydatki budżetowe	129 627 838	143 808 946	158 887 434	152 177 986	150 370 645
- spłacone kredyty i pożyczki	4 834 999	3 071 000	3 391 698	5 509 907	11 802 319
Wydatki na zadania z zakresu polityki społecznej	19 649 650	24 645 533	31 320 425	28 336 443	30 212 063
% udział wydatków na cele społeczne w wydatkach ogółem	14,61	16,78	19,30	17,97	18,63
% udział wydatków na cele społeczne w dochodach ogółem	14,64	16,66	19,31	18,09	18,26

Źródło: Sprawozdawczość UM Zamość - Wydział Finansowy. Zamość 2004 r.

Wydatki ponoszone na cele społeczne, stanowią w budżecie znaczącą pozycję. W latach 1999 – 2003 udział ten w wydatkach budżetowych miasta zwiększył się z 14,61% do 18,63%. Wzrost następował systematycznie, z wyjątkiem roku 2001. Wzrost nakładów spowodowany był zwiększeniem składek na ubezpieczenie zdrowotne dla osób nie objętych ubezpieczeniem społecznym.

Na przestrzeni lat 1999 – 2003 wzrost dochodów wyniósł 23,3%. Struktura osiąganych dochodów budżetowych jest uzależniona od polityki finansowej państwa, której kierunki i zasady określa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. W roku 2004 ustawa wprowadza istotne zmiany w sposobie finansowania samorządów, m.in. radykalnie ogranicza ilość przyznawanych dotacji i subwencji na rzecz dochodów własnych, szczególnie poprzez zwiększenie udziału w podatkach od osób fizycznych i prawnych. Osiągane dochody wpływają na poziom dokonywanych wydatków. Na istotne zmiany po stronie dochodowej i wydatkowej budżetu mają wpływ zaciągane pożyczki i kredyty oraz ich spłaty.

3.4. Poziom życia mieszkańców

Poziom życia jest istotnym celem prawidłowo rozwijającej się polityki gospodarczej i społecznej. Jest on oceniany w zależności od zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, komfortu życia, dostępu do infrastruktury społecznej i sytuacji materialnej. Jakość życia kształtowana jest przez wiele czynników, wśród których wymienić należy sytuację demograficzną, mieszkaniową, stopę życiową, sieć handlową, transport i komunikację miejską, możliwości edukacji, dostęp do kultury, ochronę zdrowia, poziom bezpieczeństwa oraz stan środowiska naturalnego.

Tabela nr 17. Poziom życia mieszkańców Zamościa wg wybranych wskaźników.

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 1999			Rok 2002		
		Polska	woj. lubelskie	Zamość	Polska	woj. lubelskie	Zamość
1	Przeciętna powierz. użytkowa jednego mieszkania (m ²)	61,3	62,8	58,6	66,8	73,3	brak danych
2	Liczba osób na 1 izbę	1,02	0,96	0,93	0,88	0,91	brak danych
3	Przeciętna powierz. mieszkań oddanych do użytku	88,2	74,4	83,7	87,3	74,4	83,7
4	Liczba ludności na jedną bibliotekę publiczną	4248	3417	5283	4345	3465	5568
5	Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców	23,3	23,9	52,1	brak danych	25,5	53,6
6	Liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców	53,1	57,4	107	53,3	53,6	112,2
7	Abonenci telefonii przewodowej na 1 tys. mieszkańców	261	218	318	285,5	253,4	brak danych
8	Liczba mieszkańców na 1 sklep	86	78	42,3	85	90	41
9	Zużycie wody (w gosp. domowych) z wodociągów na 1 mieszkańca (m ³)	45	27,1	36,4	33,6	26,6	30,9
10	Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca (w zł.)	1339	1130	1839	1006,3	1270,2	2294,8

Źródło: Wojewódzki Urząd Statystyczny w Lublinie. Roczniki Statystyczne w latach 1999 - 2002.

Większość podstawowych wskaźników charakteryzujących poziom życia mieszkańców Zamościa – pomimo pewnych różnicowań – nie odbiega istotnie od przeciętnych krajowych.

Według Gdańskiego Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, przeprowadzonych w roku 2000 w zakresie jakości życia miast na prawach powiatu, w kategorii 16 miast liczących poniżej 75 tys. mieszkańców, Zamość uplasował się na 5 miejscu. Najlepsze wyniki miasto osiągnęło w kategoriach dotyczących dostępu do kultury (1 lokata) oraz kolejno: stanu środowiska naturalnego i sieci handlowej – 2, sytuacji mieszkaniowej – 4, możliwości edukacji i kształcenia – 5, stanu i ochrony zdrowia – 6, sytuacji demograficznej - 7, ze względu na stopę życiową oraz możliwość rekreacji i wypoczynku - 9 pozycję. Najgorsze wyniki osiągnął przy porównaniu wskaźników określających transport i komunikację – 12 i poziomu bezpieczeństwa - 14 lokatę.

3.4.1. Gospodarstwa domowe

Z analizy Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań za rok 2002 wynika, iż w Zamościu funkcjonuje 24116 gospodarstw domowych. Głównym źródłem utrzymania dla 12282 gospodarstw jest praca, natomiast pozostałe gospodarstwa utrzymują się ze źródeł niezarobkowych tj. emerytury, renty, dochodu z własności lub najmu.

W jednorodzinnych gospodarstwach domowych żyje 18301 zamojskich rodzin. W ostatnim okresie nastąpił wzrost gospodarstw wielopokoleniowych i żyjących w nich małżeństw bez dzieci. Jest to związane z trudnościami w uzyskiwaniu samodzielnego mieszkania przez młode małżeństwa, które częściej niż przed laty zamieszkują wspólnie z rodzicami lub innymi członkami rodzin.

Tabela nr 18. Rodziny w gospodarstwach domowych wg typu rodzin i składu rodzinnego.

Jednorodzinne gospodarstwa ogółem	Małżeństwa		Partnerzy (konkubinat)		Matki z dziećmi	Ojcowie z dziećmi
	razem	w tym z dziećmi	razem	w tym z dziećmi		
18301	14303	10446	208	142	3410	380

Źródło: Urząd Statystyczny w Lublinie. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań. Lublin 2003 r.

Obserwuje się duży procent (27%) bezdzietnych związków małżeńskich bądź konkubenckich.

3.4.2 Rynek pracy

W 2002 r. w Zamościu pracowało 17357 osób, co stanowi 5,1% ogólnej liczby zatrudnionych w województwie lubelskim (w zakładach, zatrudniających powyżej 9 osób). Liczba osób zatrudnionych w mieście systematycznie spada, co obrazuje poniższe zestawienie.

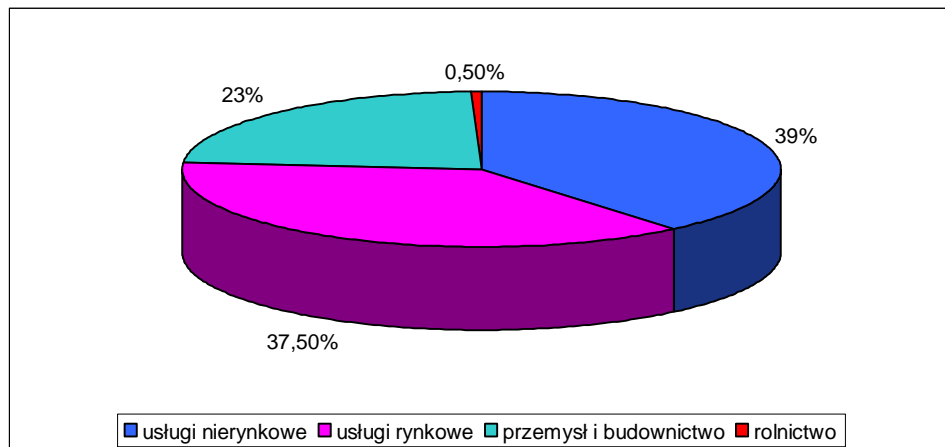
Tabela nr 19. Liczba pracujących w latach 1998-2002 w m. Zamościu.

Rok	Ogółem	w tym kobiety	% udział kobiet	Udział osób pracujących w danym roku do pracujących w 1998 r.
1998	22649	12004	53,0	100
1999	21532	11390	52,9	95,1
2000	19602	10296	52,5	86,5
2001	17851	9494	53,2	78,8
2002	17357	9344	53,8	76,4

Źródło: Roczniki statystyczne województwa lubelskiego 1999-2003.

Na 1000 mieszkańców przypada 260 osób pracujących. W porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku wskaźnik ten utrzymał się na niezmiennym poziomie (wpływ na to miał spadek liczby ludności w mieście).

Wykres nr 4. Struktura pracujących w poszczególnych działach gospodarki w m. Zamościu w roku 2002.

Źródło: Urząd Miejski w Zamościu – Wydział Rozwoju Gospodarczego, Zamość, 2004 r.

3.5. Problemy społeczne

3.5.1. Organizacja i funkcjonowanie pomocy społecznej

Pomoc społeczna pełni znaczącą funkcję w systemie zabezpieczenia społecznego, a jej przedmiotem są działania ukierunkowane na przeciwdziałanie i łagodzenie skutków przemian dokonujących się w obszarach życia społecznego. W Zamościu instytucją wykonującą zadania należące do właściwości gminy i powiatu z zakresu pomocy społecznej jest Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie. Realizuje ono zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, zadania określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych, ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i w innych ustawach. Połączenie w ramach jednej instytucji zadań gminy i powiatu pozwala objąć rodzinę i osobę kompleksowym systemem wsparcia, oraz skuteczniej rozwiązywać problemy wynikające z ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Pomoc MCPR ukierunkowana jest w szczególności na:

- świadczenia niematerialne
 - usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne,
 - kwalifikowanie dzieci na wypoczynek letni i zimowy,
 - współorganizowanie imprez okolicznościowych dla klientów pomocy społecznej oraz zbiórki darów,
 - kierowanie do domów pomocy społecznej,
 - zapewnienie schronienia osobom bezdomnym,
 - sprawienie pogrzebu,
 - opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej i placówce opiekuńczo-wychowawczej,
 - kierowanie osób z zaburzeniami psychicznymi do środowiskowego domu samopomocy,
 - opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne,
 - prowadzenie punktu poradnictwa rodzinnego,
 - doradztwo metodyczne dla kadry pomocy społecznej,
 - tworzenie i realizację programów,

- rozwój infrastruktury pomocy społecznej,
- świadczenia finansowe
 - zasiłki stałe, okresowe, celowe i celowe specjalne,
 - zasiłki rodzinne i pochodne (wynikające z zapisów ustawy o świadczeniach rodzinnych),
 - świadczenia dla rodzin zastępczych,
 - pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki.
- świadczenia rzeczowe
 - pomoc dla usamodzielnianych wychowanków w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, w uzyskaniu zatrudnienia i na zagospodarowanie,
 - kwalifikowanie i opłacanie posiłku dzieciom w szkołach podstawowych i gimnazjach,
 - przygotowanie i wydawanie posiłków w kuchni społecznej,
 - zakup opału,
- pracę socjalną.

Ponadto w ramach rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych MCPR realizuje zadania, do których w szczególności należy:

- rehabilitacja osób niepełnosprawnych poprzez:
 - warsztaty terapii zajęciowej,
 - turnusy rehabilitacyjne.
- imprezy integracyjne,
- zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych,
- organizowanie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych oraz udzielenie pożyczek ze środków PFRON.

MCPR sprawuje nadzór nad działalnością rodzinnej opieki zastępczej: świetlic osiedlowych, Domu Dziecka, Rodzinnego Domu Dziecka, Pogotowia Opiekuńczego, Środowiskowego Domu Samopomocy, Ośrodka Interwencji Kryzysowej, Domu Pomocy Społecznej, warsztatów terapii zajęciowej, Ośrodka Adopcyjno – Opiekuńczego.

Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu zatrudnia ogółem 63 osoby w następujących działach:

- Dział Pomocy Środowiskowej,
- Dział Świadczeń,
- Dział Finansowo – Księgowy i Planowania,
- Wieloosobowe stanowisko pracy ds. placówek opiekuńczo – wychowawczych, rodzin zastępczych, domów pomocy i ośrodków wsparcia,
- Sekcja d/s Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych,
- Poradnictwo specjalistyczne,
- Wieloosobowe stanowisko ds. administracyjno – gospodarczych,
- Kuchnia Społeczna,
- samodzielne stanowiska:
 - stanowisko pracy ds. strategii i pozyskiwania środków z zewnątrz,
 - stanowisko pracy ds. kadr, szkoleń, sprawozdawczości i analiz,

- pełnomocnik d/s osób niepełnosprawnych i stanowisko pracy ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- radca prawny.

Najliczniejszą grupę zatrudnioną w MCPR stanowią pracownicy socjalni, pracujący w wydzielonych 21 rejonach opiekuńczych miasta. Biorąc pod uwagę aktualną liczbę ludności Zamościa na jednego pracownika socjalnego przypada 3 182 osoby w rejonie opiekuńczym. Jest to liczba znacznie przekraczająca wymóg art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym „ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tysiące mieszkańców...”.

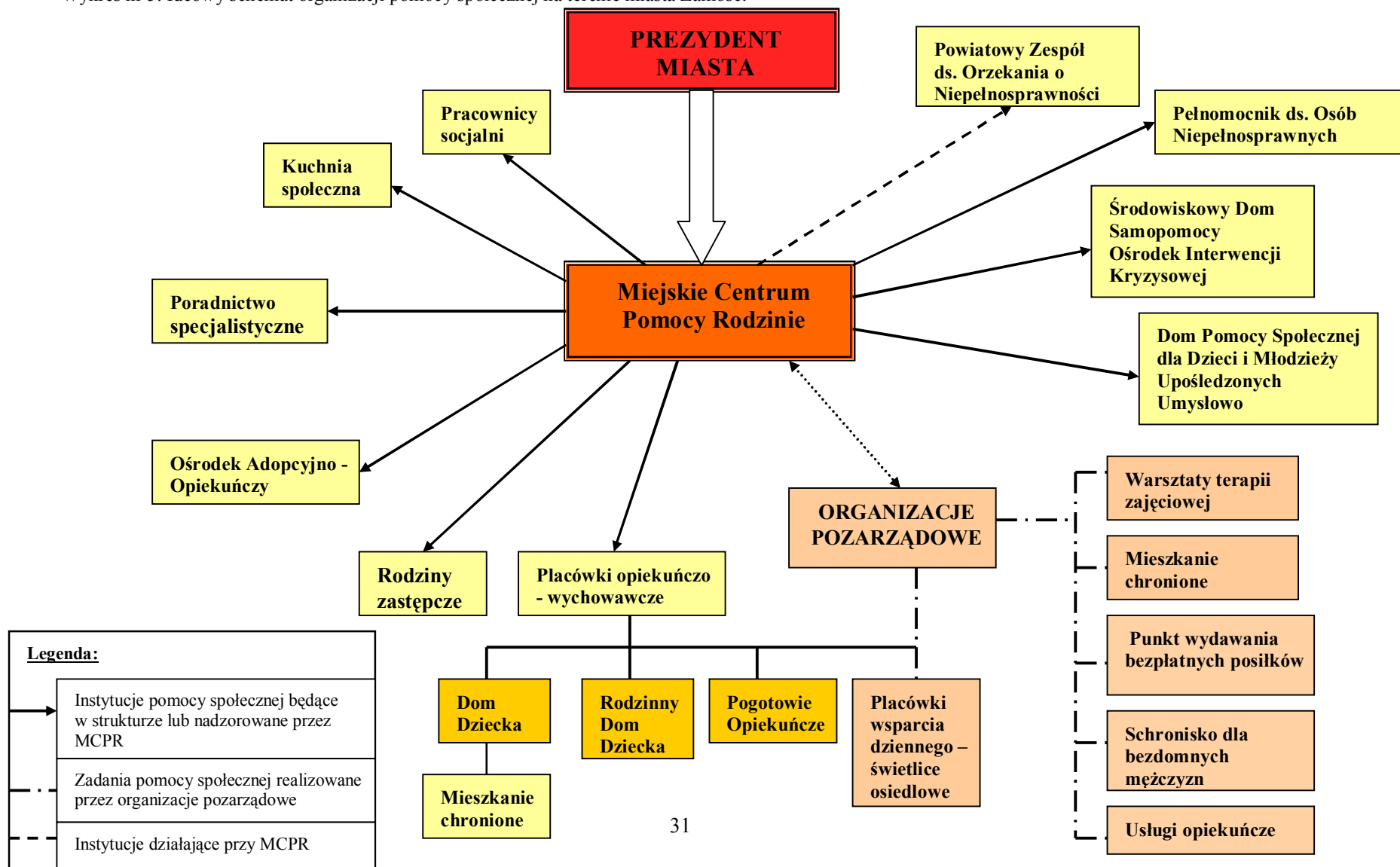
Nowa ustawa o pomocy społecznej ukierunkowana jest na aktywizację społeczności lokalnej, wskazuje na współdziałanie pomocy społecznej z osobą znajdującą się w trudnej sytuacji życiowej, a pracowników socjalnych kreuje na animatorów działań na rzecz rozwiązywania środowiskowych problemów społecznych. Osoby pobierające świadczenia z pomocy społecznej zobowiązuje do zawarcia kontraktu socjalnego, który powinien zawierać wzajemne uprawnienia i zobowiązania stron, warunki, miejsce i czas realizacji. Kontrakt ma umożliwić, osobie znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej a zdolnej do pracy, wyjście z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej.

MCPR współpracując z organizacjami i instytucjami podejmuje wiele inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej, poprzez:

- Centrum Wolontariatu i Kluby Młodych Wolontariuszy,
- uczestnictwo w pracy „Klubu Wsparcia Koleżeńskiego” działającego przy Centrum Pastoralnym,
- udział w tworzeniu Centrum Integracji Społecznej i pracach Klubu Integracji Społecznej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Aktywizacji Zawodowej i Pomocy Socjalnej Młodzieży,
- inicjowanie i udział w opracowywaniu programów osłonowych na rzecz klientów pomocy społecznej oraz pozyskiwanie środków na realizację programów naprawczych z budżetu Wojewody i Marszałka Województwa oraz funduszy pomocowych,
- organizowanie zbiórek darów i przekazywanie ich najbardziej potrzebującym,
- współorganizowanie okazjonalnych imprez dla dzieci i dorosłych,
- koordynację „Programu wyrównywania różnic między regionami” w obszarach ogłoszonych przez PFRON,
- koordynację „Programu poprawy życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w latach 2003-2006”,
- rozwijanie i wspieranie rodzinnych form opieki nad dzieckiem przy ścisłej współpracy z Ośrodkiem Adopcyjno-Opiekuńczym,
- opracowanie a następnie koordynację prac związanych z realizacją Strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- stałe szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej,
- organizowanie i nadzorowanie placówek wsparcia dziennego tj. świetlic osiedlowych.

W celu skutecznego i sprawnego rozwiązywania problemów społecznych występujących na terenie miasta oraz mając na uwadze nowe wyzwania wynikające z reformy systemu pomocy społecznej, w tym opieki nad rodziną i dzieckiem, konieczne jest organizowanie szkoleń i kursów dla pracowników socjalnych i kadry merytorycznej oraz komputeryzacja MCPR.

Wykres nr 5. Ideowy schemat organizacji pomocy społecznej na terenie miasta Zamość.

3.5.2. Świadczenia społeczne

Przemiany społeczne, które dokonują się w naszym kraju oprócz aspektów pozytywnych, przynoszą wiele zjawisk niepokojących, rodzą różnorodne problemy. Na trudną sytuację pomocy społecznej mają wpływ problemy finansowe, wynikające z długookresowego niedofinansowania systemu oraz problemy będące konsekwencją zmian zachodzących w obszarach życia społecznego i gospodarczego (rosnące bezrobocie, reforma systemu ubezpieczeń i służby zdrowia). Najtrudniejszym problemem państwa jest niewątpliwie bezrobocie. Generuje ono szereg niekorzystnych zjawisk społecznych tj. ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, uzależnienia i przestępczość. Dominującym problemem Zamościa jest ubóstwo. Osobom i rodzinom, które utraciły zdolność samodzielnego radzenia sobie w trudnych sytuacjach pomaga MCPR.

Tabela nr 20. Przyczyny przyznawania świadczeń przez MCPR w latach 1998- 2003 i ich struktura.

Dane	Łączna liczba udzielonych świadczeń		Ubóstwo		Bezrobocie		Niepełno sprawność		Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowaw.		Długo trwała choroba		Potrzeba ochrony macierzyństwa		Inne / alkoholizm narkomania bezdomność	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1998	3231	100	brak danych		1347	41,6	515	15,9	591	18,2	346	10,7	257	7,9	139	4,3
1999	3355	100	brak danych		1501	44,7	821	24,7	623	18,5	402	11,9	197	5,9	156	4,6
2000	4084	100	1869	45,7	1160	28,4	834	20,4	693	16,9	404	9,9	201	4,9	168	4,1
2001	3824	100	1538	40,2	1244	32,5	910	23,8	564	14,7	435	11,4	167	4,4	175	4,6
2002	3690	100	157	41,6	1360	36,8	870	23,5	504	13,6	490	12,3	174	4,6	231	6,2
2003	4090	100	1813	44,3	1475	36,0	1015	24,8	651	15,9	530	12,9	156	3,8	268	6,5

Zródło: Sprawozdawczość MCPR Zamość 2004 r.

N) ogólna liczba.

W ostatnich latach najczęstszym powodem przyznania pomocy było ubóstwo oraz problemy wynikające z bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej choroby i bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Tabela nr 21. Otrzymujący świadczenia z MCPR w latach 1998 – 2003 (z wyłączeniem osób otrzymujących wyłącznie zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne oraz pomocy dla kombatantów).

Dane	Ogólna liczba mieszkańców Zamościa	Liczba osób, z decyzją przyznania świadczenia	Liczba udzielonych świadczeń	Liczba rodzin korzystających z pomocy	Liczba osób korzystających z pomocy	% udział korzyst. z pomocy do ogólnej liczby mieszkańców
1998	68 288	3 231	3 581	3 549	11 069	16,20%
1999	68 682	3 355	2 407	3 296	10 842	15,78%
2000	68 717	3 301	2 330	3 025	9 379	13,64%
2001	68 749	3 824	2 423	2 861	9 315	13,54%
2002	66 820	3 690	2 758	3 117	10 458	15,65%
2003	66 820*	4 090	3 163	3 286	10 864	16,25%

* z uwagi na brak danych za 2003 r., przyjęto dane za rok 2002:

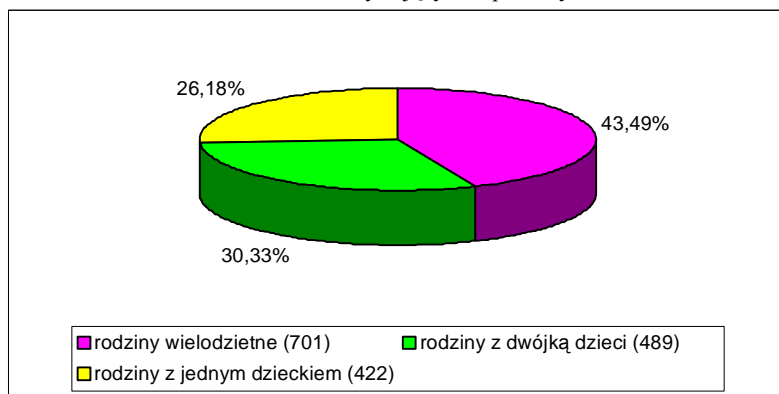
Zródło: Sprawozdawczość MCPR Z - ść 2004 r.

Od roku 2002 zauważa się wyraźny wzrost liczby osób korzystających z pomocy MCPR, co ściśle koreluje z narastającym bezrobociem powodującym ubożenie społeczeństwa. Biorąc pod uwagę liczbę ludności miasta w latach 1998-2001, co 6 - 7 osoba objęta była świadczeniami pomocy społecznej. W 2003 r. osoby korzystające z pomocy MCPR stanowiły 16,25% ogółu populacji Zamościa.

Z ustawy o pomocy społecznej rodzina, to osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku wspólnie zamieszkujące i wspólnie prowadzące gospodarstwo domowe.

Od 1998 r. liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się osiągając najniższy poziom w 2001 r. Ograniczenie to spowodowane było zmianami prawnymi, które zawężyły krąg osób uprawnionych do otrzymywania świadczeń.

Wykres nr 6. Struktura rodzin z dziećmi korzystających z pomocy MCPR w Zamościu w 2003 r.

Źródło: Sprawozdawczość MCPR w Zamościu, 2004 r.

W roku 2003 na ogólną liczbę 3286 rodzin korzystających z pomocy, 616 to osoby samotne, co stanowi 18,75%, 1612 to rodziny z dziećmi tj. 46,06%, natomiast 544 to matki lub ojcowie samotnie wychowujący dzieci, co stanowi 33,74% ogółu rodzin korzystających z pomocy.

Wprowadzona w życie z dniem 1 maja 2004 r. ustawa o świadczeniach rodzinnych daje możliwość objęcia pomocą finansową w szerszym zakresie rodziny najuboższe i osoby samotnie wychowujące dzieci potrzebujące wsparcia.

3.5.3. Bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem złożonym o wymiarze ekonomicznym i społecznym, a jego konsekwencje są odczuwane przez jednostki, ich rodziny oraz całe społeczeństwo. Poza bezrobociem jawnym istnieje tzw. bezrobocie ukryte dotyczące osób, które nie figurują w statystykach urzędu pracy.

3.5.3.1. Społeczne konsekwencje bezrobocia

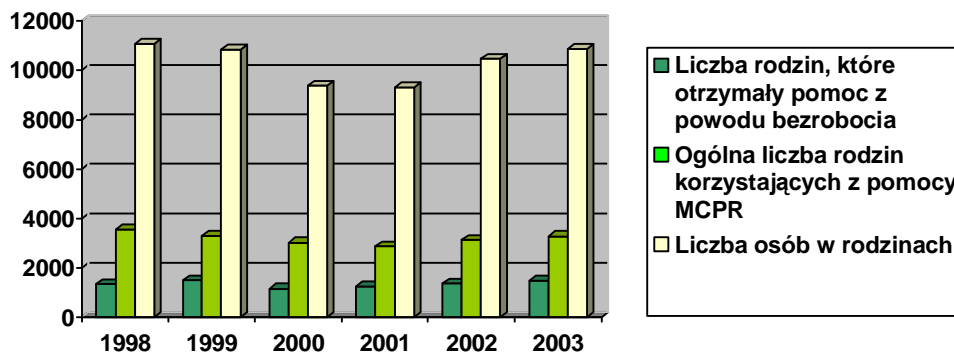
Konsekwencją bezrobocia jest pogorszenie się stanu zdrowia fizycznego i psychicznego społeczeństwa, wzrost przestępczości i patologii. Długotrwały okres pozostawania bez pracy wpływa na obniżenie aktywności, zahamowanie rozwoju osobowości, rodzi obojętność i frustrację. W efekcie powoduje wycofanie się z życia społecznego, zerwanie dotychczasowych więzi towarzyskich, niekiedy rozpad rodziny,

społeczną izolację oraz brak wiary we własne możliwości. Sytuacja taka negatywnie oddziałuje na funkcjonowanie osób i rodzin.

3.5.3.2. Pomoc bezrobotnym udzielana przez MCPR

Bezrobocie jest dominującym problemem dla wielu osób i rodzin zamieszkałych na terenie miasta Zamość.

Wykres nr 7. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezrobocia w Zamościu w latach 1998 – 2003.

Źródło: Sprawozdawczość MCPR w Zamościu za lata 1998 – 2003. Zamość 2004 r.

Analiza danych wskazuje, że w latach 1998 – 2003 skala pomocy udzielanej przez MCPR podlegała pewnym wahaniom, ale od roku 2001 utrzymuje się tendencja wzrostowa liczby rodzin, które zyskują wsparcie z powodu bezrobocia. W ciągu ostatnich trzech lat, pomocą z tego tytułu objętych było średnio 44% rodzin z ogólnej liczby korzystających ze świadczeń. Pomoc finansowa MCPR w niewielkim stopniu rekompensuje rodzinom utracone dochody i nie zabezpiecza podstawowych potrzeb finansowych. Rozwiązanie problemu bezrobocia wymaga systemowych, interdyscyplinarnych działań.

Skalę bezrobocia w Zamościu najlepiej odzwierciedlają dane pochodzące z Powiatowego Urzędu Pracy, opracowane na dzień 31 grudnia każdego roku.

Tabela nr 22. Stan bezrobocia w Zamościu w latach 1999 – 2003.

1999		2000		2001		2002		2003	
ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
5431	2885	5433	2952	6652	3458	6461	3293	6351	3248

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01, PUP Zamość 2004 r.

Według stanu na koniec grudnia 2003 r. w ewidencji PUP figurowało 6351 osób, w tym 3248 kobiet. Bezrobocie na podobnym poziomie dotyczy zarówno mężczyzn i kobiet. Największy wzrost bezrobocia miał miejsce w 2001 r. Od 2002 r. obserwuje się nieznaczny spadek liczby osób zarejestrowanych.

Tabela nr 23. Bezrobotni z prawem do zasiłku w latach 1999- 2003 w m. Zamościu.

1999		2000		2001		2002		2003	
ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
1518	697	535	230	1693	817	597	245	441	198

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01, PUP Zamość 2004 r.

Według stanu na koniec 2003 r. prawo do świadczenia pieniężnego posiadało 7% bezrobotnych, w 1999 r. - 27% ogółu zarejestrowanych. Podobny duży wskaźnik wypłaty zasiłków dotyczył 2001 r. w związku z licznymi zwolnieniami grupowymi spowodowanymi likwidacją kilku zakładów pracy lub redukcją zatrudnienia. W pozostałych latach odsetek uprawnionych do zasiłku zbliżony jest do stanu z 2003 r. i wynosił: 2000 r. – 9,8%, 2002 r. – 9,2%. Od 2002 r. obserwuje się spadek liczby osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych.

3.5.3.3. Stopa bezrobocia

Dodatkowym wskaźnikiem, przy ocenie bezrobocia jest stopa bezrobocia, liczona jako udział bezrobotnych w stosunku do osób aktywnych zawodowo.

Tabela nr 24. Stopa bezrobocia w latach 1999-2003 w powiatach woj. lubelskiego.

PUP /Powiat	1999	2000	2001	2002	2003
Ogółem w woj lubelskim	12,8	14,0	15,7	15,8	15,5
Biała Podlaska - powiat ziemski	12,0	16,6	14,7	15,2	14,8
w tym: - powiat grodzki	14,3	13,2	19,2	20,9	20,2
Biłgoraj	12,5	13,1	14,6	13,9	13,0
Chełm - powiat ziemski	14,0	15,1	16,8	17,4	18,8
w tym: - powiat grodzki	16,1	18,9	21,7	22,5	25,0
Hrubieszów	13,9	15,4	16,7	16,8	16,3
Janów Lubelski	12,1	13,0	13,6	13,6	12,7
Krasnystaw	11,5	12,4	13,4	14,0	13,8
Kraśnik	12,0	13,3	13,7	13,1	12,9
Lubartów	15,8	16,6	18,4	18,3	18,0
Lublin: Miejski Urząd Pracy	9,1	10,1	12,7	11,6	13,6
Lublin: Powiatowy Urząd Pracy	9,9	10,5	11,8	13,7	10,9
Łęczna	13,6	15,2	16,3	16,3	16,1
Łuków	12,5	15,3	16,6	15,4	15,3
Opole Lubelskie	16,9	18,4	19,6	19,9	19,8
Parczew	13,1	14,3	15,1	15,5	13,8
Puławy	12,9	14,7	15,7	16,2	15,3
Radzyń Podlaski	13,5	14,3	15,6	14,9	14,1
Ryki	14,1	14,9	17,0	17,4	17,0
Świdnik	13,8	16,2	19,1	19,6	19,4
Tomaszów Lubelski	15,7	16,3	17,8	17,6	16,9
Włodawa	17,0	18,0	20,2	20,3	20,3
Zamość - powiat ziemski	12,4	12,6	14,4	14,2	13,9
w tym: - powiat grodzki	15,8	16,6	20,4	21,1	20,9

Zródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie. 2004 r.

Pod względem stopy bezrobocia na koniec 2003 r., Zamość zajmuje drugą pozycję w woj. lubelskim. W porównaniu z rokiem 1999 stopa bezrobocia wzrosła we wszystkich powiatach woj. lubelskiego.

3.5.3.4. Liczba bezrobotnych

Tabela nr 25. Liczba osób bezrobotnych w latach 1999-2003 w powiatach woj. lubelskiego.

PUP/Powiat	1999	2000	2001	2002	2003
Ogółem w woj lubelskim	148096	159717	178980	178879	174529
Biała Podlaska ogółem	11097	12189	13800	14179	13777
w tym: - powiat ziemski	7279	7869	8819	9016	8891
- powiat grodzki	3818	4320	4981	5163	4886
Biłgoraj	7807	8092	9056	8630	8026
Chełm ogółem	10823	11749	13265	13544	14713
w tym: - powiat ziemski	5784	6230	7122	7353	7945
- powiat grodzki	5039	5519	6143	6191	6768
Hrubieszów	5848	6455	6916	6894	6752
Janów Lubelski	3768	4072	4264	4271	3963
Krasnystaw	5142	5505	5932	6274	6141
Kraśnik	6667	7311	7470	7095	6914
Lubartów	7827	8161	9130	9084	8960
Lublin: Miejski Urząd Pracy	15062	16492	20372	8276	20687
Lublin: Powiatowy Urząd Pracy	6991	7299	8433	21235	7751
Łęczna	3994	4452	4753	4755	4707
Luków	7423	9005	9687	8995	8848
Opole Lubelskie	6408	6953	7282	7463	7384
Parczew	2598	2768	2913	2998	2580
Puławy	7792	8794	9479	9693	9034
Radzyń Podlaski	4584	4793	5314	5002	4750
Ryki	4181	4489	5134	5177	4982
Świdnik	4456	5035	6037	6153	6037
Tomaszów Lubelski	8304	8482	9264	9039	8710
Włodawa	3669	3920	4334	4239	4223
Zamość ogółem	13655	13701	16145	15883	15590
w tym: - powiat ziemski	8224	8268	9493	9422	9239
- powiat grodzki	5431	5433	6652	6461	6351

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie. 2004 r.

Pod względem liczby zarejestrowanych bezrobotnych na koniec 2003 r. miasto zajmowało 15 pozycję w województwie lubelskim. W 2003 r. w znacznej większości powiatów nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych w stosunku do 1999 r.

3.5.3.5. Struktura bezrobotnych wg wieku, wykształcenia i czasu pozostawania bez pracy

Tabela nr 26. Struktura bezrobotnych według wieku w latach 1999- 2003 w m. Zamościu.

Wiek	Liczba bezrobotnych w powiecie grodzkim				
	1999	2000	2001	2002	2003
15-17	1	1	2	0	0
18-24	1376	1505	1632	1563	1476
25-34	1511	1441	1871	1735	1761
35-44	1477	1484	1780	1633	1480
45-54	967	930	1262	1403	1479
55-59	77	61	94	114	140
pow. 60 lat	22	11	11	13	15

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01, PUP Zamość 2004 r.

Na koniec 2003 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych w podziale na grupy wiekowe kształtuje się mniej więcej jednakowo z niewielką tendencją wzrostową w przedziale wiekowym od 25-34 lat. Podobne tendencje utrzymywały się w latach od 1999-2002.

Tabela nr 27. Struktura bezrobotnych według wykształcenia w m. Zamościu w latach 1999 – 2003.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych w powiecie grodzkim				
	1999	2000	2001	2002	2003
wyższe	232	301	468	557	584
policealne i średnie zawodowe	1499	1483	1949	1816	1840
średnie ogólnokształcące	551	549	642	596	605
zasadnicze zawodowe	1937	1845	2129	2128	1918
podstawowe i niepełne podstawowe	1212	1255	1464	1364	1404

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01, PUP Zamość 2004 r.

Pod względem wykształcenia największą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, policealnym, średnim zawodowym oraz podstawowym, co stanowi 81% ogółu bezrobotnych. Bezrobocie w najmniejszym stopniu dotyka osoby z wykształceniem wyższym, ale od 1999 r. bezrobocie w tej grupie osób sukcesywnie wzrasta.

Tabela nr 28. Struktura bezrobotnych pod względem długości czasu pozostawania bez pracy w m. Zamościu w latach 1999 -2003.

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach:	Liczba bezrobotnych w powiecie grodzkim				
	1999	2000	2001	2002	2003
do 1	439	438	730	395	692
1-3	717	726	965	804	910
3-6	873	759	944	763	842
6-12	1259	841	1085	982	830
12-24	1006	1344	1159	1478	913
pow. 24	1137	1325	1769	2039	2164

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01, PUP Zamość 2004 r.

Spośród bezrobotnych największą grupę stanowią osoby pozostające bez pracy ponad 12 i 24 miesiące, co stanowi 46% ogółu bezrobotnych.

3.5.3.6. Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy

Osoby będące w rejestrze urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat są kwalifikowani jako długotrwale bezrobotni, natomiast osoby niepodlegające zatrudnieniu powyżej 24 miesięcy, to osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

Tabela nr 29. Struktura bezrobotnych w m. Zamościu według wieku na dzień 31 grudnia 2003 roku.

Wiek w latach	Bezrobotni od 12-24 miesięcy		Bezrobotni powyżej 24 miesięcy	
	Ogółem	W tym kobiety	Ogółem	w tym kobiety
18-24	207	112	213	138
25-34	253	141	547	356
35-44	206	107	637	411
45-54	225	115	674	322
55-59	19	2	85	22
pow. 60	3	0	8	0
Ogółem	913	477	2164	1249

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01, PUP Zamość 2004 r.

Największą grupę spośród długotrwale bezrobotnych stanowią osoby w przedziale wiekowym 25-34 lata, natomiast wśród zagrożonych wykluczeniem, osoby w przedziale 35-44 lat oraz 45-54 lat. Najmniejszą grupę bezrobotnych, w obu przypadkach stanowią osoby powyżej 55 roku życia.

Tabela nr 30. Bezrobotni w m. Zamościu według wykształcenia na dzień 31 grudnia 2003 roku.

Wykształcenie	Bezrobotni od 12-24 miesięcy		Bezrobotni powyżej 24 miesięcy	
	Ogółem	w tym kobiety	Ogółem	w tym kobiety
wyższe	78	50	98	71
średnie zawodowe	242	133	541	359
Liceum ogólnokształcące	94	74	182	149
zasadnicze zawodowe	293	120	723	369
podstawowe	206	100	620	301
Ogółem	913	477	2164	1249

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01, PUP Zamość 2004 r.

W podziale uwzględniającym wykształcenie, największą grupę wśród długotrwale bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zawodowym zasadniczym i średnim zawodowym natomiast spośród zagrożonych wykluczeniem, z wykształceniem zasadniczym i podstawowym (62,1%). W najmniejszym stopniu problem ten dotyczy osób z wykształceniem wyższym.

Tabela nr 31. Osoby bezrobotne w m. Zamościu według stażu pracy na dzień 31 grudnia 2003 roku.

Staż pracy	Bezrobotni od 12-24 miesięcy		Bezrobotni powyżej 24 miesięcy	
	Ogółem	w tym kobiety	Ogółem	w tym kobiety
do 1 roku	191	101	613	353
1- 5	125	58	321	173
5-10	93	49	244	130
10-20	144	83	373	227
20-30	119	54	184	73
30 lat i więcej	6	1	2	0
bez stażu	235	131	427	293
Ogółem	914	477	2164	1249

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01 PUP Zamość 2004 r.

Bezrobocie w grupie długotrwale bezrobotnych w największym stopniu dotyczy osób, które dotychczas nie pracowały (25,7%). Drugą grupę (20,9%), stanowią osoby ze stażem pracy do 1 roku, w dalszej kolejności osoby ze stażem: od 10-20 lat i od 1-5 lat.

W grupie osób zagrożonych wykluczeniem, najwięcej bezrobotnych jest ze stażem pracy do 1 roku (28,3%) i bez stażu pracy (19,7%).

3.5.3.7. Absolwenci

Tabela nr 32. Absolwenci według wykształcenia w m. Zamościu w latach 1999 – 2003.

Wykształcenie	Liczba absolwentów w powiecie grodzkim				
	1999	2000	2001	2002	2003
Wyższe	99	118	165	135	54
policealne i średnie zawodowe	146	154	143	124	167
licea ogólnokształcące	47	42	63	50	42
zasadnicze zawodowe	109	80	52	37	26
Razem	356	375	376	376	370

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01 PUP Zamość 2004 r.

Absolwenci wyżej wymienionych szkół stanowią 5,8% ogółu bezrobotnych. Skala bezrobocia wśród nich w latach 1999-2003 utrzymuje się na podobnym poziomie. W największym stopniu dotyka ono absolwentów szkół policealnych, średnich zawodowych oraz wyższych.

3.5.3.8. Oferty pracy

PUP na bieżąco dysponuje ofertami pracy. Pomimo wzrostu ilości tych ofert, nie zaspokajają one potrzeb osób bezrobotnych.

Tabela nr 33. Oferty pracy w m. Zamościu w latach 1999-2003.

1999		2000		2001		2002		2003	
2881	1818	2962	1864	3006	1783	3628	2156	4014	2707
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
a – oferty zebrane przez PUP Zamość, b – oferty, które wpłynęły z Miasta Zamościa									

Źródło: Sprawozdanie MPiPS -01, PUP Zamość 2004 r.

3.5.3.9. Przeciwdziałanie bezrobociu

Powiatowy Urząd Pracy przeciwdziałają bezrobociu w oparciu o obowiązujące ustawodawstwo. Aktualnie przewiduje ono realizację następujących zadań:

- pośrednictwo pracy,
- doradztwo zawodowe,
- zajęcia w Klubie Pracy,
- prace interwencyjne,
- roboty publiczne,
- aktywizacja absolwentów poprzez staże i zatrudnienie,
- szkolenia dla bezrobotnych, niepełnosprawnych i pracowników zakładów pracy,
- pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej i tworzenie dodatkowych miejsc pracy.

Tabela nr 34. Realizacja programów rynku pracy w m. Zamościu w latach 1999-2003.

Programy rynku pracy	1999		2000		2001		2002		2003	
	Ilość osób	Koszt w tys. zł	Ilość osób	Koszt w tys. zł	Ilość osób	Koszt w tys. zł	Ilość osób	Koszt w tys. zł	Ilość osób	Koszt w tys. zł
Prace interwencyjne	586	1 520,0	543	115,6	429	1 161,0	181	370,8	219	486 960,0
Szkolenia	199	80,4	649	4 528,0	322	26,3	214	199,6	681	434 500,0
Roboty publiczne	138	340,0	67	331,9	35	218,3	33	182,6	63	307 040
Umowy absolwentkie, staże	228	2 290,0	327	1 132,2	452	1 372,5	567	1 701,5	503	1606 900,0
Pożyczki	45	267,0	32	121,6	16	184,0	7	98,7	7	82 000,0
Ogółem pożyczki szkoleniowe	6	2,6	13	17,2	0	0	7	7,3	0	0
Program specjalny	0	0	0	0	0	0	0	0	97	377 700,0

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu w 2004 r.

Organizacja programów rynku pracy odbywa się w ramach środków finansowych Funduszu Pracy. Każdego roku decyzją MGPIPS, urząd pracy otrzymuje do dyspozycji limit finansowy według algorytmu, którego wysokość uzależniona jest między innymi od ilości osób bezrobotnych w tym długotrwale, stopy bezrobocia, ilości absolwentów oraz napływu i odpływu bezrobocia. Ponadto urzędy pracy mogą pozyskiwać dodatkowe fundusze z rezerwy MGPIPS oraz Marszałka Województwa. Ogólna pula środków finansowych Funduszu Pracy uzależniona jest od budżetu państwa w danym roku. Najwięcej środków Funduszu Pracy pozyskano w 2003 r., umożliwiło to aktywizację zawodową 1570 mieszkańców, co stanowi 24,7% ogółu bezrobotnych.

Przedstawione wskaźniki bezrobocia w mieście, pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

- duża populacja bezrobotnych o niskich kwalifikacjach oraz wzrost liczby długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 miesięcy) i zagrożonych wykluczeniem społecznym (powyżej 24 miesięcy),

- mała liczba osób podejmujących decyzje o rozpoczęciu własnej działalności, wynikająca z limitowania środków z Funduszu Pracy, niewystarczających w stosunku do potrzeb oraz brak uzyskania poręczeń na przyznanie pożyczki,
- niewystarczające środki finansowe przeznaczone na aktywizację bezrobotnych oraz ożywianie rynku pracy,
- mała ilość ofert pracy
- konieczność opracowywania profesjonalnej analizy rynku pracy w szczególności pod kątem określenia kierunków szkoleń w zawodach poszukiwanych na rynku pracy oraz wdrożenie programu w tym zakresie,
- zintegrowanie działań Urzędu Pracy z instytucjami, organizacjami, podmiotami funkcjonującymi na rynku pracy w kierunku aktywizacji bezrobotnych i tworzenia miejsc pracy,
- konieczność opracowania i wdrażania programów przeciwdziałania bezrobociu oraz organizowania nowych miejsc pracy, współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje, podmioty gospodarcze i sektor małych i średnich przedsiębiorstw.

3.6. Ubóstwo

Pojęcie ubóstwa w świadomości społecznej oznacza brak dostatecznych środków materialnych do życia i pojmowane jest jako bieda oraz niedostatek.

Wśród przyczyn ubóstwa wymienić należy:

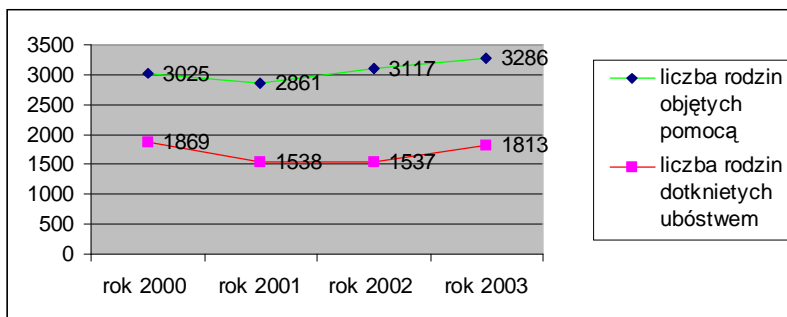
- bezrobocie,
- zbyt niskie dochody gospodarstw domowych,
- niepełnosprawność i choroby,
- niezaradność życiową,
- uzależnienie od alkoholu, narkotyków bądź innych środków odurzających.

Ubóstwo jest zjawiskiem obejmującym w szczególności rodziny wielodzietne, niepełne, posiadające niepełnosprawnych członków i osoby bezdomne. Efektem ubóstwa jest dezorganizacja życia rodziny, szczególnie dzieci, niedożywienie, zaniedbania w warunkach mieszkaniowych, różnego rodzaju patologie.

3.6.1. Ubóstwo i jego ograniczanie

Na terenie Zamościa obserwujemy wzrost zjawiska ubóstwa, co jest spowodowane likwidacją zakładów pracy, a zatem i miejsc pracy. Negatywnym skutkiem tej sytuacji jest rosnące zadłużenie rodziny lub zagrożenie eksmisją.

Wykres nr 8. Poziom ubóstwa w m. Zamościu wśród rodzin korzystających z pomocy MCPR w latach 2000 – 2003.

Źródło: Sprawozdanie MIPS. Zamość 2004 r.

W 2000 r. ze względu na ubóstwo pomocą objętych było 61,78 % spośród ogółu korzystających z pomocy, w 2001 r. – 53,75 %, w 2002 r.– 49,31 %, a w 2003 r. 55,17 %. Problem ubóstwa jest dominujący we wszystkich dzielnicach miasta. Według danych za rok 2003 w poszczególnych rejonach z pomocy świadczonej przez MCPR korzysta od 114 do 228 rodzin. Największe nasilenie tego zjawiska występuje na obszarze Starego Miasta, gdzie dodatkowo występuje alkoholizm, przemoc, dezintegracja rodzin, narkomania, bezrobocie, przestępczość, demoralizacja wśród mieszkańców i sieroctwo społeczne (tzn. rodzice biologiczni nie sprawują opieki nad dziećmi). Wydaje się zasadne wyodrębnienie tego obszaru jako jednego rejonu opiekuńczego i stworzenie silnego zespołu personalnego, którego zadaniem byłoby kompleksowe diagnozowanie problemów, szukanie rozwiązań i integracja społeczności.

Rodziny wymagające wsparcia z powodu ubóstwa w latach 1998 -2003 zostały objęte różnymi formami pomocy, w tym pieniężną (np. zasiłki okresowe, celowe), rzeczową (np. zakup opału, wydawanie posiłków) i niematerialną (praca socjalna).

Działania zmierzające do ograniczenia zjawiska ubóstwa powinny być prowadzone wielopłaszczyznowo, we wzajemnej współpracy instytucji i organizacji pozarządowych. Jednym z istotnych działań jest rozbudzenie aktywności osób i rodzin dotkniętych tym problemem, poprzez zainteresowanie ich udziałem w gospodarce rynkowej, umożliwienie zdobycia kwalifikacji zawodowych, walkę z patologią społeczną i wzmocnienie roli rodziny. Konieczna jest zmiana świadomości społeczeństwa, wzmacnianie inicjatyw w zakresie kształcenia i wychowania oraz stworzenie warunków komunikacji społecznej. Pomoc instytucji i organizacji powinna umożliwić osobie lub rodzinie wyjście z trudnej sytuacji.

3.7. Problemy opiekuńczo – wychowawcze

3.7.1. Diagnoza głównych problemów

Problemy opiekuńczo – wychowawcze wiążą się z zaburzeniem funkcjonowania systemu rodziny. Często przyczyną tego stanu rzeczy są negatywne wzorce społeczne, słaba komunikacja w rodzinie, brak wrażliwości lub nieumiejętność zaspakajania potrzeb dziecka. Przyczyny te mają bezpośredni wpływ na powstawanie nieprawidłowych zachowań u dzieci. Trudna sytuacja ekonomiczna rodziny w połączeniu z brakiem umiejętności wychowawczych rodziców sprawia, że u małoletnich nasilają się złe reakcje. Pojawiające się trudności z zaspakajaniem podstawowych potrzeb bytowych, ryzyko ubóstwa, pogorszenie stanu

zdrowia i konflikty w rodzinie mają negatywny wpływ na rozwój osobowości dziecka. Często prowadzą one do powstawania problemów wychowawczych m.in. niskiego poczucia własnej wartości, wagarów, ucieczek z domów, porzucenia szkoły, przemocy wobec słabszych, konfliktu z prawem, kradzieży. Brak prawidłowych wzorców osobowych w rodzinie, zaburzenia w identyfikacji z osobą ojca lub matki, mogą prowadzić do kształtowania się postaw społecznych.

Z diagnozy opracowanej przez MCPR wynika, iż bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych jest częstym powodem ubiegania się o pomoc.

Tabela nr 35. Rodziny objęte pomocą z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w m. Zamościu w latach 1998 – 2003.

Lata	Liczba rodzin korzystających z pomocy	Liczba osób w tych rodzinach	Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych						Udział % wspieranych osób w stosunku do ogółu korzyst. z pomocy
			Rodziny niepełne	Liczba osób w tych rodzinach	Rodziny wielodzietne	Liczba osób w tych rodzinach	Łączna liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach	
1998	3549	11069	324	1066	261	1411	591	2494	16,65
1999	3296	10842	411	1419	212	1388	623	2807	18,90
2000	3025	9379	408	1253	249	1666	693	3148	22,90
2001	2861	9315	359	1204	243	1684	564	2345	19,71
2002	3117	10458	325	1153	185	1262	504	2235	16,16
2003	3286	10864	360	1270	183	1178	651	2827	19,81

Zródło: Sprawozdawczość MCPR Zamość 2004 r.

W latach 1998- 2003 pomocą z tego tytułu objętych było od 16,16 % do 22,90 % klientów MCPR. Największe nasilenie tego zjawiska wystąpiło w 2000 r., po czym zaczęło nieznacznie spadać. Na terenie miasta problem ten w znacznej mierze dotyczy rodzin niepełnych.

Wspieraniu rodziny służy Punkt Poradnictwa Rodzinnego. Umożliwia on szybki i bezpłatny dostęp do psychologa, pedagoga, radcy prawnego. Działalność specjalistów skierowana jest na rozwiązywanie problemów wychowawczych, niepowodzeń szkolnych, bądź nie realizowania obowiązku szkolnego, a także na łagodzenie konfliktów występujących w obrębie systemu rodziny lub grupy rówieśniczej małoletniego. Natomiast poradnictwo prawne dotyczy spraw alimentacyjnych, rozwodowych, podziału majątku i spraw mieszkaniowych oraz rozwiązywania kwestii zadłużeń.

3.7.2. Rodzinne formy pomocy dzieciom pozbawionym opieki rodziców

Najbardziej pożądaną rodzinną formą opieki – poza rodziną naturalną - jest rodzina adopcyjna lub zastępcza. Kierowanie dziecka do rodziny adopcyjnej odbywa się przez Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy. W latach 2000 – 2003 ustanowiono 18 rodzin przysposabiających.

Inny charakter mają rodziny zastępcze, których funkcja polega na wychowywaniu dziecka i umożliwienie mu w przyszłości powrotu do rodziny naturalnej, przy jednoczesnym prowadzeniu pracy z rodzicami biologicznymi dziecka.

Tabela nr 36. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2000 – 2003 w m. Zamościu.

Typ rodziny	Rok 2000		Rok 2001		Rok 2002		Rok 2003	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	48	63	44	66	35	57	29	47
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	2	2	3	3	3	3	5	5
Ogółem	50	65	47	69	38	60	34	52

Zródło: Sprawozdawczość MCPR Zamość 2004 r.

W Zamościu dominuje rodzaj rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem, w której opiekę sprawują dziadkowie bądź bliżsi lub dalsi krewni. W wielu przypadkach forma ta jest korzystna dla dziecka z uwagi na istniejące już związki emocjonalne z opiekunami, jednocześnie rodzi obawy czy dziadkowie nie powtórzą błędów wychowawczych, jakie popełnili w stosunku do własnych dzieci. Rodziny zastępcze objęte są comiesięczną pomocą na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka. Ponadto rodziny i ich wychowankowie obejmowani są terapią i wsparciem psychologicznym udzielanym przez Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy. Ośrodek ten wspiera również naturalnych rodziców dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Istotnym problemem jest brak kandydatów zgłaszających gotowość utworzenia niespokrewnionej rodziny zastępczej.

3.7.3. Opieka nad dzieckiem w placówkach opiekuńczo – wychowawczych

W latach 2000 – 2003 na terenie Zamościa prowadziło działalność 9 placówek opiekuńczo - wychowawczych, w tym:

- 6 placówek wsparcia dziennego - świetlice osiedlowe (niepubliczne)
- 3 placówki opieki całkowitej (publiczne)
 - socjalizacyjna – Dom Dziecka,
 - interwencyjna – Pogotowie Opiekuńcze
 - rodzinna – Rodzinny Dom Dziecka.

Od 2000 r. prowadzony jest proces przekształceń placówek całodobowych w kierunku podwyższenia ich standardów, w tym jakości świadczonych usług na rzecz wychowanków.

Ważną rolę w systemie profilaktyki odgrywają placówki wsparcia dziennego (świetlice osiedlowe), mające na celu inicjowanie i rozwijanie form pomocy w wychowywaniu dziecka, kształtowanie pozytywnych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, ukazywanie właściwych postaw i wartości, eliminowanie zjawisk patologicznych, zaburzeń w zachowaniu, wyrównywanie szans edukacyjnych i rozwój zainteresowań. Z danych przedstawionych przez pedagogów szkolnych (szkoły podstawowe i gimnazja) wynika, iż około 400 dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo i zagrożonych patologiami społecznymi wymaga skierowania na zajęcia organizowane przez placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego. Rezultatem działalności świetlic ma być ochrona rodziny przed rozbitciem i umieszczeniem dziecka w placówce całodobowej. W realizacji tego zadania

MCPR współpracuje z Towarzystwem Przyjaciół Dzieci i stowarzyszeniem – „Otwarte serca”, współfinansując prowadzone przez nie świetlice. Współpraca ta pozwoli zapobiec lub złagodzić skutki zaburzonego funkcjonowania rodziny.

Tabela nr 37. Liczba dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo – wychowawczych w m. Zamościu w latach 1999 -2003.

Nazwa placówki	Liczba dzieci				
	1999	2000	2001	2002	2003
Dom Dziecka	58	64	56	63	55
w tym z terenu Zamościa	4	7	13	19	24
Pogotowie Opiekuńcze	109	98	44	42	70
w tym z terenu Zamościa	10	9	11	13	11
Rodzinny Dom Dziecka	4	4	3	4	4
w tym z terenu Zamościa	-	-	-	4	4
Świetlice osiedlowe	221	170	165	135	145
w tym z terenu Zamościa	221	170	165	135	145

Zródło: Sprawozdawczość MCPR Zamość 2004 r.

3.7.4. Pomoc usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych

Pełnoletni wychowankowie rodzin zastępczych i osoby opuszczające placówki opiekuńczo – wychowawcze, zostają objęci pomocą na zagospodarowanie w formie rzeczowej, pieniężną na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki oraz pomocą w pozyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia, a także pracą socjalną. Z badań MCPR przeprowadzonych w 2003 r. wynika, iż wychowankowie rodzin zastępczych posiadają większe aspiracje do kontynuowania nauki i podnoszenia kwalifikacji zawodowych. W przypadku osób opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze zaobserwowano małą zaradność życiową, nieumiejętność gospodarowania pieniędzmi. Rodzi to potrzebę uczenia ich większej samodzielności. Jedną z form pomocy udzielanej osobom usamodzielniającym się jest możliwość korzystania z mieszkań chronionych, w których wychowankowie, przy wsparciu specjalistów uczą się samodzielności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Na terenie miasta istnieją 2 mieszkania chronione dla dziewcząt. Natomiast brakuje mieszkań dla usamodzielnianych chłopców.

Tabela nr 38. Liczba świadczeń udzielonych usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych w m. Zamościu w latach 2000 – 2003.

Rok	Pomoc na usamodzielnienie, w tym:					Łączny koszt świadczeń
	w formie pieniężnej	w formie rzeczowej	na kontynuację nauki	w pozyskaniu mieszkania	w pozyskaniu zatrudnienia	
2000	3	-	2	-	-	16.286,00
2001	5	1	19	-	-	95.384,38
2002	4	1	25	-	-	132.667,00
2003	1	4	27	-	-	153.171,50

Zródło: Sprawozdawczość MCPR Zamość 2004 r.

Tabela nr 39. Liczba świadczeń udzielonych usamodzielnianym wychowankom placówek opiekuńczo - wychowawczych w m. Zamościu w latach 2000 – 2003.

Rok	Pomoc na usamodzielnienie, w tym:					Łączny koszt świadczeń
	w formie pieniężnej	w formie rzeczowej	na kontynuację nauki	w pozyskaniu mieszkania	w pozyskaniu zatrudnienia	
2000	3	3	-	1	-	16.664 *
2001	3	4	1	2	1	26.311,60
2002	3	3	3	-	-	39.710,00
2003	4	3	5	1	-	38.425,17

Zródło: Sprawozdawczość MCPR Zamość, 2004 r.

*środki wypłacone przez Dom Dziecka w Zamościu.

O mieszkania komunalne ubiegają się głównie wychowankowie Domu Dziecka. Mała liczba przyznanych mieszkań wynika z ich niedostatecznej ilości i długiego okresu oczekiwania.

Osoby i rodziny z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, MCPR wspiera poprzez pracę socjalną i specjalistyczne poradnictwo rodzinne oraz zasiłki pieniężne, wyprawkę dla uczniów rozpoczynających naukę w szkole podstawowej, obiady dla dzieci w wieku szkolnym (szkoły podstawowe i gimnazjalne). Ponadto organizowany jest wypoczynek letni i zimowy dla dzieci w postaci kolonii i półkolonii oraz imprezy okolicznościowe.

Wspólnie podejmowane działania przez instytucje wspierające rodzinę: MCPR, szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, środowiskowe ogniska wychowawcze, zarządy osiedli, przedstawiciele policji, sądu oraz inne instytucje samorządowe i pozarządowe, mogą przyczynić się do ograniczenia problemów opiekuńczo - wychowawczych.

Z diagnozy problemu wynika:

- konieczność zwiększenia oddziaływań edukacyjnych w stosunku do rodzin w zakresie opieki nad dzieckiem,
- potrzeba dalszego przekształcania placówek opiekuńczo – wychowawczych w bardziej rodzinne, nastawione na indywidualną pracę z dzieckiem umożliwiającą jego powrót do rodziny naturalnej,
- potrzeba większego wsparcia wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo - wychowawczych, szczególnie w zakresie pozyskania mieszkań i pracy,
- konieczność utworzenia mieszkań chronionych dla wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych,
- dalszy rozwój sieci placówek wsparcia dziennego (światlice osiedlowe).

3.8. Uzależnienia

Jednym z najtrudniejszych problemów współczesnego społeczeństwa są uzależnienia, w tym od alkoholu i narkotyków. W 2002 r. przeprowadzono ogólnopolskie badania ankietowe na temat postaw i zachowań wobec środków psychoaktywnych. W omawianych badaniach poproszono respondentów o ocenę ważności 14 problemów społecznych według 5 – stopniowej skali ważności. W skali całego kraju do najważniejszych problemów zaliczono kolejno: problem bezrobocia, spadek stopy życiowej, przemoc, agresję na ulicach, picie alkoholu przez młodzież, alkoholizm i narkomanię oraz przestępczość gospodarczą i przestępczość pospolitą.

3.8.1. Problemy alkoholowe

Uzależnienie od alkoholu powszechnie nazywane alkoholizmem jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowanie narastania objawów i szkód zdrowotnych z nią związanych. Choroba ta doprowadza do destrukcji życia osoby uzależnionej i jej rodziny.

Brak jest szczegółowych danych dotyczących osób uzależnionych, osób współuzależnionych i dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym w mieście. Można jedynie przeprowadzić szacunki na podstawie przelicznika przyjętego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (dalej w skrócie PARPA), według której odsetek osób uzależnionych wynosi 2 % całej populacji, dla miasta Zamościa jest to 1335 osób. Poza szkodami zdrowotnymi grupa ta ponosi straty o charakterze społecznym i materialnym, będąc jednocześnie powodem powstawania tych strat w swoim otoczeniu. Osoby dorosłe żyjące w otoczeniu alkoholików tzw. osoby współuzależnione stanowią według szacunków PARPA 4 % populacji. W przypadku Zamościa jest to około 2670 osób. Brak profesjonalnej pomocy terapeutycznej adresowanej do tej grupy, powoduje dodatkowe koszty w ochronie zdrowia, wzmacnia dysfunkcję rodzin, utrudnia, przystosowanie się do nowych warunków na rynku pracy. Dzieci, które wymagają różnego rodzaju oddziaływań kompensacyjnych z powodu alkoholizmu w rodzinie stanowią 4 % populacji. W Zamościu stanowią grupę ponad 2 600 osób. Dzieci te ponoszą ogromne straty we wszystkich aspektach rozwoju, są słabsze fizycznie, częściej chorują, mają zaburzenia emocjonalne. Istnieje wśród nich duże prawdopodobieństwo uzależnienia od alkoholu i substancji psychoaktywnych. Stąd wynika konieczność zwiększania pomocy socjoterapeutycznej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, zintegrowanej z pomocą udzielaną dorosłym członkom rodziny.

O skali negatywnych zjawisk związanych z problemem alkoholowym świadczy, m.in. liczba rodzin objętych pomocą MCPR. W roku 2000 pomocy finansowej, rzeczowej i w formie pracy socjalnej udzielono 226 rodzinom, w 2001 r. - 145 rodzinom, w 2002 r. - 124, a w 2003 r. - 204 rodzinom. Skalę problemów ilustruje również liczba wniosków złożonych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o podjęcie czynności zmierzających do orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego. Komisja prowadzi postępowanie, gdy w związku z nadużywaniem alkoholu dochodzi, m. in. do rozkładu życia rodzinnego, demoralizacji małoletnich albo systematycznego zakłócania spokoju lub porządku publicznego. Pracę Komisji w latach 1998 – 2003 ilustruje tabela nr 40.

Tabela nr 40. Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zamościu w latach 1998 – 2003.

Wyszczególnienie	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Liczba wniosków /zgłoszeń	121	117	98	105	135	129
Liczba zgłoszonych kobiet	12	10	8	10	8	15
Liczba zgłoszonych mężczyzn	109	107	90	95	127	114
Liczba osób, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy motywujące	74	77	54	60	100	80
Sprawy skierowane do sądu w celu orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego	55	42	47	40	50	54

Zródło: Sprawozdawczość Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zamość 2004 r.

W wielu rodzinach zgłaszających się po pomoc do Komisji można zauważyć „zjawisko dziedziczenia alkoholizmu”, w powiązaniu z innymi problemami społecznymi:

ubóstwem, bezrobociem, przemocą, bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Potęguje to proces wykluczenia społecznego jednostek i rodzin.

Liczbę osób objętych opieką Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia ilustruje tabela nr 41.

Tabela nr 41. Liczba osób korzystających z usług Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu w Zamościu w latach 2001 – 2003.

Dane	2001	2002	2003
liczba zarejestrowanych	321	353	360
- uzależnionych, w tym	283	299	317
uczestniczących w programach terapii	173	260	197
z tego zobowiązani sędawnie	34	70	38
- współuzależnionych, w tym	38	54	43
uczestniczących w programach terapii	29	20	35

Zródło: NZOZ Centrum Zdrowia Publicznego s. c. w Zamościu, 2004 r.

Przyjmując w mieście liczbę 1335 osób uzależnionych od alkoholu i 2670 współuzależnionych, do specjalistycznego ambulatoryjnego leczenia odwykowego trafia 24% spośród osób uzależnionych i tylko 2 % osób współuzależnionych. Wskazane jest zwiększanie działań edukacyjnych i motywacyjno – interwencyjnych, jak również zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.

Z badań ankietowych przeprowadzonych losowo wśród młodzieży szkolnej miasta w 2000 r. wynika, że największe zagrożenie problemem alkoholu występuje wśród uczniów szkół średnich, 94 % badanych osób było już po inicjacji alkoholowej. Wśród uczniów młodszych ta grupa stanowiła 59 %. W 2003 r. zrealizowano badania ankietowe na grupie uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz klas drugich ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18 lat) naszego kraju. Wynika z nich, że po inicjacji alkoholowej jest już 93 % uczniów z młodszej grupy i 97 % uczniów starszej grupy. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo i jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców. Niepokoi wysoki poziom dostępności napojów alkoholowych w ocenach respondentów. Większość młodzieży jest dobrze zorientowana w zakresie ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Stanowi to argument za poszukiwaniem i wdrażaniem nowych strategii profilaktycznych adresowanych do tej grupy odbiorców. Porównując wyniki badań z 2003 r. z wynikami z 1999 r. i 1995 r. widoczna jest tendencja do stabilizacji wskaźników używania alkoholu przez młodzież natomiast problem zmniejszenia skali tego zjawiska pozostaje nadal otwarty.

3.8.2. Narkomania

Pojęciem „narkomania” tradycyjnie określa się różne formy nie medycznego używania substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstaje uzależnienie od nich. Dane Poradni Terapii i Profilaktyki Uzależnień Lekowych w Zamościu są zbieżne ze wskaźnikami wojewódzkimi. W 2003 r. nastąpił wzrost o 63 % liczby osób leczonych w stosunku do 2001 r. Niepokojący jest wskaźnik procentowy osób leczonych pierwszorazowo, który od 2001 r. przekracza 45%. Osoby uzależnione na leczenie zgłaszają się najczęściej wówczas, gdy doświadczają fizycznych objawów uzależnienia - „głody narkotykowe”, choroby psychiczne, tj. psychozy, manie prześladowcze, depresje, myśli i próby samobójcze, choroby zakaźne (gruźlica) i przenoszone drogą krwi WZW typu B i C

oraz AIDS. Często motywacją do leczenia są względy natury prawnej. W 2001 r. Komenda Miejska Policji w Zamościu odnotowała 65 czynów przeciwko ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, w 2002 r. – 120, zaś w 2003 r. - 89 czynów. Działanie sprawców przeważnie polega na posiadaniu środków narkotycznych i udzielaniu ich innym osobom. Przepięstwa w większości dotyczą ludzi młodych, coraz częściej nieletnich. Najpopularniejsze w naszym regionie narkotyki to: marihuana, haszysz, amfetamina. Dzieci i młodzież sięgają po zastępcze środki odurzające np. kleje, grzyby i rośliny halucynogenne. MCPR z powodu narkomanii pomocą finansową jak również pracą socjalną, objęło w 2000 r. i w 2001 r. po 5 rodzin, a w 2002 r. i w 2003 r. po 9 rodzin rocznie.

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród młodzieży szkolnej miasta w 2000 r. wynika, że 8 % uczniów szkół podstawowych miało kontakt z narkotykami i 29 % uczniów szkół średnich. W przypadku 1 % badanych ze starszej grupy można mówić o uzależnieniu.

Z ogólnopolskich badań ankietowych przeprowadzonych w 2003 r. wynika, że leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza używało 17 % z młodszej grupy i 20 % ze starszej grupy i było bardziej rozpowszechnione wśród dziewcząt. Wśród substancji nielegalnych najbardziej rozpowszechnione są konopie indyjskie. Przynajmniej raz używało ich 19% młodszych uczniów i 37% starszych uczniów. Na drugim miejscu jest amfetamina - ok. 6% wśród uczniów gimnazjów i 15% wśród uczniów szkół wyższego poziomu oraz przetwory konopi. W klasach trzecich gimnazjów używa tego środka ponad 15% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 26%. Kolejne miejsca zajmują w przypadku młodszych uczniów substancje wziewne – 4% oraz amfetamina 4%, w przypadku starszych uczniów amfetamina 10% oraz ecstasy 4%. Marihuany lub haszyszu używało 8% uczniów klas trzecich gimnazjów i 13% uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. Marihuana i haszysz są przez młodzież traktowane bardziej liberalnie niż inne substancje nielegalne. Porównanie wyników badania z 2003 r. z wynikami badań z 1999 r. i 1995 r. wykazało, że w grupie starszej młodzieży nadal wskaźniki dość silnie rosną. Trzeba dodać, że w okresie 1995-1999 problem narkotyków wykazywał bardzo silny trend wzrostowy.

Zasoby służące do prowadzenia działalności profilaktycznej i naprawczej:

- 1) NZOZ Centrum Zdrowia Psychicznego
 - Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia
 - Poradnia Terapii i Profilaktyki Uzależnień Lekowych
- 2) dwa Kluby Abstynenta,
- 3) cztery Grupy AA
- 4) dwie Grupy AI – Anon
- 5) Grupa Wsparcia i Psychoedukacji dla Kobiet Ofiar Przemocy Domowej
- 6) Środowiskowe Ogniska Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci
- 7) Ośrodek Wychowania Środowiskowego przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci
- 8) świetlice osiedlowe Stowarzyszenia „OTWARTE SERCA”
- 9) Rodzinny Telefon Zaufania Towarzystwa Przyjaciół Dzieci 638 57 10
- 10) Poradnia Psychologiczno –Pedagogiczna Nr 1
- 11) Młodzieżowy Telefon Zaufania 639 –08-00
- 12) Świetlica Socjoterapeutyczna w Centrum Pastoralnym przy Parafii Rzymskokatolickiej św. Michała Archanioła
- 13) Pozaszkolna Świetlica Parafialna dla Dzieci i Młodzieży w Centrum Pastoralnym przy Parafii Rzymskokatolickiej św. Michała Archanioła
- 14) Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie
- 15) Ośrodek Interwencji Kryzysowej, bezpłatna infolinia 0 800 101 402
- 16) Pogotowie Opiekuńcze

- 17) Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy,
- 18) jednostki podstawowej opieki zdrowotnej
- 19) stowarzyszenia kultury fizycznej
- 20) miejskie instytucje kultury i stowarzyszenia społeczno – kulturalne,
- 21) Komenda Miejska Policji
- 22) Izba Wyrzeźwień
- 23) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- 24) sądy
- 25) placówki oświatowe

Problemy związane z alkoholizmem i narkomanią w wielu aspektach są zbieżne. Dotyczą one w szczególności:

- braku diagnozy, opartej na badaniach socjologicznych, zwłaszcza w zakresie narkomanii,
- małej liczby osób decydujących się na podjęcie leczenia uzależnień,
- zbyt późnego zgłaszania się do placówek leczenia odwykowego,
- powiązania uzależnień z innymi dysfunkcjami, pogłębiając tym samym proces marginalizacji osób i ich rodzin,
- utrzymującej się tendencji wzrostowej używania środków psychoaktywnych, w tym alkoholu i łatwej do nich dostępności, wśród młodzieży szkolnej,
- niedostatecznej ilości środków finansowych, w tym pochodzących z budżetu jednostki samorządu terytorialnego i Narodowego Funduszu Zdrowia na realizację zadań z zakresu profilaktyki, terapii i rehabilitacji uzależnień.

Dostrzega się konieczność podjęcia następujących działań, umożliwiających rozwiązanie problemów uzależnień:

- zwiększenia działań interwencyjno – motywujących do rozpoczęcia leczenia i terapii w stosunku do osób uzależnionych i członków ich rodzin,
- wzbogacenia oferty terapeutycznej leczenia ambulatoryjnego,
- wzrostu liczby pracowników leczenia ambulatoryjnego i podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych,
- zwiększenia zaangażowania grup wsparcia i organizacji pozarządowych w procesie terapii i rehabilitacji osób uzależnionych,
- poszerzenia pomocy psychologiczno – pedagogicznej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym poprzez:
 - realizację celowych programów w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,
 - wzrost liczby wykwalifikowanej kadry do pracy z dziećmi,
 - wdrażania nowoczesnych strategii profilaktycznych adresowanych do dzieci i młodzieży,
 - włączenia rodziny w działalność profilaktyczną oraz wprowadzenie interdyscyplinarnego systemu rozwiązywania problemów rodziny.

3.9. Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie to działanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (psychiczne lub fizyczne), powodujące u nich szkody lub cierpienie.

Z punktu widzenia prawa, przemoc w rodzinie to przestępstwo.

3.9.1. Skala zjawiska

Problem przemocy w rodzinie jest trudny do precyzyjnego określenia. Dane z sądu, prokuratury i policji pozwalają jedynie wskazać w pewnej mierze liczbę przypadków przemocy domowej, które znalazły się w kręgu zainteresowania danej instytucji. Interwencje policji dotyczące przemocy w rodzinie stanowią w skali kraju 17,2 % wszystkich interwencji domowych. Zbliżony wskaźnik występuje na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Zamościu. W roku 2003 i 2002 wynosił on odpowiednio 17% i 20,6%. Policja ma do czynienia z sytuacjami, w których sprawcą przemocy jest mężczyzna będący pod wpływem alkoholu. W 2003 r. liczba spraw, w których nadużywaniu alkoholu towarzyszyła przemoc, przekroczyła 50% wszystkich spraw prowadzonych przez Komisję w związku z podejmowaniem czynności zmierzających do orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego.

Ważną rolę w systemie przeciwdziałania i ochrony przed przemocą pełni w mieście Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Do zadań Ośrodka należy przeciwdziałanie powstawaniu lub pogłębianiu się dysfunkcji rodzin i osób, będących ofiarami przemocy w rodzinie lub znajdujących się w sytuacjach kryzysowych poprzez świadczenie specjalistycznych usług psychologicznych, pedagogicznych, hostelowych, krótkotrwałą terapię indywidualną i grupową, a także działania interwencyjne w środowisku. Ośrodek w 2002 r. udzielił 2029 porad/interwencji, a 2003 r. - 1783, w tym z usług hostelu skorzystało odpowiednio 8 i 20 osób. W 2003 r. problem przemocy domowej stanowił 59% wszystkich problemów zgłaszanych do Ośrodka. W ramach działalności OIK prowadzona jest Grupa Wsparcia i Psychoedukacji dla Kobiet Ofiar Przemocy Domowej. Pomoc udzielana jest w placówce lecznictwa odwykowego i grupach AI – Anoni oraz świetlicy socjoterapeutycznej.

3.9.2. Formy pomocy

Pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie i osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej świadczy również MCPR poprzez:

- pomoc finansową (zasiłki okresowe i celowe),
- pomoc w naturze (opał, obiady i talony żywnościowe),
- dożywianie dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjach,
- wsparcie i opiekę nad dziećmi kierowanymi do świetlic osiedlowych,
- kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe,
- pracę socjalną.

Ponadto współpracuje z pedagogami szkolnymi, Strażą Miejską, przedstawicielami Zarządów Osiedli, Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnią Terapii Uzależnień, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej i Policją.

Problem przemocy w rodzinie jest nadal skrywany. Duże nadzieje w jego zwalczaniu wiąże się z upowszechnieniem „Niebieskiej Karty”, konieczna jest także ściślejsza współpraca z dzielnicowymi i kuratorami sądowymi.

W przypadku sprawców przemocy brak jest oferty pomocy psychologicznej i terapeutycznej poza ofertą placówki lecznictwa odwykowego w ramach standardowego i ponadstandardowego programu psychoterapii.

3.10. Sytuacja osób niepełnosprawnych

Do niepełnosprawnych zalicza się osoby, których stan fizyczny, psychiczny bądź umysłowy trwale lub okresowo utrudnia lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej, jeżeli posiadają orzeczenie o niepełnosprawności. Powyższe rozróżnienie jest ujęciem prawnym, natomiast w statystykach funkcjonuje jeszcze pojęcie osoby niepełnosprawnej biologicznie. Obecnie obowiązuje system orzekania o niepełnosprawności podzielony na dwie grupy, orzekanie dla celów rentowych i poza rentowych, gdzie występują stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki. W tej sytuacji:

- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji jest tożsame z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, ale zdolności do samodzielnej egzystencji jest traktowane na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy oraz celowości przekwalifikowania jest równoznaczne z lekkim stopniem niepełnosprawności.

Zgodnie z danymi uzyskanymi ze spisu powszechnego przeprowadzonego w 2002 r. liczba niepełnosprawnych w Zamościu wynosi – 10838 osób, co stanowi około 16 % ogółu ludności miasta. Struktura osób niepełnosprawnych przedstawia się następująco:

Grupy wiekowe

- 5,0 % – w wieku przedprodukcyjnym
- 58,3 % – w wieku produkcyjnym
- 36,7 % – w wieku poprodukcyjnym

Poziom wykształcenia

- 35,3 % - podstawowe nieukończone i bez wykształcenia
- 18,9 % - zasadnicze
- 34,8 % - średnie
- 11,0 % - policealne i wyższe

3.10.1. Infrastruktura

Na terenie Zamościa osoby niepełnosprawne korzystają z następującej infrastruktury.

- 3 warsztaty terapii zajęciowej dla 100 osób
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla 30 osób z zaburzeniami psychicznymi
- Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelktualnie – 52 miejsca wyłącznie dla dziewcząt
- Zakłady pracy chronionej:
 - Wojewódzka Usługowa Spółdzielnia Inwalidów zatrudniająca 168 osób,
 - Spółdzielnia Inwalidów Rozwój (w likwidacji) zatrudniająca 6 osób.
- Baza medyczna:
 - oddział rehabilitacyjny – 1 oddział z 28 łózkami
 - poradnie rehabilitacyjne – 2
 - działy rehabilitacji ambulatoryjnej – 4 w tym 2 dla dzieci
 - specjalistyczne ośrodki dla dzieci niepełnosprawnych

- Baza edukacyjna:
 - przedszkola – 2 z oddziałami integracyjnymi, Niepubliczne Przedszkole Specjalne
 - szkoły podstawowe – 2 z oddziałami integracyjnymi
 - gimnazja – 1 z oddziałem integracyjnym
 - szkoły ponadgimnazjalne – 1 klasa (Liceum Społeczne) w Ośrodku Rehabilitacyjno – Terapeutycznym dla Dzieci Niepełnosprawnych
 - ośrodek szkolno – wychowawczy
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób chorych psychicznie świadczone w miejscu zamieszkania,
- Dzienny Punkt Wsparcia dla Osób Starszych i Niepełnosprawnych przy PCK,
- Punkt Poradnictwa Specjalistycznego przy MCPR,
- 5 punktów zaopatrzenia ortopedycznego,
- 3 wypożyczalnie sprzętu ortopedycznego,
- Biuro Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych,
- 18 organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Istniejąca baza nie w pełni zaspokaja potrzeby osób niepełnosprawnych, w szczególności brakuje następujących obiektów:

- Zakładów Aktywizacji Zawodowej i Zakładów Pracy Chronionej, które umożliwiłyby przyjmowanie osób z Warsztatów Terapii Zajęciowej
- mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych
- placówek dziennego pobytu służących aktywizacji i adaptacji osób niepełnosprawnych do samodzielnego życia
- szkoły ponadgimnazjalnej w pełni dostosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych (programowo, terapeutycznie i architektonicznie)
- domu opieki dla przewlekle chorych psychicznie,
- domu opieki dla niesprawnych intelektualnie chłopców i mężczyzn.

Uzupełnienie bazy o wymienione obiekty i instytucje zabezpieczyłoby potrzeby osób niepełnosprawnych oraz umożliwiło ich aktywizację i pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym.

3.10.2. Rynek pracy

Włączenie osób niepełnosprawnych do życia zawodowego w znacznej mierze zależy od rehabilitacji zawodowej, która ma ułatwić uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego poprzez korzystanie z poradnictwa i szkolenia zawodowego oraz pośrednictwa pracy.

Z ogólnej liczby około 6 320 osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym jedynie 1690 osób, tj. 26,7% to osoby aktywne zawodowo, pracujące lub poszukujące pracy. Na koniec 2003 r. w PUP zarejestrowanych było 308 osób niepełnosprawnych, w tym:

- 150 osób bezrobotnych
- 158 poszukujących pracy.

Tabela nr 42. Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych w m. Zamościu według stopnia niepełnosprawności na dzień 31 grudnia 2003 r.

Stopień niepełnosprawności	Osoby bezrobotne	Osoby poszukujące pracy
Znaczny	1	6
Umiarkowany	23	83
Lekki	126	69
Ogółem	150	158

Zródło: Sprawozdanie MPiPS-07 PUP Zamość, 2004 r.

Okolo 63% ogółu bezrobotnych niepełnosprawnych posiada orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności, co będzie stanowiło poważny problem w objęciu tej grupy pomocą z funduszy unijnych, przeznaczonych wyłącznie na finansowanie działań skierowanych na rzecz osób ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Tabela nr 43. Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych w latach 1999-2003 w m. Zamościu.

1999		2000		2001		2002		2003	
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
99	-	89	-	116	188	117	185	150	158
a) niepełnosprawni bezrobotni (posiadający orzeczenie o stopniu niepełnosprawności bez świadczeń pieniężnych z tego tytułu)									
b) niepełnosprawni poszukujący pracy (posiadający orzeczenie o stopniu niepełnosprawności i świadczenia pieniężne z tego tytułu)									

Zródło: Sprawozdań MPiPS-01 w PUP Zamość, 2004 r.

W gronie osób niepełnosprawnych większość stanowią osoby poszukujące pracy. Tendencja taka utrzymuje się od 2001 r.

W Zamościu niepełnosprawni bezrobotni stanowią około 5% ogółu osób bezrobotnych. Główne przyczyny powodujące bezrobocie wśród osób niepełnosprawnych to:

- niski poziom wykształcenia,
- brak kwalifikacji poszukiwanych na rynku pracy,
- niska aktywność zawodowa,
- niechęć pracodawców do zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

3.10.3. Pomoc ze środków PFRON

3.10.3.1. Tworzenie miejsc pracy

Tabela nr 44. Środki przeznaczone na tworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w m. Zamościu w latach 1999 – 2003.

Nazwa zadania	Wykonanie zadania									
	Finansowe (zł) (wydatkowanie środków PFRON)					Osobowe (liczba osób niepełnosprawnych)				
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003
Zwrot kosztów organizacji nowych stanowisk pracy	217.835	273.933	336.193	253.668	*	10	13	13	10	*
Zwrot kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne	294.939	235.544	296.735	236.577	212.157	67	59	64	58	37

*) nie tworzono nowych miejsc. Zródło: Sprawozdawczość MCPR. 2004 r.

Liczba nowych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych tworzonych w latach 1999 – 2002 utrzymywała się na podobnym poziomie. W 2003 r. nastąpiła zmiana przepisów prawnych, zgodnie z którymi pracodawca może ubiegać się z PFRON jedynie o zwrot kosztów poniesionych w celu przystosowania tworzonych lub istniejących już miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. Zmiana ta spowodowała spadek zainteresowania pracodawców tworzeniem miejsc pracy dla tych osób.

W 2004 r. Zamość przystąpił do ogłoszonego przez PFRON „Programu wyrównywania różnic między regionami” w obszarze C, którego celem jest wyposażenie nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. Ze względu na skomplikowaną procedurę oraz konieczność posiadania środków własnych, niewielu pracodawców zdecydowało się na skorzystanie z tego programu.

3.10.3.2. Pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej

MCPR ze środków PFRON udziela pożyczek oraz prowadzi doradztwo ekonomiczne. Pomimo dużego zainteresowania osób niepełnosprawnych tą formą pomocy niewiele z nich podejmuje ryzyko rozpoczęcia działalności. Przyczyną tego stanu są głównie trudności z poręczeniem pożyczek.

Tabela nr 45. Środki PFRON przeznaczone na pożyczki w m. Zamościu w latach 1999 – 2003.

Nawa zadania	Wykonanie zadania									
	Finansowe (zł) (wydatkowanie środków PFRON)					Osobowe (liczba osób niepełnosprawnych)				
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003
Pożyczki na rozpoczęcie działalności gosp.	316.000	138.700	20.000	162.000	126.000	14	6	1	5	4
Umorzenie pożyczek	99.016	74.340	60.489	142.975	10.046	11	9	7	12	1

Zródło: Sprawozdawczość MCPR Zamość, 2004 r.

3.10.3.3. Szkolenia

Na przestrzeni ostatnich trzech lat ze szkoleń skorzystało 8% - 12% zarejestrowanych osób niepełnosprawnych w PUP w Zamościu. Nie przyniosło to spodziewanych efektów. W 2003 r. przeszkolono 32 osoby.

3.10.3.4. Likwidacja barier funkcjonalnych

Bariery funkcjonalne: architektoniczne, transportowe i w komunikowaniu się, stanowią poważne ograniczenie w korzystaniu przez osoby niepełnosprawne z przysługującego im prawa do normalnego życia i zaspokajania swoich potrzeb na równi z innymi.

W mieście funkcjonuje wiele instytucji, mieszczących się w budynkach bez barier. Nadal duży problem stanowi dostępność do instytucji, jednostek użyteczności publicznej, placówek medycznych i handlowych, gdzie usunięto bariery zewnętrzne, nadal jednak istnieją bariery wewnętrzne – brakuje komunikacji między piętrami. W urzędach nie ma tłumaczy języka migowego oraz tablic informacyjnych pisanych pismem Braille'a.

MCPR dofinansowuje w 80% ze środków PFRON likwidację barier funkcjonalnych w zakresie indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych. W ramach tych środków mogą być dofinansowane wszystkie prace adaptacyjne, budowlano-instalacyjne zmierzające do

prawidłowego, dostosowanego do potrzeb osoby niepełnosprawnej, ukształtowania pomieszczeń mieszkalnych, w tym pomieszczeń sanitarnych wraz z ich wyposażeniem i dogodnym dojściem do mieszkań.

Tabela nr 46. Środki PFRON przeznaczone na likwidację barier funkcjonalnych w m. Zamościu w latach 1999 – 2003.

Nazwa zadania	Wykonanie zadania									
	Finansowe (zł) (wydatkowanie środków PFRON)					Osobowe (liczba osób niepełnosprawnych)				
	1999	2000	2001	2002 *	2003	1999	2000	2001	2002 *	2003
Dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych, w tym -architektoniczne, -w komunikowaniu się i tech.	135.06	96.643	81.299	-	139.483	58	7	41	-	85
	97.410	96.643	73.085	-	109.541	10	7	10	-	15
	37.646	-	8.214	-	29.942	48	-	31	-	70

Źródło: Sprawozdawczość MCPR za lata 1999- 2003. Zamość 2004 r.

Liczba osób korzystających z dofinansowania na rzecz likwidacji barier funkcjonalnych stale wzrasta. Najwięcej środków na ten cel, ok. 88% przeznaczanych jest na likwidację barier architektonicznych.

3.10.3.5. Zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

MCPR dofinansowuje indywidualne zakupy sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych przeznaczając 7,7% ogółu funduszy na rehabilitację społeczną. Warunkiem skorzystania z dofinansowania jest udział Narodowego Funduszu Zdrowia w zakupie danego przedmiotu.

3.10.3.6. Turnusy rehabilitacyjne

Turnus rehabilitacyjny stanowi formę aktywnej rehabilitacji, której celem jest poprawa psychofizycznej sprawności, rozwijanie umiejętności społecznych i zainteresowań osób niepełnosprawnych. W latach 2000 – 2003 na realizację tego zadania przeznaczone były kwoty stanowiące 11% -14% środków na rehabilitację społeczną. Z tej formy skorzystało 200 – 250 osób niepełnosprawnych.

3.10.3.7. Organizacja sportu, kultury, rekreacji i turystyki

O dofinansowanie imprez kulturalnych i sportowo – rekreacyjnych mogą ubiegać się instytucje i organizacje pozarządowe, działające na rzecz osób niepełnosprawnych. Zainteresowanie tą formą pomocy wskazuje stałą tendencję wzrostową:

- w 2001 r. wpłynęły 2 wnioski o dofinansowanie, stanowiło to 0,2% środków na rehabilitację społeczną,
- w 2002 r. wpłynęło 13 wniosków o dofinansowanie, stanowiło to 2,8% środków na rehabilitację społeczną,
- w 2003 r. wpłynęło 24 wnioski o dofinansowanie, co stanowiło 5,5% środków na rehabilitację społeczną,

Wzrasta także liczba niepełnosprawnych biorących udział w imprezach z 320 osób w roku 2002 do 1000 osób w 2003 r.

3.10.3.8. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztaty terapii zajęciowej realizują zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika, niezbędnych do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku. W mieście funkcjonują trzy warsztaty, w których uczestniczy ogółem 100 osób.

3.10.3.9. Programy celowe PFRON

Z ważniejszych programów skierowanych do różnych grup osób niepełnosprawnych należy wymienić:

- „Ku nowoczesności” – program skierowany do Zakładów Pracy Chronionej, mający na celu utrzymanie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w ZPCH.
- Refundacja zwiększonych kosztów zatrudnienia osób niepełnosprawnych, u których stwierdzono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, epilepsję lub niewidomych – program skierowany do Zakładów Pracy Chronionej ze względu na ponoszone dodatkowe koszty związane z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.
- Junior – program aktywizacji zawodowej młodych, niepełnosprawnych absolwentów posiadających status bezrobotnego, realizowany przez powiatowe urzędy pracy.
- „Osoby niepełnosprawne w służbie publicznej” - program aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych bezrobotnych lub poszukujących pracy.
- Telepraca – program wspierania zatrudnienia osób niepełnosprawnych w poszukiwanych innowacyjnych zawodów wykorzystujących techniki informatyczne.
- Student – program pomocy osobom niepełnosprawnym w zdobyciu wyższego wykształcenia.
- Pegaz 2003 – program pomocy w zakupie: **obszar A** – oprzyrządowania do samochodu dla osób z dysfunkcją narządu ruchu, **obszar B** - sprzętu komputerowego dla osób z dysfunkcją obu kończyn górnych, **obszar C** –wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.
- Pitagoras – program pomocy osobom z uszkodzeniem słuchu.
- Komputer dla Homera 2003 - program pomocy w zakupie sprzętu elektronicznego dla osób niewidomych i niedowidzących.
- Partner – program wspierania zadań realizowanych przez organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Papyrus – program wspierania publikacji i wydawnictw dotyczących problematyki osób niepełnosprawnych.
- Program wyrównywania różnic między regionami – program wspierający poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych w regionach słabiej rozwijających się.

3.10.4. Pomoc finansowa MCPR na rzecz niepełnosprawnych

Sytuacja socjalno – bytowa osób niepełnosprawnych jest bardzo trudna, spowodowane jest to m.in. koniecznością ponoszenia przez nich kosztów leczenia. Fakt posiadania własnych, przeważnie niewielkich dochodów w postaci rent, emerytur czy świadczeń z pomocy społecznej, często nie zaspakaja podstawowych potrzeb osób niepełnosprawnych. Świadczy o tym wzrost liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Rodziny z osobą niepełnosprawną, stają przed różnymi problemami życiowymi, odnoszącymi

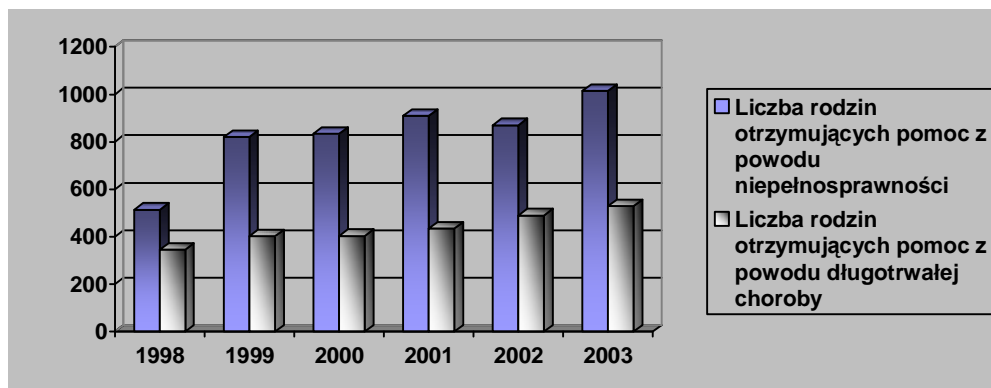
się do sfery materialnej, koniecznością sprawowania opieki i świadczenia usług pielęgnacyjnych, niesienia pomocy w wykonywaniu codziennych czynności i zapewnienia warunków domowej rehabilitacji.

Działania podejmowane na rzecz rodzin, w których żyją osoby niepełnosprawne powinny być zróżnicowane. Inne są bowiem potrzeby samotnych osób niepełnosprawnych niż potrzeby rodzin wieloosobowych opiekujących się niepełnosprawnym członkiem rodziny.

Odmiennych form wsparcia i pomocy oczekują rodzice wychowujący dzieci niepełnosprawne, odmiennych zaś niepełnosprawni rodzice wychowujący dzieci zdrowe.

Pomoc rodzinom z osobą niepełnosprawną i chorą jest realizowana m.in. poprzez różne formy wsparcia finansowego, pomoc opiekuńczą, świadczenia rehabilitacyjne, system opieki w środowisku szkolnym, działania na rzecz aktywizacji zawodowej i ekonomicznego usamodzielnienia się oraz specjalistyczna opieka medyczna. Konieczne jest uruchomienie szeroko rozumianego doradztwa i poradnictwa, organizowanie lokalnych grup wsparcia i prowadzenie wszechstronnej pracy socjalnej z rodzinami osób niepełnosprawnych.

Wykres nr 9. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności i długotrwałej choroby w m. Zamościu w latach 1998 – 2003.

Źródło: Sprawozdawczość MCPR Zamość, 2004 r.

Liczba rodzin otrzymujących pomoc z powodu niepełnosprawności ma tendencję wzrostową (spadek w 2002 roku wynikał ze zmian przepisów prawnych). Świadczy to o stale pogarszającej się sytuacji finansowej rodzin osób niepełnosprawnych.

Analiza problemów:

W zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych wskazuje się na potrzebę działań zwiększających aktywność osób niepełnosprawnych poprzez:

- podwyższenie poziomu wykształcenia (dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb osób niepełnosprawnych),
- zdobywanie kwalifikacji zgodnych z zapotrzebowaniem rynku pracy,
- rozpowszechnienie instytucji Asystenta Osoby Niepełnosprawnej,
- utworzenie Centrum Integracji Społecznej,
- zorganizowanie Zakładów Aktywizacji Zawodowej,

- zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy przy pełnym wykorzystaniu dofinansowań ze środków PFRON i EFS,
- pełne wykorzystanie środków oferowanych w programach PFRON kierowanych do instytucji i osób niepełnosprawnych,
- samozatrudnienie, prowadzenie działalności gospodarczej (utworzenie instytucji poręczeń kredytowych).

W zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych wskazuje się na konieczność umożliwienia pełnego uczestnictwa w życiu społecznym poprzez:

- utworzenie placówek dziennego pobytu służących aktywizacji i adaptacji osób niepełnosprawnych do samodzielnego życia,
- rozszerzenie bazy Warsztatów Terapii Zajęciowej (obecnie oczekuje na przyjęcie 11 osób),
- organizowanie ogólnodostępnych, imprez kulturalnych i sportowych,
- zapewnienie pełnego dostępu do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- zwiększenie potencjału organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zakres likwidacji barier architektonicznych, transportowych i w komunikowaniu się:

- Bariery architektoniczne - istnieje konieczność zinwentaryzowania istniejących w mieście barier architektonicznych i systematycznego ich usuwania. Likwidacji wymagają:
 - bariery zewnętrzne i wewnętrzne w budynkach użyteczności publicznej w szczególności w placówkach edukacyjnych i służby zdrowia oraz w placówkach handlowych i obiektach turystycznych
 - przystosowanie chodników, wjazdów.
- Bariery transportowe mogą być likwidowane poprzez:
 - zwiększenie ilości taboru komunikacji miejskiej przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich,
 - wyposażenie przejść dla pieszych w sygnalizację świetlną i dźwiękową
- Bariery w komunikowaniu się mogą być zlikwidowane poprzez:
 - zatrudnienie w urzędach tłumaczy języka migowego,
 - umieszczenie tablic informacyjnych pisanych pismem Brail'a.

Poprawie sytuacji osób niepełnosprawnych będzie służyło:

- Skuteczne wdrażanie samorządowego "Programu poprawy życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w latach 2004 – 2006".
- Utworzenie kompleksowego Programu integracji osób niepełnosprawnych na lata 2007 – 2013.
- Pełne wykorzystywanie przez wszystkie zainteresowane podmioty możliwości działania na rzecz osób niepełnosprawnych w oparciu o fundusze:
 - PFRON - szczególnie w zakresie Programu wyrównywania różnic między regionami we wszystkich obszarach,
 - Europejskiego Funduszu Społecznego – w ramach SPO RZL,
 - Funduszy publicznych i prywatnych przeznaczonych na działalność w sferze pożytku publicznego
- Konsekwentne przeciwdziałanie i zwalczanie przejawów dyskryminacji osób niepełnosprawnych w dostępie do edukacji, rehabilitacji i rynku pracy.
- Systematyczne zwiększanie poziomu świadomości społeczeństwa na temat praw, potrzeb i potencjału osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych powinna mieć charakter kompleksowy i obejmować rehabilitację leczniczą, społeczną i zawodową, co w efekcie przyczyniłoby się do pełnej partycypacji tej grupy w życiu społecznym.

Aktualnie funkcjonujące programy pomocowe mają charakter osłonowy i zabezpieczają podstawowe potrzeby bytowe niepełnosprawnych. Integracja rozumiana jako włączenie osób niepełnosprawnych w zwykłe formy życia indywidualnego i społecznego powinna prowadzić do niezależności finansowej, stanowiącej podstawę do korzystania z innych dostępnych dóbr. Polityka integracji społecznej osób niepełnosprawnych, oparta na zasadzie równych szans, zapewni im możliwość niezależnego życia.

3.11. Sytuacja ludzi starszych

W oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego na koniec 2003 r. w Zamościu było 8053 osób w wieku poprodukcyjnym, co stanowi 12,5 % ogółu mieszkańców. Według prognozy demograficznej GUS przewiduje się, że w Polsce w 2010 r., powyższy wskaźnik wzrośnie do 15%, w 2020 r. do 24%, a w 2030 r. wyniesie ponad 27%. Obserwowane procesy demograficzne od lat wskazują na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Jest on efektem wydłużania się przeciętnego trwania życia i obniżania płodności kobiet.

Osoby starsze obejmowane są pomocą w formie poradnictwa, pracy socjalnej, załatwiania spraw urzędowych, utrzymywania kontaktów z otoczeniem oraz jeżeli wymaga tego indywidualna sytuacja, usługami opiekuńczymi. Osoba wymagająca opieki całodobowej może ubiegać się również o skierowanie do domu pomocy społecznej. Od roku 2003 na terenie miasta funkcjonuje także placówka wsparcia dziennego prowadzona przez Zarząd Rejonowy PCK. Zapewnia ona pobyt dzienny, posiłek, podstawowe świadczenia opiekuńcze, rekreacyjno – kulturalne, edukacyjne i rehabilitacyjne. Dodatkowo podejmowane są działania przez samorządy osiedli np. organizowanie kół seniora lub kół emerytów.

Tabela nr 47. Rodzaj i ilość udzielonych świadczeń osobom w wieku powyżej 65 roku życia przez MCPR w Zamościu w roku 2003.

Dane	Łączna liczba osób	Formy pomocy							
		Usługi opiekuńcze	Specjalistyczne usługi opiekuńcze	Obiady	Opal	Zasiłki celowe	Zasiłki okresowe	Zasiłki stałe wyrównawcze	Praca socjalna
Osoby samotne	128	36	46	42	5	14	12	21	39
Osoby żyjące w rodzinie	48	7	13	6	8	21	22	2	21

Zródło: Sprawozdawczość MCPR, Zamość. 2004 r.

W 2003 r. łącznie z pomocy MCPR skorzystało 165 osób w wieku powyżej 65 roku życia, wśród nich przeważają osoby samotne wymagające najczęściej usług opiekuńczych i pomocy w przygotowywaniu posiłków.

W związku z brakiem w mieście domów pomocy społecznej dla osób starych, MCPR poszukuje miejsc w obrębie województwa i poza jego granicami. Efektem podejmowanych działań w latach 2000 - 2003 było wydanie 90 decyzji kierujących do różnych typów domów pomocy społecznej poza Zamościem, w tym dla:

- 44 osób przewlekle somatycznie chorych,
- 5 osób starszych i niepełnosprawnych fizycznie,
- 4 osób starszych i przewlekle chorych,
- 11 kombatantów.

Największe zapotrzebowanie kierowane jest na uzyskanie miejsc w domach pomocy dla osób przewlekle somatycznie chorych i dla osób psychicznie chorych.

Problem starzenia się społeczeństwa Zamościa jest aktualny, zjawisko to według prognoz demograficznych będzie nasilać się w latach następnych. Zabezpieczenie potrzeb osób starszych należy upatrywać w rozwoju usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania, w rozwoju wolontarystycznych form opieki, oraz w pomocy instytucjonalnej w formie rodzinnych domów pomocy.

3.12. Bezdomność

Bezdomność to sytuacja osób, które z różnych przyczyn, czasowo lub trwale, nie są w stanie własnym staraniem zapewnić sobie schronienia spełniającego minimalne warunki pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne.

3.12.1. Przyczyny bezdomności

Głównych przyczyn bezdomności należy upatrywać w sytuacji społeczno-ekonomicznej, której efektem jest wzrastające bezrobocie, likwidacja hoteli robotniczych, pogłębiające się zjawisko ubóstwa. Bezdomność jest też skutkiem różnych patologii, zaburzeń psychicznych i osobowościowych tj. alkoholizmu, przestępczości (często bezdomnymi stają się byli więźniowie), rozwodów lub rozpadów więzi nieformalnych, braku opieki ze strony osób najbliższych i przemocy w rodzinach. Istnieją także prawne przyczyny bezdomności, które dotyczą głównie eksmisji za długi i zaległości w opłatach. Na uwagę zasługują także przyczyny natury psychologicznej, gdzie bezdomność jest świadomym wyborem innego sposobu życia i odmiennego systemu wartości. Bezdomność wynika także z niewydolności polityki mieszkaniowej m.in. małej ilości mieszkań komunalnych, wzrostu cen mieszkań czynszowych, braku lokali zastępczych. Przyczyny bezdomności wzajemnie się przenikają i warunkują.

3.12.2. Skala bezdomności i możliwości jej ograniczenia

Na terenie miasta problemem bezdomności dotknięci są przede wszystkim mężczyźni. Analizy MCPR w tym zakresie wskazują, iż jest to problem nieznaczny, w latach 1998 – 2003 dotyczył od 0,4 -1,4 % ogółu korzystających ze świadczeń. Statystyka ta odnosi się do bezdomności zdiagnozowanej, natomiast wskazać także trzeba na bezdomność ukrytą, która występuje na terenie całego kraju i jest trudna do oszacowania.

Wśród przyczyn bezdomności na terenie miasta należy wymienić eksmisję z zajmowanego mieszkania (90 proc. przypadków), wymeldowania spowodowane znęcaniem się nad rodziną, alkoholizm, wieloletnie pobyty w zakładach karnych lub zadłużenia w opłatach czynszowych. W dwu przypadkach młodzi ludzie stali się bezdomni po opuszczeniu domu dziecka. Pomoc osobom bezdomnym w Zamościu świadczą: Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta, Polski Czerwony Krzyż i Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie.

Tabela nr 48. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności w m. Zamościu w latach 1998 – 2003.

Dane	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba osób, otrzymujących pomoc z powodu bezdomności	Udział % bezdomnych do ogółu korzystających
1998	3549	11069	16	0,4 %
1999	3296	10842	38	1,1%
2000	3025	9379	31	1,0%
2001	2861	9315	32	1,1%
2002	3117	10458	45	1,4%
2003	3286	10864	44	1,3%

Zródło: Sprawozdawczość MCPR za lata 1998 – 2003. Zamość 2004 r.

Pomimo marginalnego charakteru problemu, zjawisko bezdomności jest trudnym do przezwyciężenia. Nadzieję należy wiązać z indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności, rozwojem budownictwa socjalnego, działalnością klubu integracji społecznej i projektem utworzenia centrum integracji społecznej.

3.13. Wykluczenie społeczne

Termin *wykluczenie społeczne* w polskiej pomocy społecznej jest pojęciem nowym. Używany jest do określenia pewnych zjawisk i procesów wpisanych w rzeczywistość społeczną, stosowany zamiennie z określeniami *marginalizacja społeczna* czy *ekskluzja społeczna*. W praktyce termin wykluczenia społecznego dotyczy zjawisk utrwalanych przez dziesięciolecia.

Bieda to stan niedostatku, mierzony najczęściej poziomem dochodu. Ekskluzja to „wykluczenie” z miejsca i relacji w społeczeństwie. Ekskluzją objęte są grupy biednych i jednocześnie wyeliminowanych, a to oznacza grupy o niskich dochodach materialnych, słabych więziach społecznych i ograniczonym dostępie do życia społecznego i kulturalnego”. Zjawisko ekskluzji społecznej nasila się wobec grup najsłabszych społecznie – ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych i bezdomnych, oraz grup dotkniętych zjawiskiem patologii społecznej. Proces wykluczenia społecznego powoduje, że osoby, rodziny i grupy społeczne funkcjonują na marginesie życia społecznego z różnych przyczyn: cech osobowości, długotrwałej choroby, niesprawności, braku wykształcenia, trudności materialnych, dezorganizacji rodziny, starości, alkoholizmu, splotu innych trudności życiowych czy wreszcie braku odpowiednich wzorców. Osoby dotknięte wykluczeniem społecznym mają chroniczne problemy z zaspokojeniem podstawowych potrzeb, nie znajdują swojego miejsca na rynku pracy, nie dotrzymują tempa obecnej rzeczywistości, czują się zagubieni, nie potrafią korzystać z przysługujących im uprawnień. W konsekwencji zaczynają funkcjonować w wąskim świecie, wśród osób mających takie jak oni trudności, tracąc powoli więzi z pozostałymi członkami społeczności lokalnych. Z czasem czują się wyeliminowani. Osoby te mają dzieci, które wzrastając w warunkach izolacji społecznej, w dorosłym życiu doświadczają najczęściej podobnych trudności jak ich rodzice, w konsekwencji dziedziczą biedę i niską pozycję społeczną.

3.13.1. Skala i zakres wykluczenia

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu jest procesem bardzo trudnym. Wymaga nowego, kompleksowego podejścia do problemów społecznych.

Według danych z grudnia 2002 r. w Zamościu liczba zagrożonych wykluczeniem społecznym wynosi ogółem 2261 osób, a struktura wg przyczyn wykluczenia przedstawia się następująco:

- ogólna liczba osób uzależnionych od alkoholu, skierowanych na leczenie – 78 osób;
- ogólna liczba osób uzależnionych od narkotyków, uczestniczących w terapii – 75 osób;
- ogólna liczba chorych psychicznie uczestniczących w terapii – 50 osób
- ogólna liczba bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy – 2034 osób,
- ogólna liczba osób opuszczających zakłady karne – 20 osób,
- ogólna liczba uczestniczących w programie wychodzenia z bezdomności – 4 osoby.

Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego wymaga, m.in.:

- rozwoju poradnictwa specjalistycznego,
- dalszego rozwoju oferty pomocy niematerialnej,
- opracowywania i realizacji indywidualnych programów pomocy osobom i rodzinom z określonymi problemami społecznymi,
- tworzenia klubów integracji społecznej oraz centrów integracji społecznej,
- tworzenia systemowych form współdziałania z różnymi partnerami społecznymi zaangażowanymi w rozwiązywanie konkretnych problemów społecznych.

Wymienione działania powinny sprzyjać reintegracji osób, grup i środowisk dotkniętych wykluczeniem społecznym, a działaniem wspierającym ten proces powinna być edukacja społeczna. Wielką rolę mają tutaj do spełnienia ośrodki pomocy społecznej oraz stowarzyszenia.

3.14. Rola organizacji pozarządowych w realizacji polityki społecznej

Organizacjami pozarządowymi są stowarzyszenia, fundacje oraz utworzone na podstawie przepisów ustawy osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, które nie są jednostkami sektora finansów publicznych i nie działają w celu osiągnięcia zysku.

Organizacje pozarządowe często nazywane są trzecim sektorem. Jest to nazwa, której używa się wobec ogółu organizacji pozarządowych. Określenie to nawiązuje do podziału dzielącego aktywność społeczno – gospodarczą nowoczesnych państw demokratycznych na trzy sektory. Według tej typologii pierwszy sektor to administracja publiczna, określana też jako sektor państwowy. Drugi sektor to sfera biznesu, czyli wszelkie instytucje i organizacje, których działalność jest nastawiona na zysk, nazywany też sektorem prywatnym. Trzeci sektor to ogół prywatnych organizacji działających społecznie i nie dla zysku, czyli organizacje non – profit.

Określenie „organizacje pozarządowe” akcentuje ich niezależność od administracji. Często organizacje te określa się jako wolontarystyczne, gdyż ich działalność jest w znacznym stopniu oparta na działaniu ochotników, czyli wolontariacie. Inna nazwa stosowana wobec nich to organizacje społeczne lub organizacje użyteczności publicznej.

Aktywność tych organizacji jest najwyraźniejsza w dziedzinie ochrony zdrowia, szeroko rozumianej pomocy społecznej, akcji charytatywnych i edukacji, czyli w działaniu dla dobra publicznego. Coraz popularniejsza staje się międzynarodowa nazwa określająca organizacje pozarządowe NGO będąca skrótem angielskiego non governmental organization. Organizacje pozarządowe diagnozują potrzeby społeczne i rozwiązują problemy lokalne wykorzystując nowatorskie metody działania. Stanowią one duży potencjał możliwy do ożywienia, który przy współdziałaniu z jednostkami samorządowymi daje szansę dla łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych.

W Zamościu zarejestrowane są 194 organizacje pozarządowe, deklarujące działalność we wszystkich obszarach życia społecznego. Wiele z nich wykazuje niską aktywność spowodowaną:

- brakami bazy lokalowej,
- słabą infrastrukturą techniczną (brak komputerów i dostępu do internetu),
- brakiem instytucji wspierających,
- trudnościami finansowymi wynikającymi z nieumiejętności pozyskiwania funduszy na działalność statutową,
- działaniem na zasadzie konkurencji, a nie współpracy.

Działalność organizacji istniejących w naszym mieście grupuje się w następujących obszarach:

- pomocy społecznej,

Podstawową rolą organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej jest działanie na rzecz grup społecznych, które z różnych przyczyn są dyskryminowane i zagrożone marginalizacją. W tym zakresie działają 24 organizacje w większości zajmujące się problemami niepełnosprawnych, rodzin niepełnych i wielodzietnych, dzieci pozbawionych opieki rodziców, ludźmi starszymi, bezdomnością i ubóstwem. Z uwagi na przejawianą aktywność i wieloletnią praktykę na wyróżnienie zasługują:

- *Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy w Zamościu,*

Pomocą obejmuje osoby starsze, samotne, niepełnosprawne, którym organizuje usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania usługobiorcy, prowadzi świetlice dziennego pobytu dla osób starszych i punkt wydawania bezpłatnych posiłków.

- *Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Zamościu,*

Organizuje opiekę nad dziećmi z rodzin biednych, wielodzietnych, niewydolnych wychowawczo, zagrożonych patologią poprzez prowadzenie pięciu świetlic osiedlowych. Organizuje również dzieciom wypoczynek letni i zimowy.

- *Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta – Koło w Zamościu,*

Prowadzi schronisko dla bezdomnych mężczyzn, którym pomaga powrócić do społeczeństwa.

- *Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Chorągwi w Zamościu,*

Organizuje wypoczynek letni i zimowy dla dzieci i młodzieży.

- *Centrum Wolontariatu,*

Utrzymuje ścisłą współpracę z pracownikami socjalnymi w zakresie pomocy wolontarystycznej osobom indywidualnym przebywającym w swoich domach i innych placówkach o innym profilu.

- niepełnosprawności

Na rzecz osób niepełnosprawnych działa 18 organizacji pozarządowych. Ze względu na zróżnicowane potrzeby grup docelowych, prowadzą swoją działalność w różnych formach m. in. organizują i prowadzą specjalistyczne placówki, ośrodki terapeutyczne, rehabilitacyjne, warsztaty terapii zajęciowej, biblioteki dla osób niewidomych, zabezpieczają specjalistyczny

transport, tworzą i prowadzą grupy wsparcia oraz udzielają pomocy socjalnej. Są organizatorami imprez kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych oraz akcji promocyjno – profilaktycznych na temat chorób cywilizacyjnych. Na szczególne uznanie, ze względu na wieloletnią aktywną działalność zasługują:

- *Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym,*

Niesie wszechstronną pomoc psychologiczną, prawną, pedagogiczną, rehabilitacyjną i edukacyjną dzieciom niepełnosprawnym i ich rodzicom. Prowadzi Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny dla Dzieci Niepełnosprawnych, który jest placówką wieloprofilowego usprawnienia oraz Warsztat Terapii Zajęciowej. Korzystając z własnego doświadczenia szkoli kadrę i personel medyczny z kraju i zagranicy.

- *Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym,*

Celem stowarzyszenia jest działanie na rzecz wyrównywania szans osobom z upośledzeniem umysłowym. PSOUU prowadzi Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczy dla dzieci z upośledzeniem umysłowym oraz Warsztat Terapii Zajęciowej, organizuje turnusy rehabilitacyjne i imprezy integracyjne.

- *Stowarzyszenie Ruch Osób Niepełnosprawnych „FENIKS”,*

Obejmuje swoją pomocą dorosłe osoby niepełnosprawne z dysfunkcją narządu ruchu. Celem stowarzyszenia jest włączanie tych osób w proces kompleksowej aktywizacji poprzez podnoszenie ich sprawności fizycznej, co w konsekwencji ma doprowadzić do osiągnięcia przez nie pełnej samodzielności i niezależności w życiu codziennym.

- *Polski Związek Niewidomych,*

Obejmuje swoją pomocą osoby niewidome i niedowidzące. Prowadzi szkolenia na turnusach rehabilitacyjnych i w formie stacjonarnej w zakresie orientacji przestrzennej i samodzielnego poruszania się z białą laską, pisma punktowego, czynności dnia codziennego i rehabilitacji wzroku

- *Polski Związek Głuchych – Terenowy Ośrodek Rehabilitacji i Wsparcia Społecznego,*

Celem Związku jest pomoc osobom niesłyszącym we wszystkich problemach życiowych. Związek prowadzi podstawową, specjalistyczną rehabilitację inwalidów słuchu ośrodka rehabilitacji i wsparcia społecznego niesłyszących.

- uzależnienia

Do organizacji, dla których główny cel stanowi profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień, należą:

- *Kluby Abstynenta „Wiarus” i „Quo Vadis”,*

Stowarzyszenia abstynencie pomagają osobom uzależnionym i członkom ich rodzin. Wspierają w procesie utrzymania abstynencji i integracji społecznej. Organizują obozy terapeutyczne, informują i edukują z zakresu profilaktyki uzależnień.

Działania w kierunku utrzymania abstynencji i wspierania rodzin osób uzależnionych prowadzą grupy samopomocowe”

- *AA i AI – Anon,*

Realizują zadania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień równoległe z aktywnością w innych sferach pożytku publicznego. Prowadzą świetlice środowiskowe, realizują programy specjalistyczne, w tym terapeutyczne, prowadzą poradnictwo. Organizują również wypoczynek letni dzieci i młodzieży oraz alternatywne formy spędzania wolnego czasu oparte na aktywności sportowej i kulturalnej. Takie działania prowadzi m.in. Parafia Rzymskokatolicka św. Michała Archanioła.

- ochrony zdrowia

W tym zakresie działa 25 stowarzyszeń. Ich działalność ma charakter samopomocowy, są to grupy wsparcia i pomocy dla osób dotkniętych określonym schorzeniem i ich rodzin. Prowadzą one również działalność informacyjno – edukacyjną, wspierają rozwój określonych działów medycyny. Z uwagi na przejawianą aktywność i doświadczenie na wyróżnienie zasługują:

- *Stowarzyszenie Klub Kobiet po Mastektomii „Amazonki”*,

Organizuje i prowadzi psychoterapię, grupy wsparcia i rehabilitację kobiet oraz prowadzi działalność profilaktyczną.

- *Zamojskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego*,

Udziela pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi oraz członkom ich rodzin, prowadzi Klub Pacjenta, podejmuje działania w zakresie promocji i profilaktyki zdrowia psychicznego.

- *Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział w Zamościu*,

Niesie szeroką pomoc, medyczną, materialną i prawną osobom chorym na cukrzycę. Organizuje poradnictwo i przedsięwzięcia profilaktyczne.

- edukacji

- *Stowarzyszenie na Rzecz Aktywizacji Zawodowej i Pomocy Socjalnej Młodzieży Rada Regionalna w Zamościu*,

Stowarzyszenie jest założycielem i jednocześnie prowadzi szkoły z uprawnieniami szkół publicznych: gimnazjum dla młodzieży, zasadniczą szkołę zawodową, liceum profilowane oraz technikum wielozawodowe dla młodzieży. W ramach Miejskiego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizuje programy profilaktyki uzależnień z elementami terapii indywidualnej i grupowej, rehabilitacji i resocjalizacji, skierowane w szczególności do młodzieży, która popadła w konflikt z prawem, bądź z zasadami współżycia społecznego. Jest również organizatorem alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, sprzyjających rozwojowi zainteresowań: artystycznych, multimedialnych i sportowo – rekreacyjnych. Obecnie stowarzyszenie wraz z innymi partnerami przygotowuje się do utworzenia Centrum Integracji Społecznej.

- sportu i rekreacji

W mieście funkcjonuje 46 stowarzyszeń kultury fizycznej, z czego 16 to kluby środowiskowe, 24 Uczniowskie Kluby Sportowe i 6 Związków Stowarzyszeń. Najefektywniej działają:

- *Klub Sportowy „Agros”*,

Prowadzi szkolenie w sekcji: zapasów, lekkiej atletyki, kolarskiej i łuczniczej. Organizuje masowe imprezy sportowe skierowane do młodzieży oraz imprezy specjalistyczne dla wyszkolonych zawodników.

- *Klub Sportowy „Hetman”*,

Prowadzi szkolenia i rozgrywki ligowe w sekcji piłki nożnej na poziomie III Ligi Państwowej z najlepszymi zawodnikami z klubów młodzieżowych.

- *Autonomiczna Młodzieżowa Sekcja Piłki Nożnej „Hetman”*,

Masowo gromadzi dzieci i młodzieży w zajęciach klubowych, stanowi alternatywę do patologii społecznych, jest zapleczem i kuźnią talentów dla KS „Hetman”.

- *Autonomiczna Sekcja Boks „Hetman”*,

W klubie znajduje miejsce i opiekę tzw. „trudna młodzież”. Sport staje się dla niej alternatywą i szansą na lepsze życie.

- *Zamojskie Towarzystwo Tenisowe Klub Tenisowy „Return”*,

Najliczniejszy, zrzeszający około 700 osób, w tym dzieci i młodzież. Organizuje masowe zawody tenisowe oraz imprezy wyższej rangi.

- *Międzyszkolny Klub Sportowy „Padwa”*,

Prowadzi szkolenia w sekcjach judo oraz piłki ręcznej.

- *Uczniowski Klub Sportowy „Kiko”*,

Prowadzi szkolenia przy SP nr 4 w sekcji: piłki nożnej, koszykówki, badmintonu, tenisa stołowego. Organizuje zajęcia pozalekcyjne i obozy sportowe. Jego członkowie są uczestnikami zawodów w badmintonie na poziomie Mistrzostw Polski.

- *Uczniowski Klub Sportowy „Victor”*,

przy Zespole Szkół Społecznych, działa głównie w zakresie rekreacji i turystyki uczniów szkoły.

- *Uczniowski Klub Sportowy „Profil”*,

przy OHP prowadzi działalność sportowo – rekreacyjną w środowisku tzw. „trudnej młodzieży” organizując imprezy masowe.

- *Zamojskie Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej*,

Średnio organizuje około 90 imprez rocznie, dla 15 000 uczestników. Są to ligi i turnieje w koszykówce, piłce nożnej, ręcznej i siatkowej, tenisie stołowym, festyny rekreacyjno – sportowe, rajdy rowerowe, festiwale sportów wodnych, czwartki lekkoatletyczne, seminaria, sympozja i festiwale ogólnopolskie i międzynarodowe, w tym dla dzieci i młodzieży. Dla osób niepełnosprawnych organizuje: zawody pływackie i lekkoatletyczne, czwartki lekkoatletyczne dla uczestników warsztatów zajęciowych i uczniów ośrodka szkolno – wychowawczego.

- *Zamojski Szkolny Związek Sportowy*,

Jest organizatorem masowych imprez w szkołach, bazuje na umiejętnościach uczestników zdobytych na lekcjach w-f. Organizuje Igrzyska Młodzieży Szkolnej, Gimnazjady i Licealiady.

- **kultury**

Działalność prowadzi 16 stowarzyszeń społeczno-kulturalnych, których przedsięwzięcia trwale wpisują się w dorobek miasta. Prowadzą one także działalność edukacyjną, skierowaną do różnych grup wiekowych i odbiorców indywidualnych.

- *Zamojskie Towarzystwo Renesans*,

Prowadzi Uniwersytet III Wieku, skierowany do osób starszych oraz działa na rzecz stwarzania warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz wyrównywania szans młodych ludzi

- *Zamojskie Stowarzyszenie Kulturalne*,

Wspólnie z Ośrodkiem Edukacyjno– Rehabilitacyjno – Wychowawczym, co roku realizuje spektakle teatralne.

- *Katolickie Stowarzyszenie Inteligencji*,

W ramach Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej, ogłasza otwarty konkurs plastyczny i poetycki, głównie dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej ze szkół specjalnych i domów pomocy społecznej.

- *Zamojski Niezależny Ruch Młodzieży Licealnej*,

Od 2 lat jest inicjatorem Zamojskiego Integracyjnego Festiwalu Młodzieży „Anioły 2004”. Ideą festiwalu jest integracja młodzieży z różnych środowisk społeczno – wychowawczych i ma charakter protestu przeciwko przemocy, uzależnieniom i łamaniu praw człowieka. Adresatami są ludzie młodzi, niepełnosprawni, z rodzin dysfunkcyjnych i biednych.

- mieszkalnictwa
 - *Stowarzyszenie „Pomoc dla Sierot”*,

Celem jego działalności jest niesienie szerokiego zakresu pomocy wychowankom placówek opiekuńczo – wychowawczych w procesie usamodzielniania się tj. wkraczania w dorosłe samodzielne życie. Udziela wsparcia poprzez: pozyskiwanie mieszkań chronionych, pomoc wychowawczą, pedagogiczną, psychologiczną i prawną oraz pomoc w nauce i zdobyciu pracy. Najliczniejszą grupę, której stowarzyszenie pomaga są wychowankowie domu dziecka.

Specyfiką i siłą organizacji pozarządowych jest stosowanie różnorodnych form działań przystosowanych do aktualnych potrzeb i oczekiwań odbiorców. Z reguły efektywniej wykorzystują pozyskane środki.

Obecnie istnieją realne przesłanki wzmocnienia potencjału III sektora wynikające z:

- federalizacji – utworzenia Zamojskiego Forum Organizacji Pozarządowych skupiającego 25 organizacji pozarządowych z terenu miasta Zamościa i powiatu zamojskiego,
- współpracy z Lubelskim Ośrodkiem Samopomocy w akcji szkoleniowej dla organizacji pozarządowych na temat pozyskiwania funduszy na działalność statutową, w tym funduszy unijnych,
- zapisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, umożliwiających pozyskiwanie dotacji na realizację zadań publicznych, w drodze konkursów, na równi z innymi podmiotami,
- dążenia do opracowania planu współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego w celu rozwiązywania problemów lokalnych.

Utworzenie silnego, prężnego działającego III sektora jest realną szansą na:

- autentyczny rozwój społeczeństwa obywatelskiego,
- efektywniejsze wykorzystanie funduszy unijnych w celu zrównoważonego rozwoju zasobów ludzkich,
- wzrost zatrudnienia w sektorze pozarządowym,
- rozwój wolontariatu,
- trwałą i konstruktywną współpracę trzech sektorów na rzecz integracji społecznej.

3.15. Ochrona zdrowia

Według Światowej Organizacji Zdrowia, zdrowie to stan dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego. W świetle współczesnej wiedzy wyróżnia się cztery czynniki warunkujące zdrowie:

- styl życia w 50-60%
- środowisko fizyczne i społeczne ok. 20%
- czynniki genetyczne ok. 20%
- opieka medyczna ok. 10-15%

Obecnie styl życia i środowisko uważane są za główne determinanty zdrowia. Do bezpośrednich czynników warunkujących styl życia zaliczyć można: racjonalne odżywianie się, aktywność fizyczną, nadużywanie alkoholu. Z kolei do pośrednich, wynikających ze środowiska: warunki społeczno-ekonomiczne, w tym poziom ubóstwa, sytuację na rynku pracy, warunki mieszkaniowe, wykształcenie czy otaczające środowisko w szerokim znaczeniu tego pojęcia.

Dane Światowej Organizacji Zdrowia wskazują, że dostępność i jakość świadczeń medycznych w niewielkim stopniu decydują o stanie zdrowia ludności.

O stanie zdrowia populacji mówią mierniki zdrowia:

- negatywne: zachorowalność, śmiertelność, chorobowość, umieralność,
- pozytywne: antropometryczne, przeciętne trwanie życia, płodność kobiet, przyrost naturalny.

Na podstawie wskaźników zachorowalności i umieralności z 2002 r. wynika, że do najważniejszych problemów zdrowotnych mieszkańców powiatu zamojskiego i miasta Zamościa należą choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, urazy, wypadki i zatrucia oraz choroby układu oddechowego. Problemem jest utrzymujący się wysoki poziom zachorowalności na gruźlicę i choroby psychiczne – najwyższy wskaźnik odnotowywany jest dla zaburzeń nerwicowych związanych ze stresem i somatomorficznych. W dużym stopniu stanowi to odzwierciedlenie trudnej sytuacji społeczno - ekonomicznej. Tendencją pozytywną jest spadek zachorowalności na choroby zakaźne (nie dotyczy to gruźlicy). Analiza wskaźników chorobowości i zapadalności na najczęściej występujące schorzenia w latach 2000–2002 wskazuje, że generalnie rośnie liczba osób chorujących jak i zwiększa się liczba nowych zachorowań. Niepokoi rosnąca liczba dzieci i młodzieży kwalifikowanych do grup dyspenseryjnych z powodu stwierdzonych schorzeń.

Prognozy demograficzne dla Zamościa na najbliższe lata wskazują na wyraźną tendencję starzenia się społeczeństwa. Jest ona wynikiem zwiększenia się przeciętnej długości życia oraz niższym przyrostem naturalnym. W związku z powyższym należy przypuszczać, że w najbliższym czasie nastąpi wzrost zapotrzebowania na świadczenia udzielane w oddziałach opieki długoterminowej oraz w zakładach opiekuńczo – leczniczych i domach pomocy społecznej. Poza tym nastąpi również zwiększone zapotrzebowanie na leczenie w oddziałach geriatrycznych, reumatologicznych, neurologicznych i rehabilitacyjnych.

3.15.1. Funkcjonowanie służby zdrowia

Baza:

- lecznictwo zamknięte:
 - Szpital Powiatowy SP ZZOZ, liczący 273 łóżka i 8 stanowisk dializacyjnych,
 - Szpital Wojewódzki im. Papieża Jana Pawła II, liczący 531 łóżek i 14 stanowisk dializacyjnych,
- ambulatoryjne lecznictwo specjalistyczne:
 - 75 poradni i przychodni specjalistycznych w sektorze publicznym
 - 10 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej i indywidualnych praktyk.
- podstawowa opieka zdrowotna: 19 podmiotów
- stomatologia: 21 podmiotów
- pomoc doraźna: 1 placówka
- żłobek
- medycyna szkolna: gabinety higieny szkolnej w 43 placówkach oświatowo-wychowawczych publicznych i niepublicznych
- apteki: 39 podmiotów

Kadry medyczne:

W 2002 r. w powiecie zamojskim i w mieście Zamościu odnotowano: wskaźnik lekarzy na 10 tys. ludności - 24,09; wskaźnik pielęgniarek na 10 tys. ludności - 66,95. Są to poza Lublinem, najwyższe wskaźniki w województwie. Wysoki jest również wskaźnik zatrudnienia położnych. Niższy od średniej wojewódzkiej jest wskaźnik zatrudnienia lekarzy stomatologów, dla województwa wynosi on 4,98 dla powiatu zamojskiego i miasta Zamościa wynosi 3,92. Mamy znacznie wyższy od średniej wojewódzkiej wskaźnik zatrudnienia lekarzy

posiadających specjalizację. Wśród lekarzy na terenie powiatu i miasta Zamościa 87,67% posiada specjalizację, w tym 57,67 % specjalizację II⁰.

3.15.2. Dostępność do świadczeń zdrowotnych

Rozmieszczenie placówek służby zdrowia, kompleksowość oferowanych usług i kwalifikacje kadry medycznej mogą zapewnić od tej strony odpowiednią jakość i dostępność do świadczeń medycznych. Problemem jest niedostosowanie części bazy lokalowej do obowiązujących standardów. Nie ma pełnej dostępności dla osób starszych i niepełnosprawnych ze względu na bariery architektoniczne. Niezadawalający jest poziom wyposażenia w sprzęt i aparaturę specjalistyczną, oraz niedostateczna informatyzacja placówek.

Obowiązujące prawo gwarantuje każdemu równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej, finansowanej ze środków publicznych, niezależnie od jego sytuacji materialnej. Bezpłatny dostęp do opieki medycznej zapewnione mają osoby znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, w tym bezrobotni, pobierający świadczenia z pomocy społecznej. Osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia pomocy materialnej na pokrycie wydatków świadczeń zdrowotnych udziela pomoc społeczna.

Mieszkańcy Zamościa sygnalizują złą dostępność do usług medycznych, zwłaszcza specjalistycznych. Najdłuższy średni okres oczekiwania w ambulatoryjnej opiece specjalistycznej wynosi od 5-7 miesięcy. W lecznictwie zamkniętym okres oczekiwania wynosi w zakresie okulistyki - ponad rok, rehabilitacji 9,5 miesiąca. Badania przeprowadzone w 2001 r. w powiecie zamojskim i mieście Zamościu wykazują, że z prywatnych usług lekarzy specjalistów skorzystało 19,2 % osób, z dodatkowych badań 12,9 % osób, z usług stomatologicznych ponad 30 % mieszkańców. Poważnym problemem są wysokie ceny lekarstw, zwłaszcza w odniesieniu do rencistów i emerytów. Niejednokrotnie rodziny żyjące w ubóstwie nie są w stanie zastosować się do wydanych zaleceń lekarskich z powodu braku środków finansowych na wykupienie lekarstw i na zastosowania diety odpowiedniej do stanu zdrowia. Efektem tego jest wzrost hospitalizacji i wyjazdów karetka pogotowia do przypadków pogorszenia stanu zdrowia.

W ostatnich latach wzrosła liczba rodzin objętych pomocą MCPR z powodu długotrwałej choroby. W 2003 r. z pomocy z tego tytułu skorzystało 530 osób, co stanowi 12,9% z ogólnej liczby korzystających z pomocy.

Przyczyn ograniczonej dostępności do usług medycznych należy szukać w niedostatecznych nakładach finansowych na ochronę zdrowia. Liczba kontraktów zawieranych przez Narodowy Fundusz Zdrowia z placówkami medycznymi na ogół jest niewystarczająca w stosunku do rzeczywistych potrzeb, stąd też kolejki do lekarzy specjalistów i na niektóre badania. Należy też pamiętać o dużym zadłużeniu publicznych placówek służby zdrowia, w szczególności SP ZZOZ tzw. „Starego Szpitala”. Przedłużający się proces restrukturyzacji i brak systemowych rozwiązań w tym zakresie może ostatecznie doprowadzić do ograniczenia istniejących zasobów służby zdrowia.

Poprawy stanu zdrowia ludności należy upatrywać w podjęciu systemowych działań w zakresie promocji zdrowia, której celem jest polepszenie ekonomicznych, społecznych, kulturowych, przyrodniczych i technicznych warunków życia mieszkańców Zamościa. W szczególności należy zadbać o wysoki poziom edukacji zdrowotnej dzieci i młodzieży.

Wskaźniki zachorowalności oraz kondycja finansowa służby zdrowia wskazują na konieczność opracowania i realizacji lokalnych programów profilaktycznych, przede

wszystkim chorob układu krążenia, chorob nowotworowych, wypadków i urazów oraz zaburzeń psychicznych. Zabezpieczenie potrzeb zdrowotnych osób starszych powoduje konieczność zwiększenia dostępności do opieki długoterminowej np. poprzez przyrost łóżek na oddziałach opieki długoterminowej i w zakładach pielęgnacyjno – opiekuńczych, utworzenie rodzinnego domu pomocy jak również konieczność rozwoju opieki geriatrycznej.

Poprawy wymaga infrastruktura placówek służby zdrowia w tym m.in. likwidacja barier architektonicznych, informatyzacja, wyposażenie w sprzęt i aparaturę wysokospecjalistyczną.

Zagrożeniem wpływającym na ograniczenie dostępności do usług zdrowotnych jest dramatyczna sytuacja finansowa SP ZZOZ.

3.16. Budownictwo mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe na terenie miasta wynoszą ogółem 20698, są to mieszkania będące własnością 14 spółdzielni, 79 wspólnot mieszkaniowych oraz 2718 mieszkań jest w zasobach komunalnych. Z punktu widzenia pomocy społecznej, mieszkania komunalne (socjalne) stanowią bardzo istotny problem.

Zgodnie z prawem, najemcą lokalu komunalnego może zostać wyłącznie osoba, która zamieszkuje w lokalu, w którym na osobę przypada mniej niż 5m² powierzchni mieszkalnej i której dochody brutto z gospodarstwa domowego w okresie poprzedzającym trzy miesiące nie przekroczyły 150% najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym lub 100% najniższej emerytury w gospodarstwach wieloosobowych.

Aktualnie w zasobach komunalnych zamieszkuje 9 752 osób.

Z liczby złożonych wniosków wynika, że na wynajem lokali komunalnych oczekuje kolejnych 670 rodzin, czyli ok. 2680 osób.

Na liście oczekujących znajdują się:

- wychowankowie Państwowego Domu Dziecka - 10
- osoby samotne - 14
- bezdomni - 16
- rodziny wielodzietne / w tym młode małżeństwa/ - 630.

Ponadto na wynajem lokali socjalnych, które mogą mieć obniżony standard, oczekuje ok. 30 rodzin, którym gmina ma obowiązek zabezpieczyć lokal, na podstawie prawomocnych wyroków sądowych oraz 50 rodzin, które należałoby przekwaterować ze względu na ich trudną sytuację ekonomiczną, niepozwalającą na opłatę czynszu. Równocześnie na wykwaterowania z uwagi na zły stan techniczny oczekuje obecnie 53 rodziny.

Okres oczekiwania rodzin zakwalifikowanych do wynajmu mieszkania komunalnego wynosi ok. 4 lat i nadal wydłuża się ponieważ miasto dysponuje wyłącznie mieszkaniami z odzysku. W latach 2000–2003 r. odzyskano łącznie 122 mieszkania komunalne.

W ostatnich latach nastąpił spadek budownictwa komunalnego spowodowany sytuacją ekonomiczną miasta. Analiza uwarunkowań rozwoju mieszkalnictwa wykazuje, że środki będące w dyspozycji miasta nie zapewnią odczuwalnej poprawy sytuacji mieszkaniowej jeszcze przez co najmniej kilka lat.

Rozwiązanie problemu mieszkaniowego może nastąpić jedynie poprzez budowę nowych mieszkań komunalnych o pełnym wyposażeniu oraz z przeznaczeniem na lokale socjalne. W 2005 r. miasto planuje zaadaptować budynek byłego hotelu na ul. Promiennej, w którym zamieszka 32 rodziny.

Aktualnie na docelowe rozwiązanie tego problemu wymagane jest przygotowanie ok. 750 mieszkań.

Zakładając średnią powierzchnię mieszkania do 40 m², należy wybudować ok. 27 tys.m² powierzchni mieszkań. Przyjmując wartość odtworzeniową 1 m² w województwie lubelskim za II i III kwartał 2004 r. – 2132 zł., stanowi to koszt 57,5 mln. zł. na wybudowanie brakujących 670 mieszkań.

Miasto dysponuje terenami pod budowę nowych mieszkań na istniejących już osiedlach oraz w pn. –wsch. części miasta przy ul. Zamojskiego. Tereny te są w pełni uzbrojone, dostępne, a ich pozyskanie na ten cel nie wiąże się z dodatkowymi nakładami.

Aktualnie opracowywany jest plan zagospodarowania przestrzennego miasta, który określi tereny pod przyszłą zabudowę wielo i jednorodzinna.

Jedną z form pomocy w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych rodzin było powołanie Towarzystwa Budownictwa Społecznego. Mieszkania te nie są przeznaczone dla najuboższych, pozwalają jednak gminie na gospodarowanie istniejącym zasobem mieszkań komunalnych, które mogą być zwalniane przez rodziny zasobniejsze, mające możliwość wynajęcia mieszkania powstałego w formie TBS. Do 2003 r. do TBS wprowadziło się 72 rodziny.

Mieszkaniowy zasób miasta zwiększa się również w wyniku adaptacji na koszt własny, przez osoby fizyczne strychów, suszarni, pralni i innych pomieszczeń niewchodzących w skład już istniejących lokali mieszkalnych.

W maju 2003 r. Uchwałą Rady Miasta, umożliwiono lokatorom wykupienie mieszkań komunalnych na własność z 80% bonifikatą. Na przestrzeni 2000-2003 r. miasto sprzedało 481 mieszkań. Forma ta cieszy się wśród mieszkańców wzrastającym zainteresowaniem, powodując jednocześnie ograniczenie zasobów komunalnych miasta, będących w jego dyspozycji.

Ściągalność opłat za lokale mieszkalne w budownictwie komunalnym na przestrzeni lat 1995 – 2002 r. kształtuje się średnio na poziomie 95,67%.

Jedną z form pomocy miasta w opłacaniu czynszu za lokale mieszkalne, dla rodzin bądź osób o niskich dochodach, są dodatki mieszkaniowe. O przyznanie dodatków mieszkaniowych mogą ubiegać się m.in. lokatorzy mieszkań komunalnych, członkowie spółdzielni mieszkaniowych, właściciele mieszkań i właściciele domków jednorodzinnych.

W kolejnych latach wydano decyzje o przyznaniu dodatków mieszkaniowych na określoną kwotę:

- w 2000 r. wydano 6 349 decyzji na kwotę 5 586 715 zł.
- w 2001 r. wydano 6 808 decyzji na kwotę 6 522 700 zł.
- w 2002 r. wydano 7 132 decyzji na kwotę 6 794 788 zł.
- w 2003 r. wydano 7 149 decyzji na kwotę 6 750 253 zł
- na 2004 r. zaplanowano kwotę 6 231 000 zł.

Do 2003 r. na wypłatę dodatków mieszkaniowych miasto otrzymywało dotację z budżetu państwa, od 1 stycznia 2004r. dodatki mieszkaniowe wypłacane są wyłącznie z budżetu miasta zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

W oparciu o opracowane programy w latach 2000 - 2003 przeprowadzono remonty budynków komunalnych, mające na celu poprawę stanu technicznego i prace modernizacyjne m.in. remonty elewacji budynków w całości oraz wymianę instalacji grzewczych i wodociągowych.

Łączna wartość w. w. prac w poszczególnych latach przedstawia się następująco:

- rok 2000 – 2 256 000 zł.
- rok 2001 – 2 292 900 zł.
- rok 2002 – 1 781 700 zł.
- rok 2003 – 3 056 000 zł.

W latach 2004 – 2006 przewiduje się przeprowadzenie prac remontowych o wartości:

- rok 2004 - 1 948 000 zł.

rok 2005 – 1 944 000 zł.

rok 2006 – 2 039 000 zł.

Podejmowane są również inicjatywy społeczne w celu pozyskiwania mieszkań dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo –wychowawcze. Największą aktywność w tym zakresie wykazuje stowarzyszenie „Pomoc dla sierot”, które prowadzi mieszkanie chronione dla usamodzielnionych dziewcząt oraz wspiera wychowanków w pozyskiwaniu mieszkań zarówno zasobów spółdzielczych jak i komunalnych.

W związku z ograniczonymi środkami znajdującymi się w budżecie miasta nie przewiduje się rozwiązania problemu mieszkaniowego dla osób oczekujących, w ciągu najbliższych kilku lat.

3.17. Edukacja

W mieście Zamościu funkcjonuje oświata publiczna i niepubliczna prowadząca:

- 13 przedszkoli (w tym 2 z oddziałami integracyjnymi),
- 9 szkół podstawowych (w tym 2 z oddziałami integracyjnymi),
- 9 gimnazjów (w tym 1 z oddziałem integracyjnym),
- 28 szkół ponadgimnazjalnych,
- 3 uczelnie wyższe

Na terenie miasta działalność prowadzą następujące placówki oświatowe:

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
- Młodzieżowy Dom Kultury,
- 2 bursy międzyszkolne.

3.17.1. Wychowanie przedszkolne

W roku szkolnym 2003/04 wychowaniem przedszkolnym objętych było 63% dzieci w wieku 3-5 lat oraz 100% dzieci 6-cio letnich. Frekwencja ta zaspakaja istniejące podstawowe potrzeby w zakresie organizacji opieki przedszkolnej.

W mieście funkcjonuje system umożliwiający zwalnianie ze stałej opłaty przedszkolnej dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Z tej formy pomocy w 2003 r. skorzystało łącznie 97 dzieci, w tym dla 52 dzieci udzielono 100% zniżki, a dla 45 dzieci 50% zniżki, na łączną kwotę 34 850 zł. Liczba dzieci, którym udzielono pomocy stanowi 5,7 % ogółu objętych wychowaniem przedszkolnym.

Tabela nr 49. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w latach 1998-2006 w m. Zamościu.

Rok szkolny	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	/99	/00	/01	/02	/03	/04	/05	/06	/07
Dzieci w wieku przedszkolnym	3447	3181	3066	2894	2718	2667	2535	2384	2335
Dzieci w przedszkolach	1859	1830	1764	1748	1704	690	1628	1523	1495
% udział dzieci uczęszczających	54	58	58	60	63	63	64	64	64

Źródło: Urząd Miasta Zamość - Wydział Edukacji i Sportu. Zamość 2004 r.

Występujący niż demograficzny dzieci w wieku przedszkolnym w latach 2004-2006, spowoduje likwidację, co najmniej 2 przedszkoli.

3.17.2. Szkoły podstawowe

W roku szkolnym 2003/04 w 8 szkołach podstawowych obowiązek szkolny realizowało łącznie 5238 uczniów w 201 oddziałach. Przeciętnie w jednej szkole podstawowej uczy się 656 uczniów. Na 1 pomieszczenie do nauczania przypada 1,37 oddziału ze średnią liczbą 26 uczniów w oddziale. Dodatkowo 137 uczniów w 11 oddziałach pobiera naukę w szkole należącej do Zespołu Szkół Społecznych. Wszystkie szkoły posiadają samodzielne pracownie komputerowe, świetlice i biblioteki szkolne, w 4 szkołach są czytelnie. Uczniowie wszystkich szkół podstawowych i gimnazjalnych mają dostęp do sal gimnastycznych, ale samodzielnej i pełnowymiarowej sali nie ma żadna szkoła. Tylko jedna szkoła podstawowa nie posiada boiska szkolnego. W szkołach zatrudniona jest wykwalifikowana kadra nauczycieli, wykształcenie wyższe magisterskie posiada 93,95% nauczycieli. Liczbę uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w najbliższych latach przedstawi poniższa tabela.

Tabela nr 50. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w Zamościu w latach 2000-2004 oraz prognoza do roku 2011 r.

Rok szkolny	2000 /01	2001/ 02	2002/ 03	2003/ 04	2004/ 05	2005/ 06	2006/ 07	2007 /08	2008 /09	2009 /10	2010 /11
Liczba uczniów	6417	6074	5703	5238	4895	4601	4380	4148	3967	3782	3626
Liczba oddziałów	246	236	223	201	184	173	166	159	152	145	141

Źródło: Urząd Miasta Zamość - Wydział Edukacji i Sportu. Zamość 2004 r.

3.17.3. Gimnazja

W 7 gimnazjach obowiązek szkolny realizuje 3462 uczniów w 124 oddziałach. Przeciętnie w jednym gimnazjum uczy się 495 uczniów. Na 1 pomieszczenie do nauczania przypada 0,83 oddziału ze średnią liczbą 27,9 uczniów w oddziale. Wszystkie szkoły posiadają pracownie komputerowe z dostępem do internetu, 2 gimnazja posiadają samodzielne sale gimnastyczne, a kolejne 3 gimnazja korzystają z sali wspólnie z pobliską szkołą podstawową. W 6 szkołach gimnazjalnych uczniowie mogą korzystać ze stołówek, bibliotek szkolnych i gabinetów profilaktyki medycznej. W gimnazjum 98,81% zatrudnionych nauczycieli posiada wyższe wykształcenie. Ponadto funkcjonują 2 gimnazja ze znacznie mniejszą liczbą uczniów i nauczycieli. Jest to Gimnazjum przy Ośrodku Szkolenia i Wychowania OHP, przygotowujące do zawodu młodzież zagrożoną wykluczeniem społecznym oraz Gimnazjum w Zespole Szkół Społecznych w Zamościu.

W ramach zajęć lekcyjnych zarówno w szkołach podstawowych jak i gimnazjalnych prowadzone są różnorodne formy kształcenia. Oprócz nauczania masowego i integracyjnego w wybranych placówkach, organizowane jest nauczanie indywidualne w domu, prowadzone w oparciu o orzeczenie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

W każdej szkole podstawowej i w gimnazjum, zatrudniony jest pedagog szkolny.

Tabela nr 51. Liczba uczniów uczęszczających do gimnazjów w Zamościu w latach 2000-2004 oraz prognozowana liczba do 2013 r.

Rok szkolny	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Liczba uczniów	2575	3790	3630	3462	3302	3126	2855	2687	2475	2374	2210	2126	2002
Liczba oddziałów	96	141	136	124	113	102	96	90	83	79	74	71	67

Źródło: Urząd Miasta Zamość - Wydział Edukacji i Sportu. Zamość 2004 r.

3.17.4. Szkolnictwo ponadgimnazjalne

Na terenie miasta od 2002 r. funkcjonuje nowa struktura szkolnictwa ponadgimnazjalnego w następujących typach szkół:

- zasadnicze szkoły zawodowe,
- trzyletnie licea ogólnokształcące,
- trzyletnie licea profilowane,
- technika czteroletnie.

Od 1 września 2004 r. dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, rozpoczynają funkcjonowanie w zespołach szkół ponadgimnazjalnych następujące typy szkół:

- dwuletnie uzupełniające licea ogólnokształcące,
- trzyletnie technika uzupełniające.

3.17.4.1. Licea Ogólnokształcące

Od 2004 r. organ prowadzący będzie dążył do utrzymania czterech samodzielnych liceów ogólnokształcących poprzez minimalizowanie zadań w liceach ogólnokształcących wchodzących w skład zespołów.

W roku szkolnym 2003/2004 do 3 samodzielnych liceów i 5 liceów w zespołach szkół, ogółem uczęszczało 4033 uczniów pobierających naukę w 123 oddziałach.

Po wdrożeniu drugiego etapu reformy oświatowej i wprowadzeniu nowej struktury szkolnictwa ponadgimnazjalnego, obserwuje się wzrost zainteresowania kontynuowaniem nauki w liceach ogólnokształcących. Wynika to z chęci zdobycia lepszego przygotowania do podjęcia dalszego kształcenia na wyższych uczelniach. W roku szkolnym 2003/04 wskaźnik osób przyjętych do liceów wzrósł do 55% z ogólnej liczby przyjętych do szkół ponadgimnazjalnych.

3.17.4.2. Zespoły Szkół Zawodowych i Centra Kształcenia

Nabór do szkół zawodowych w ostatnich latach zmniejsza się i dotyczy to przede wszystkim szkół zasadniczych oraz liceów profilowanych. Niektóre szkoły od dwóch lat nie dokonują naboru. Wśród szkół zawodowych zaobserwowano zainteresowanie zawodami mechanicznymi i gastronomicznymi. Nieco większą uwagę cieszą się technika, szczególnie w zawodach elektryka, mechanika i ekonomisty.

Do publicznych placówek umożliwiających uzyskanie lub uzupełnienie wiedzy ogólnej oraz umiejętności i kwalifikacji zawodowych należą:

- publiczne placówki kształcenia ustawicznego
 - centra kształcenia ustawicznego
 - ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego
- publiczne placówki kształcenia praktycznego
 - centra kształcenia praktycznego

Centrum Kształcenia Ustawicznego w Zamościu prowadzi kształcenie ustawiczne, doksztalcanie i doskonalenie osób dorosłych, w tym nauczycieli i wykładowców. CKU może prowadzić pozaszkolne formy kształcenia, umożliwiające spełnianie obowiązku nauki.

Ośrodek Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego prowadzi doksztalcanie młodocianych pracowników oraz doskonaleni zawodowo osoby dorosłe.

Centrum Kształcenia Praktycznego w Zamościu realizuje zadania z zakresu przygotowania praktycznego uczniów wynikające z programu nauczania zawodu, w tym doskonaleni teoretycznie i praktycznie nauczycieli zawodu w zakresie nowoczesnych technologii. Zajęcia praktyczne realizowane są w pracowniach, warsztatach i laboratoriach.

Działalność CKU i CKP jest prowadzona z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych.

CKU i CKP mogą pobierać opłaty za prowadzone w formach pozaszkolnych kształcenie, doksztalcanie i doskonalenie z wyjątkiem spełniania w formach pozaszkolnych obowiązku nauki.

3.17.5. Placówki oświatowe

W mieście działa 5 placówek oświatowych o specjalnym charakterze. Należą do nich:

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy, jako szkoła dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, autyzmem, dziecięcym porażeniem mózgowym. W ośrodku mieści się szkoła podstawowa, gimnazjum i zasadnicza szkoła zawodowa.

Obserwuje się wzrost liczby dzieci niepełnosprawnych i z poszerzającymi się rodzajami i stopniami niepełnosprawności. Dochodzą dzieci z głębszym upośledzeniem i niepełnosprawnościami występującymi często z zaburzeniami w zachowaniu i chorobami psychicznymi. W latach 2000/01 – ośrodek liczył 176 uczniów, 2001/02 – 89, 2002/03 – 205, a w latach 2003/04 – 214 uczniów.

Ośrodek wymaga stałego poszerzania oferty edukacyjnej. Szczególnie odczuwalny jest brak sal gimnastycznych i nowoczesnego wyposażenia. W planie rozwoju placówki na lata 2006-2013 przewiduje się wybudowanie części sportowej z zapleczem rehabilitacyjnym (sala gimnastyczna, korekcyjna, basen do rehabilitacji, internat).

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna jest placówką świadczącą specjalistyczną pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Swoim działaniem obejmuje 24 tys. dzieci i młodzieży z Zamościa. Realizuje zadania w 5 działach: diagnozie i terapii małego dziecka, ucznia z trudnościami w nauce, trudności wychowawcze i profilaktyka, terapia logopedyczna i orientacja szkolna i zawodowa. W ostatnich latach pomimo niżu demograficznego w szkołach wzrasta liczba zgłaszających się o pomoc. W roku szkolnym 2001/02 liczba korzystających z pomocy wynosiła 1187, natomiast w roku 2002/03 – 1814. Placówka potrzebuje rozwoju w kierunku profilaktyki, diagnozy, terapii rodzin i młodzieży. Przy obecnych zasobach kadrowych placówka nie ma możliwości zaspokojenia potrzeb w oczekiwanym zakresie.

2 Bursy Międzyskolne, są to placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania. Bursy zabezpieczają całodobową opiekę wychowawczą. W ramach działalności pedagogicznej podejmowane są

w nich aktywizujące formy pracy z młodzieżą. Realizacja zajęć wychowawczych odbywa się w oparciu o bazę placówki, w pracowniach komputerowych, plastycznych i sportowych.

Młodzieżowy Dom Kultury jest to placówka umożliwiająca rozwijanie zainteresowań i uzdolnień dzieci i młodzieży. W ramach 54 kół zainteresowań, w zajęciach bierze udział 680 dzieci. Ze względu na skromne warunki lokalowe, zajęcia odbywają się również w innych miejscach miasta, udostępnionych na zasadzie współpracy m.in. przez Spółdzielnie Mieszkaniowe. Warsztaty odbywają się w Osiedlowym Domu Kultury „Okraglak”, Gminnym Klubie Osiedlowym, Świetlicach: przy ulicy Zamoyskiego, Wiejskiej, Orzeszkowej. MDK posiada bogatą ofertę dla dzieci i młodzieży, która realizowana jest w działach: sztuki i rękodzieła, dziale teatru, muzyki i tańca. Placówki oświatowe wspierają działalność szkół, mają wpływ na kształcenie i wychowanie oraz integrację społeczną.

3.17.6. Szkolnictwo wyższe

W ostatnich latach obserwuje się w Zamościu szybki rozwój szkolnictwa wyższego. Tradycje Akademii Zamojskiej kontynuowane są przez inne szkoły mające swe siedziby w mieście. Studenci mają możliwość kształcenia się w:

- Wyższej Szkole Zarządzania i Administracji
- Wyższej Szkole Humanistyczno – Ekonomicznej
- Instytucie Nauk Rolniczych w Zamościu – filia Akademii Rolniczej w Lublinie
- Zespole Kolegiów Nauczycielskich

Zamojskie szkoły wyższe współpracują z licznymi placówkami naukowymi w Polsce i za granicą.

3.17.7. Zachowania psychospołeczne uczniów

Młodzież znaczną część swojego życia spędza w szkole lub wykonuje zadania z nią związane. W środowisku psychospołecznym szkoły istnieje wiele czynników, które mają wpływ na rozwój społeczny i emocjonalny młodych ludzi, oraz ich zdrowie i jakość życia. Pozytywne doświadczenia szkolne, sprzyjają rozwojowi takich zasobów jak: poczucie własnej wartości, prozdrowotny styl życia, nabywanie umiejętności przystosowania się do obowiązków oraz radzenia sobie z trudnościami i zmianami. Satysfakcja uczniów ze szkoły, ma pozytywny wpływ na wyniki w nauce i pracy oraz dobre samopoczucie i zdrowie. Dla prawidłowego rozwoju i dobrego samopoczucia ucznia ważne jest, aby czuł się bezpieczny, był dobrze traktowany przez nauczycieli i mógł liczyć na pomoc z ich strony. Wsparcie ze strony nauczycieli zwiększa motywację uczniów do osiągania lepszych wyników w nauce. Ważne są również dobre relacje z innymi uczniami w klasie, wzajemna pomoc w nauce i różnych sytuacjach społecznych. Młody człowiek czuje się wówczas zintegrowany z klasą i akceptowany przez rówieśników.

Szkola jest również miejscem gdzie dzieci i młodzież zdobywają doświadczenia negatywne, które powodują zaburzenia w zachowaniu, często zagrażające zdrowiu i przedwczesne zakończenie edukacji. Przyczyną niechęci do kontynuowania nauki, zachowań ryzykownych dla zdrowia, a nawet nieprzystosowania społecznego, mogą być słabe wyniki w nauce. Wśród uczniów wzrasta poczucie obciążenia nauką i obowiązkami szkolnymi. Zwiększają się również oczekiwania rodziców i nauczycieli wobec osiągnięć szkolnych uczniów.

Osobą, do której dzieci i młodzież zwracają się ze swoimi problemami w szkole jest najczęściej pedagog szkolny. Zdecydowana większość samodzielnie zgłasza się do pedagoga, a tylko niewielu kierowanych jest przez inne osoby. Przyczyny zgłaszania się uczniów do pedagogów szkolnych wynikają m.in. z: niepowodzeń szkolnych i zaburzeń emocjonalnych.

Szczególnie niepokojącym zjawiskiem społecznym, występującym w różnym nasileniu w szkołach jest agresja i przemoc interpersonalna. Przyczyny przemocy są zróżnicowane i różne są jej formy. Ofiary i sprawcy przemocy stanowią grupę ryzyka zaburzeń zdrowia psychospołecznego. Często powodem udzielenia wsparcia przez pedagoga jest brak akceptacji w grupie rówieśniczej, zaburzenia komunikacji interpersonalnej pomiędzy uczniem i nauczycielem oraz konflikty rodzinne.

Inne problemy to trudności materialne. Coraz większą grupę stanowią uczniowie pochodzący z rodzin biednych. Uczniowie ci pobierają w szkole stypendia socjalne. Liczba stypendiów socjalnych przyznawanych uczniom ze szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadpodstawowych, z każdym rokiem ma tendencję wzrostową.

Tabela nr 52. Stypendia socjalne udzielane przez szkoły w m. Zamość w latach 1998 -2004.

Szkoły	Rok szkolny											
	1998/99		1999/00		2000/01		2001/02		2002/03		2003/04	
	Uczniowie	Kwota	Uczniowie	Kwota	Uczniowie	Kwota	Uczniowie	Kwota	Uczniowie	Kwota	Uczniowie	Kwota
Podstawow.	0	0	304	24799	322	29882	274	17994	279	18106	279	20813
Gimnazja	0	0	32	3391	108	10320	81	4546	86	5306	88	6676
Ponadgimn.	1053	131326	692	89351	1272	229289	1720	362164	2008	385552	1499	327963
Ogółem	1053	131326	1028	117541	1702	269491	2075	384704	2373	408964	1866	355452

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zamość – Wydział Edukacji i Sportu, Zamość 2004 r.

W roku szkolnym 2003/04 w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, kwota stypendium socjalnego dla jednego ucznia wynosiła ok. 75 zł., a w szkołach ponadgimnazjalnych ok. 219 zł. Przykładowo w roku 2003/04 w szkołach podstawowych ze stypendiów skorzystało 5,3 % uczniów, natomiast w gimnazjum 2,5 % uczniów.

W szkołach odnotowuje się także pojedyncze przypadki problemów z anoreksją wśród dorastających dziewcząt, popadanie w konflikty z prawem wśród dzieci i młodzieży oraz incydentalnie kradzieże.

Wzrasta liczba dzieci pochodzących z rodzin patologicznych. Najczęstsze rodzaje patologii to alkoholizm, niewydolność wychowawcza oraz przemoc w rodzinie. Opiekę nad tymi rodzinami często sprawuje Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna. W latach 2001-2003, opieką terapeutyczną poradnia objęła 107 rodzin. Gdy praca z rodziną jest niemożliwa, prowadzone są indywidualne spotkania z matką dziecka. W latach 2001-2003 taką pomocą objęto 31 matek. Rodzice objęci wsparciem poradni, jeżeli wyrażają chęci mogą brać udział w treningach umiejętności wychowawczych: asertywności, komunikacji, „wychowania bez porażek”. Rocznie spośród chętnych rodziców tworzy się ok. 10 osobowa grupa uczestnicząca w warsztatach.

Niepokojąco rozpowszechniają się również zachowania ryzykowne dla zdrowia, takie jak palenie tytoniu, picie alkoholu, używanie substancji psychoaktywnych, przedwczesna inicjacja seksualna i stosunki płciowe. Trudno określić skalę tych zjawisk. Obserwuje się duże natężenie zjawiska palenia papierosów już od szkoły podstawowej ok. 5% uczniów. Problem spożywania alkoholu pojawia się w gimnazjach i w szkołach ponadgimnazjalnych. Inne problemy dotyczące uczniów to: bezrobocie rodziców, emigracja rodziców za granicę

w poszukiwaniu pracy, kryzys rodziny i ojcostwa, choroba w rodzinie, zbyt liczne klasy oraz brak możliwości indywidualnego traktowania uczniów.

W celu rozwiązywania występujących problemów społecznych wśród uczniów, szkoły współpracują z następującymi miejskimi instytucjami i organizacjami:

- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
- Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
- Polski Czerwony Krzyż
- Sąd Rodzinny i Nieletnich
- Policja
- Straż Miejska
- Środowiskowe Ogniska Wychowawcze
- placówki służby zdrowia
- Ośrodek Sportu i Rekreacji
- Miejski Dom Kultury, Zamojski Dom Kultury
- Liga Ochrony Przyrody
- Pogotowie Opiekuńcze
- Parafie i Związki Wyznaniowe
- Urząd Miasta w Zamościu

Efektom tej współpracy są następujące formy wsparcia socjalnego: bezpłatne dożywianie, zapomogi losowe, stypendia socjalne, paczki żywnościowe, wypożyczanie podręczników, odzież i artykuły szkolne zebrane przez nauczycieli i uczniów.

Problemy społeczne uczniów, szkoły rozwiązują podejmując wielokierunkowe działania profilaktyczne w ramach:

- Szkolnego Programu Profilaktyki
 - bieżąca analiza sytuacji wychowawczej i dydaktycznej
 - warsztaty psychoedukacyjne dla uczniów, rodziców i nauczycieli
 - warsztaty doskonalące umiejętności wychowawcze dla nauczycieli i rodziców
 - programy profilaktyczne dla uczniów
 - zajęcia i wyjazdy integracyjne
 - apele i imprezy środowiskowe
 - zajęcia prowadzone przez wychowawców i pedagoga szkolnego
- zajęć pozalekcyjnych
 - koła przedmiotowe i zainteresowań
 - zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze i logopedyczne
 - gimnastyka korekcyjna
 - świetlice socjoterapeutyczne
 - szkolne organizacje (LOP, PCK, SKS, UKS, wolontariat)

Tabela nr 53. Wybrane problemy społeczne występujące w szkołach w Zamościu za rok 2003/2004.

L. P	Kategorie problemów społecznych	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły ponadgimnazjalne	Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
1	Ogólna liczba uczniów realizujących obowiązek szkolny	4499	3462	6781	210
2	Uczniowie otrzymujący wyprawki szkolone	143	31	101	2
3	Uczniowie objęci wsparciem pedagoga	922	552	1138	83

4	Uczniowie z rodzin rozbitych i niepełnych	733	430	722	49
5	Rodziny nisko sytuowane	911	772	722	62
6	Uczniowie z rodzin patologicznych i niewydolnych wychowawczo	240	252	210	62
7	Uczniowie niespełniający obowiązku szkolnego i wagarujący	60	80	364	0

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych od pedagogów szkolnych i Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 1 w Zamościu, 2004 r.

Z obliczeń pedagogów szkolnych w roku szkolnym 2003/04 wynika, że niepokojąco wzrasta liczba uczniów objętych wsparciem pedagoga szkolnego. Z tej formy pomocy skorzystało z ogólnej liczby uczniów w szkole podstawowej 20,5%, w gimnazjum 15,9%, w szkołach ponadgimnazjalnych 16,8%. Wzrosła także liczba uczniów z rodzin nisko sytuowanych. Uczniowie z rodzin najuboższych otrzymują wyprawki szkolne, które najczęściej przyznawane są uczniom ze szkół podstawowych.

Powiększa się liczba uczniów pochodzących z rodzin rozbitych i niepełnych. Niepokojąco wzrasta liczba uczniów z rodzi patologicznych i niewydolnych wychowawczo. Największą grupę stanowią tutaj uczniowie uczęszczający do gimnazjum 7,3% oraz do szkoły podstawowej 5,3%. Na szczególną uwagę zwraca grupa uczniów niespełniających obowiązku szkolnego i uczniów wagarujących. Problem ten dostrzegany jest przede wszystkim na poziomie szkoły ponadgimnazjalne i stanowi 5,4% ogółu uczniów.

3.18. Kultura

Działalność kulturalna i zapewnienie możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego stanowi ważny czynnik przeciwdziałania patologii, wykluczeniu społecznemu, walki z poczuciem osamotnienia oraz osłabieniem więzi społecznych. Podstawowe znaczenie w organizacji życia kulturalnego posiadają instytucje kultury prowadzone przez samorząd. Miasto Zamość jest organizatorem 6 instytucji:

- Muzeum Zamojskiego, w strukturze którego funkcjonuje Muzeum Barwy i Oręża „Arsenał”,
- Biura Wystaw Artystycznych – Galeria Zamojska,
- Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej,
- Zamojskiego Domu Kultury,
- Polskiej Orkiestry Włociańskiej im. K. Namysłowskiego,
- Kina „Stylowy”.

oraz Młodzieżowego Domu Kultury – placówki wychowania pozaszkolnego.

Działalność kulturalno – oświatowa jest również ważnym elementem pracy placówek opiekuńczo – wychowawczych i świetlic osiedlowych. Na terenie miasta funkcjonuje 8 świetlic w zasobach spółdzielni mieszkaniowych, w których działalność, poza spółdzielniami, prowadzą: Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Młodzieżowy Dom Kultury, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna, Stowarzyszenie „Otwarte Serca” i Zamojskie Stowarzyszenie Kulturalne. Ich działania mają szczególne znaczenie w zaspokajaniu potrzeb kulturalnych społeczności lokalnych. Wiele inicjatyw o charakterze miejskim i środowiskowym podejmują również: Klub Garnizonowy, Liceum Sztuk Plastycznych, Państwowa Szkoła Muzyczna I i II

stopnia, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji, Wyższa Szkoła Humanistyczno – Ekonomiczna oraz szkoły, których organem prowadzącym jest miasto Zamość.

Sieć instytucji kultury i placówek jest wystarczająca do zaspakajania potrzeb czynnego uczestnictwa w życiu kulturalnym lokalnej społeczności.

Z uwagi na postępujący proces starzenia się społeczeństwa, szczególne znaczenie posiada działalność prowadzona w pobliżu miejsca zamieszkania. Lokalizacja placówek jest istotna również w odniesieniu do dzieci. Biorąc pod uwagę zasięg oddziaływania, najbardziej dostępną formę uczestnictwa w kulturze stwarzają biblioteki.

W strukturze Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej funkcjonuje 11 filii bibliotecznych usytuowanych w większych osiedlach mieszkaniowych. Biblioteka prowadzi również wyspecjalizowaną filię z tzw. „książką mówioną” prowadzącą obsługę czytelników niewidomych i niedowidzących. Biblioteki dysponują księgozbiorem liczącym ponad 260 tysięcy woluminów. Biorąc pod uwagę wskaźniki zasobności księgozbioru, organizację sieci /wielkości rejonów czytelnicznych/ ilość czytelników i wypożyczeń przypadających na 100 mieszkańców - dostępność do książki w naszym mieście jest korzystniejsza od poziomu krajowego.

Zróznicowany i niewystarczający jest natomiast obecny stan bazy bibliotek oraz zakup nowości wydawniczych. Planowane oddanie do użytku nowego obiektu dla biblioteki znacznie poprawi sytuację w tym zakresie. W obiekcie tym utworzony zostanie wyspecjalizowany dział obsługujący osoby niepełnosprawne z dysfunkcjami ruchu, wadami wzroku i dysleksją rozwojową. Związana z oddaniem nowego obiektu modyfikacja sieci bibliotek polegająca na likwidacji jednoosobowych filii działających w niedużej odległości od siebie i pozostawienie sprawniejszych - doposażonych w księgozbiór i sprzęt placówek bibliotecznych, nie pogorszy dostępność do książki. W miejsce likwidowanych filii planuje się, bowiem powołanie punktów bibliotecznych, które zaspakająć będą potrzeby czytelników starszych.

Wiele działań kierowanych do środowisk zagrożonych różnymi przejawami wykluczenia społecznego podejmuje Zamojski Dom Kultury. We współpracy z organizacjami i placówkami specjalistycznymi organizuje wystawy, koncerty i inne formy prezentacji twórczości artystycznej osób niepełnosprawnych oraz „ludzi trzeciego wieku”. Największy zasięg posiada Ogólnopolska Akcja Plastyczna „Świat moich marzeń” realizowana w formie konkursu, wystawy i warsztatów. Dużym zainteresowaniem cieszy się również Regionalny Konkurs Recytatorski dla Seniorów. Większość ofert Zamojskiego Domu Kultury jest bezpłatna i ogólnodostępna dla wszystkich mieszkańców. Nieodpłatne i ogólnodostępne są również oferty Biura Wystaw Artystycznych –Galerii Zamojskiej, które rocznie organizuje ponad 20 wystaw oraz różne formy pracy oświatowej kierowane głównie do dzieci i młodzieży. Swoje zbiory – jeden dzień w tygodniu - nieodpłatnie udostępnia również Muzeum Zamojskie.

Duże znaczenia dla kształtowania nawyków aktywnego uczestnictwa w kulturze posiada prowadzona przez Polską Orkiestrę Włościańską im. Karola Namysłowskiego akcja umuzykalniania dzieci i młodzieży oraz koła i zespoły prowadzone przez domy kultury. Młodzieżowy Dom Kultury prowadzi 52 stałe formy pracy, którymi obejmuje 670 dzieci i młodzieży zaś w 17 formach prowadzonych przez Zamojski Dom Kultury uczestniczy ponad 520 osób.

Popularną wśród mieszkańców formą uczestnictwa w kulturze są przedsięwzięcia plenerowe organizowane w okresie letnim. Uczestniczy w nich rocznie ponad 75.000 widzów. Największym zainteresowaniem cieszą się przedsięwzięcia cykliczne tj. Jarmark Hetmański, Zamojskie Lato Teatralne, Festiwal Zespołów Folklorystycznych „Eurofolk”.

Oferta instytucji i innych organizatorów życia kulturalnego w mieście jest bogata i różnorodna, wymaga jednak szerszej popularyzacji w środowisku oraz ciągłego

wzbogacania, unowocześniania i dostosowywania do zmieniających się potrzeb mieszkańców oraz warunków społecznych. Problemem jest niedostosowanie instytucji i placówek kultury, z wyjątkiem Zamojskiego Domu Kultury, do potrzeb osób niepełnosprawnych a także brak sali widowiskowej dla widowni liczącej powyżej 500 osób. Istniejące w mieście dwie sale widowiskowe liczą 332 i 400 miejsc. Obiekty instytucji wymagają przeprowadzenia prac remontowych a obiekt Polskiej Orkiestry Włociańskiej rozbudowy. Niezbędne jest również wyposażenie w sprzęt techniczny, stroje, instrumenty muzyczne. Do organizacji przedsięwzięć plenerowych konieczna jest wymiana wyeksploatowanego sprzętu nagłośnieniowego i oświetleniowego.

3.19. Sport, rekreacja i turystyka

3.19.1. Sport

Zadaniem miasta jest tworzenie warunków sprzyjających uprawianiu sportu. Najszerszą działalność w tym zakresie prowadzi Ośrodek Sportu i Rekreacji, dysponujący halą sportowo widowiskową, halami do gier i sportów walki, stadionem piłkarskim, boiskami, pływalniami, torami łuczniczymi, salami do aerobiku, siłowniami oraz przychodnią sportowo-lekarską. Wszystkie obiekty posiadają pełne zaplecze techniczno-sanitarne i są przystosowane do użytkowania przez osoby niepełnosprawne, wymagają jednak rozbudowy o brakujące elementy i poprawy stanu technicznego w celu podniesienia standardu świadczonych usług. Uzupełnieniem bazy Ośrodka są obiekty przyszkolne oraz klubowe. Część z nich również wymaga rozbudowy i modernizacji.

Ważnym elementem upowszechniania sportu jest stworzenie warunków do aktywności fizycznej najbliższej miejsca zamieszkania, czyli w obszarze swojego osiedla. W tym zakresie część osiedli posiada duże braki.

Osoby zainteresowane organizacją i uprawianiem sportu skupiają stowarzyszenia kultury fizycznej. Wspólnie z OSiR organizują ogólnie dostępne imprezy i zajęcia sportowe, rekreacyjne i turystyczne. Średnio w skali roku na terenie miasta organizowanych jest ponad 200 imprez, w których bierze udział około 30 tys. dzieci i młodzieży.

Sport w systemie wartości indywidualnych i społecznych, stanowi ważny element służący wszechstronnemu rozwojowi człowieka, pomaga w zachowaniu zdrowia i sprawności i jest wartościową formą spędzania wolnego czasu. W procesie edukacyjnym powinien być traktowany jako ważny element wychowania. Należy dążyć do systematycznego udziału dzieci w ćwiczeniach fizycznych już w okresie przedszkolnym. Umożliwić pełny udział uczniom w zajęciach wychowania fizycznego w szkole, w szerszym wymiarze. Dbać o kształtowanie ich prawidłowych postaw i nawyków ruchowych. Ważnym elementem w upowszechnianiu i rozwijaniu zainteresowań sportowych jest stworzenie systemu współpracy klas, realizujących poszerzony program W-F, z klubami sportowymi. Zapewnia to młodzieży kontynuację szkolenia sportowego.

Dostrzega się wzrost zainteresowania uprawianiem różnych dyscyplin sportu wśród dzieci i młodzieży. Dla wielu z nich sport jest jedyną formą spędzania wolnego czasu. Szczególnie ważną rolę odgrywa w środowiskach patologicznych, z rodzin dysfunkcyjnych, niepełnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Sport stwarza możliwość zaspokajania ważnych potrzeb, w tym przynależności do grupy, podniesienia samooceny poprzez osiąganie sukcesów czy też rozwój zainteresowań. Upowszechnianie sportu to ważny czynnik profilaktyki i dbałości o stan zdrowia oraz dostępu do różnorodnych form aktywności ruchowej, w tym dla osób niepełnosprawnych.

Wśród dorosłych walory aktywności fizycznej wciąż pozostają niedoceniane. Jest to spowodowane wieloma czynnikami. Wymaga zwiększenia promocji, edukacji społecznej i stwarzania atrakcyjnej oferty odpowiadającej na zainteresowania i indywidualne możliwości każdego uczestnika.

3.19.2. Rekreacja i turystyka

Rozwój turystyki to zadanie samorządu gminnego, który współpracuje z 3 biurami podróży i 2 stowarzyszeniami: Polskim Towarzystwem Turystyczno Krajoznawczym i Związkiem Harcerstwa Polskiego.

Miasto dysponuje bazą:

- noclegową –liczącą 937 miejsc, są to hotele, schroniska, camping, pokoje gościnne i miejsca noclegowe,
- gastronomiczną – liczącą 1840 miejsc konsumpcyjnych, są to kawiarnie, restauracje, bary i ogródki kawiarniane,
- organizacyjną „it” - Zamojski Ośrodek Informacji Turystycznej oraz punkty informacji turystycznej przy biurach podróży i obiektach noclegowych.

Nadzieje na sprawny i efektywny system promocji gminy, miasto wiąże z nowo utworzonym stowarzyszeniem pod nazwą Lokalna Organizacja Turystyczna „Zamość i Roztocze

Wypracowany przez PTTK i ZHP model turystyki krajoznawczej łączy aktywność fizyczną z rekreacją, proponując turystykę pieszą, rowerową, konną, kajakową itp.

Działalność tych instytucji, prowadzona na rzecz dzieci i młodzieży, uzupełnia szkołę i rodzinę w procesie wychowawczym. ZHP organizuje wypoczynek letni i zimowy dla dzieci pozostających w miejscu zamieszkania. Organizowane są różnego rodzaju konkursy o tematyce ekologicznej, imprezy kulturalne, rajdy, biwaki, obozy, zloty.

Kadra prowadzi zajęcia pozalekcyjne i koła zainteresowań, których celem jest zapoznanie dzieci z własnym miastem i regionem

Od wielu lat obie te instytucje pracują z dziećmi niepełnosprawnymi.

IV. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

PROBLEMY SPOŁECZNE	
Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobrze rozwinięta podstawowa infrastruktura pomocy społecznej 2. Kompetentne kadry instytucji publicznych do realizacji zadań społecznych i rehabilitacji osób niepełnosprawnych. 3. Regulacje prawne w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. 4. Sieć placówek ambulatoryjnego leczenia uzależnień. 5. Duże zróżnicowanie form pomocy świadczonej przez MCPR na rzecz klientów i dostosowanie jej do indywidualnych potrzeb. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak placówek dla osób starszych (DPS), niepełnosprawnych opuszczających WTZ (mieszkań chronionych i Zakładu Aktywizacji Zawodowej), domu dla matek samotnych, mieszkań socjalnych oraz pogotowia rodzinnego. 2. Brak kandydatów do prowadzenia rodzin zastępczych. 3. Niska świadomość społeczeństwa odnośnie problemów i potencjału osób niepełnosprawnych. 4. Niski poziom świadomości, aktywności i zaradności rodzin w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień. 5. Brak systemu bazy danych dotyczącego problemów niepełnosprawnych. 6. Brak spójnego systemu rozwiązywania problemów społecznych, w tym niepełnosprawności. 7. Brak wczesnej diagnostyki i terapii psychologiczno-pedagogicznej dzieci najmłodszych zagrożonych niepełnosprawnością. 8. Brak oferty kształcenia dla młodzieży niepełnosprawnej na poziomie szkół średnich i zawodowych, adekwatnej do ich możliwości psycho - fizycznych. 9. Brak form aktywizacji do niezależnego życia dla osób niepełnosprawnych (asystenci osobiści, terapie, treningi nauki niezależności). 10. Brak dostatecznej diagnozy problemów uzależnień w szczególności narkomanii. 11. Znaczna liczba osób uzależnionych i współuzależnionych nie objęta leczeniem 12. Niedostateczna liczba wykwalifikowanej kadry do leczenia i do pracy z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi oraz dziećmi z rodzin z problemem alkoholowym. 13. Niewystarczające środki finansowe przeznaczone na pomoc społeczną, w tym dla osób niepełnosprawnych oraz na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Wysunięcie: 0,63 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost aktywności organizacji pozarządowych, w tym wolontariatu działających w sferze problemów społecznych i niepełnosprawnych 2. Uregulowania prawne wspierające organizacje pozarządowe. 3. Instytucjonalny rozwój współpracy pomiędzy sektorem publicznym, a organizacjami pozarządowymi. 4. Możliwość pozyskiwania funduszy strukturalnych oraz środków na realizację programów celowych m.in. w ramach PFRON. 5. Rozwój poradnictwa specjalistycznego w zakresie problemów społecznych. 6. Realizacja programów na rzecz klientów pomocy społecznej. 7. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów ds. rozwiązywania problemów rodziny 8. Powstawanie nowych świetlic osiedlowych dla dzieci. 9. Rozwiązania i regulacje prawne stymulujące politykę pomocowo - systemową dla osób niepełnosprawnych 10. Stopniowa likwidacja barier architektonicznych, transportowych i w komunikowaniu się w instytucjach użyteczności publicznej 11. Poszerzenie działań, programów motywacyjno-interwencyjnych skierowanych do osób uzależnionych 12. Rozszerzenie oferty terapeutycznej placówek leczenia odwykowego 13. Tworzenie i wdrażanie nowoczesnych strategii profilaktycznych adresowanych do dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień 14. Podnoszenie kwalifikacji kadry placówek oświatowych w zakresie profilaktyki uzależnień dzieci i młodzieży. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Postępujące ubożenie społeczeństwa powodując zróżnicowanie grup społecznych i ograniczające rozwój dzieci i młodzieży. 2. Wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia materialnego, pomocowego, opiekuńczego oraz doradczego. 3. Pogłębiająca się marginalizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i niepełnosprawnych. 4. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych oraz stopnia ich niepełnosprawności. 5. Brak pełnej akceptacji i integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem. 6. Duża dostępność i rozpowszechnianie środków psychoaktywnych w szczególności wśród dzieci i młodzieży. 7. Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród klientów pomocy społecznej i osób niepełnosprawnych.

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 1,27 cm + Tabulator po: 1,9 cm + Wcięcie: 1,9 cm, Tabulatory: Nie w 1,9 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

POWIATOWY URZĄD PRACY

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zróżnicowana oferta placówek szkoleniowych, umożliwiających osobom bezrobotnym w tym niepełnosprawnym podnoszenie kwalifikacji zawodowych. 2. Wzrost świadomości osób, co do potrzeb aktywnego działania w życiu społecznym i zawodowym. 3. Profesjonalna i doświadczona kadra publicznych służb zatrudnienia (Urzędu Pracy). 4. Dobra organizacja instytucjonalna Urzędu Pracy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duża liczba bezrobotnych pozostających bez zasiłku. 2. Duża liczba bezrobotnych z niskim wykształceniem, bez kwalifikacji zawodowych. 3. Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. 4. Ograniczony rynek pracy w tym dla niepełnosprawnych. 5. Brak profesjonalnej analizy rynku pracy, wskazującej kierunki szkoleń zawodowych. 6. Niedostosowanie bazy lokalowej Urzędu Pracy do wymaganego standardu obsługi osób bezrobotnych. 7. Duża mobilność osób z wyższym wykształceniem do regionów atrakcyjnych ekonomicznie.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość aktywizacji osób bezrobotnych z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego. 2. Rozwiązania prawne stwarzających warunki do dynamizowania rozwoju MŚP. 3. Możliwość podnoszenia kwalifikacji personelu Urzędu Pracy. 4. Poszerzenie możliwości zatrudnienia na rynkach pracy UE 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ugruntowana, wysoka stopa bezrobocia. 2. Ograniczony budżet na wspieranie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu. 3. Zmniejszenie możliwości z zakresu organizacji pomocy publicznej (prace interwencyjne). 4. Wzrastające bezrobocie wśród młodzieży i osób będących w okresie największej aktywności zawodowej. 5. Rosnąca liczba bezrobotnych z wyższym wykształceniem. 6. Brak kreatywnej i dynamicznej polityki tworzenia miejsc pracy.

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

OCHRONA ZDROWIA	
Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykwalifikowana kadra medyczna. 2. Wystarczająca baza placówek służby zdrowia. 3. Wieloprofilowość i kompleksowość świadczeń zdrowotnych o charakterze ponadregionalnym. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczona dostępność do świadczeń zdrowotnych spowodowana limitowaniem usług, złą kondycją finansową placówek służby zdrowia oraz ubożeniem społeczeństwa. 2. Niedostateczne wyposażenie w sprzęt i aparaturę specjalistyczną, jak również niedostateczna informatyzacja placówek służby zdrowia. 3. Brak narzędzi prawnych i finansowych do kreowania polityki zdrowotnej przez jednostkę samorządu terytorialnego.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy UE na modernizację bazy i jej wyposażenie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pogarszający się stan zdrowotny społeczeństwa. 2. Brak stabilnej polityki zdrowotnej państwa 3. Niedostateczne środki finansowa na zabezpieczenie potrzeb zdrowotnych mieszkańców. 4. Duże zadłużenie publicznych placówek służby zdrowia i przedłużający się proces restrukturyzacji SP ZZOZ.
KULTURA	
Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobrze rozwinięta sieć instytucji kultury i podmiotów prowadzących działalność kulturalną w mieście. 2. Duża aktywność środowisk kulturotwórczych w organizowaniu różnorodnych form stwarzających możliwość aktywnego uczestnictwa w kulturze. 3. Bogata oferta przedsięwzięć kulturalnych kierowana do odbiorców indywidualnych i grup społecznych, w tym osób niepełnosprawnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca promocja przedsięwzięć kulturalnych kierowana do osób i grup podlegającym procesom zagrożenia społecznego. 2. Nieprzystosowanie obiektów instytucji kultury do korzystania z pełnej oferty kulturalnej przez osoby niepełnosprawne ruchowo.

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Konspekty numerowane + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Konspekty numerowane + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 1,27 cm + Tabulator po: 1,9 cm + Wcięcie: 1,9 cm, Tabulatory: Nie w 1,9 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie dla środowisk podlegających procesowi wykluczenia społecznego możliwości dostępu do pełnej oferty kulturalnej instytucji i innych organizatorów życia kulturalnego w mieście. 2. Wzbogacanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu opartych na aktywności kulturalnej dzieci i młodzieży z grup ryzyka. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Malejące w stosunku do potrzeb nakłady finansowe na kulturę.

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

EDUKACJA	
Mocne strony	Słabe Strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wystarczająca baza do realizacji usług opiekuńczo – wychowawczych dla dzieci w wieku przedszkolnym. 2. Pełne objęcie dzieci 6 – letnich wychowaniem przedszkolnym. 3. Wykwalifikowana kadra nauczycieli. 4. Bogata oferta działań w placówkach oświatowych skierowana do dzieci, młodzieży rodziców i nauczycieli. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak środków na wyposażenie i remonty w obiektach szkolnych i przedszkolach. 2. Brak funduszy na wyposażenie placów zabaw w sprzęt odpowiadający normom unijnym. 3. Brak nieodpłatnych ofert na dodatkowe zajęcia przedszkolne. 4. Wzrost odpłatności za pobyt dzieci w przedszkolach. 5. Niski standard pracowni komputerowych.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość pozyskania dodatkowych źródeł finansowych z programów strukturalnych, od sponsorów, z wynajmu obiektów. 2. Bezpłatna oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach podstawowych i gimnazjach. 3. Nawiązanie międzynarodowej współpracy pomiędzy szkołami w państwach UE. 4. Wzrost zainteresowania wśród młodzieży kontynuowaniem nauki na poziomie średnim. 5. Bogata oferta przedmiotów o rozszerzonym programie nauczania w LO. 6. Bogata oferta kierunków typów szkół zawodowych dobrze wyposażonych w pomoce naukowe i dydaktyczne. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rosnące zjawisko agresji, przemocy postaw roszczeniowych wśród młodzieży. 2. Ograniczony dostęp do szkół wyższych z powodu obniżającego się statusu materialnego rodzin. 3. Wzrost liczby dzieci z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Wysunięcie: 0,63 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,14 cm, Wysunięcie: 0,63 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Wysunięcie: 0,63 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

BUDOWNICTWO	
Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Obecność terenów uzbrojonych pod zabudowę mieszkań. 2. Poprawa warunków mieszkaniowych – modernizacja budynków mieszkalnych. 3. Stabilna od 3 lat polityka czynszowa miasta, bieżąca wypłata dodatków mieszkaniowych dla rodzin. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak lokali mieszkalnych i socjalnych na zaspokojenie najpilniejszych potrzeb mieszkańców. 2. Niewystarczające środki finansowe na realizację budownictwa mieszkaniowego. 3. Długi okres oczekiwania na wynajem lokalu komunalnego w tym socjalnego.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost dochodów miasta ze sprzedaży mieszkań komunalnych, umożliwiających przeznaczenie ich na budownictwo mieszkaniowe. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Negatywne oddziaływanie bezrobocia na opłacanie czynszów za lokale mieszkalne. 2. Zwiększenie potrzeb na lokale socjalne. 3. Wzrost liczby rodzin zagrożonych eksmisją na bruk.

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0,63 cm + Tabulator po: 1,27 cm + Wcięcie: 1,27 cm, Tabulatory: Nie w 1,27 cm

SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA	
Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Różnorodna oferta szkoleniowa stowarzyszeń sportowych i imprez sportowych. 2. Duża liczba stowarzyszeń sportowych 3. Funkcjonowanie Zamojskiego Ośrodka Informacji Turystycznej 4. Wykwalifikowana kadra szkoleniowców sportowych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wymagająca modernizacji i rozbudowy baza sportowa, rekreacyjna i turystyczna 2. Niska aktywność dorosłych w uprawianiu sportu i rekreacji 3. Niezaspakajająca potrzeb, szkolna baza sportowa.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost zainteresowania dzieci i młodzieży dyscyplinami sportu. 2. Powołanie Lokalnej Organizacji Turystycznej „Zamość i Roztocze”. 3. Dodatkowe źródła finansowania sportu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczenie powszechnie dostępnych form rekreacji z powodu zbyt niskich nakładów finansowych.

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 1,27 cm + Tabulator po: 1,9 cm + Wcięcie: 1,9 cm, Tabulatory: Nie w 1,9 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 1,27 cm + Tabulator po: 1,9 cm + Wcięcie: 1,9 cm, Tabulatory: Nie w 1,9 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 1,27 cm + Tabulator po: 1,9 cm + Wcięcie: 1,9 cm, Tabulatory: Nie w 1,9 cm

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 1,27 cm + Tabulator po: 1,9 cm + Wcięcie: 1,9 cm, Tabulatory: Nie w 1,9 cm

Sformatowano ... [1]

BUDŻET	
<p style="text-align: center;">Mocne strony</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stabilne źródła dochodów budżetowych wynikające z: <ul style="list-style-type: none"> - posiadanego majątku, - regulacji prawnych. 2. Terminowa realizacja dochodów i wydatków budżetowych. 3. Pełna płynność finansowa. 4. Pełna realizacja planowanych założeń budżetowych. 	<p style="text-align: center;">Słabe strony</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ścisłe uzależnienie zasilania finansowego budżetu samorządu od budżetu państwa. 2. Wysoki poziom sztywnych wydatków budżetowych, ograniczający inwestowanie i dofinansowanie w rozwiązywania problemów społecznych. 3. Niski poziom zamożności mieszkańców, ograniczający podnoszenie podatków i opłat lokalnych. 4. Niski poziom udziałów w podatkach dochodowych, spowodowany wysokim bezrobociem i słabą gospodarką miasta. 5. Malejące nakłady z budżetu państwa na instytucje kultury, przejęte przez samorząd od 1999 roku.
<p style="text-align: center;">Szanse</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Niski poziom zadłużenia pozwalający na zaciąganie kredytów i pożyczek, stanowiących udział własny przy absorpcji środków unijnych. 2. Utrzymanie stabilnego poziomu finansowania kultury fizycznej i sportu, stanowiącego alternatywne formy spędzania wolnego czasu. 	<p style="text-align: center;">Zagrożenia</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Malejący udział % miasta w wydatkach ze środków własnych na pomoc społeczną (zasilki) i rozwiązywanie problemów alkoholowych 2. Konieczność zaciągnięcia długoterminowego kredytu na spłatę przejętych długów Szpitala Powiatowego w Zamościu

V. MISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH MIASTA ZAMOŚĆ

*Wspomaganie
potrzebujących
i zagrożonych
wykluczeniem
społecznym
mieszkańców
Zamościa*

VI. WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA ZAMOŚCIA

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Zamościa została opracowana w oparciu o diagnozę sytuacji społecznej, identyfikację obszarów problemowych oraz określenie niezbędnych potrzeb dla mieszkańców miasta, znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej.

Wizja realizowana będzie poprzez modyfikację i doskonalenie systemu pomocy społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Nastąpi to w wyniku przebudowy systemu, co powinno zapewnić udzielanie osobom i rodzinom wsparcia w przewyciężaniu trudnej sytuacji, której nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia, a także umożliwić im bytowanie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zapewniona zostanie profesjonalna pomoc rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą domową, która doprowadzi ich do życiowego usamodzielnienia.

Istotne będzie także podejmowanie wszelkich działań zapobiegających ryzyku wykluczenia poprzez szerokie integrowanie ze środowiskiem osób zagrożonych wykluczeniem.

Utworzony zostanie zintegrowany system wsparcia dla osób niepełnosprawnych, obejmujący wielofunkcyjność udzielanej pomocy, gwarantujący lepszą jakość, efektywność i kompleksowość działań. Ważne jest zagwarantowanie osobom niepełnosprawnym równego dostępu do szkolnictwa, wdrożenia działań aktywizujących zawodowo oraz wspomagania w dobrym przystosowaniu do życia w społeczeństwie.

Zapewniona zostanie lepsza pomoc i wsparcie rodziny w jej naturalnym środowisku m.in. tworząc środowiskowe ogniska wychowawcze, świetlice i kluby osiedlowe, a także punkty poradnictwa rodzinnego, informacji i interwencji.

Stworzony zostanie wieloprofilowy i zintegrowany system wsparcia. Podjęte zostaną działania zmierzające do wprowadzenia nowych rozwiązań wspomagających rozwój szeroko rozumianej pracy socjalnej oraz aktywizacji środowiska lokalnego. Pomoc dla osób potrzebujących wsparcia będzie polegała przede wszystkim na współpracy z Urzędem Pracy, jednostkami służby zdrowia, szkolnictwem, instytucjami kultury i sportu, w powiązaniu z rozwiązywaniem problemów mieszkaniowych. Natomiast wzmoczona współpraca pracowników pomocy społecznej z przedstawicielami komitetów osiedlowych, dzielnicowych policji, kuratorów sądowych, lekarzy rodzinnych, pielęgniarek środowiskowych, pedagogów szkolnych oraz organizacji pozarządowych i innych instytucji pracujących na rzecz rodziny, zagwarantuje rozwiązywanie najtrudniejszych problemów społeczności lokalnej.

Ważnym elementem będzie, zatrudnienie w służbach pomocy osób, posiadających specjalistyczną wiedzę z zakresu socjologii, psychologii, pedagogiki i prawa, dającą możliwość udzielenia oczekiwanego wsparcia.

Swoją pozycję MCPR opierać będzie przy realizacji podstawowych zadań ustawowych oraz koordynacji działań podmiotów współtworzących system społecznego wsparcia, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pozarządowych. Współpraca prowadzona będzie na zasadach partnerstwa z urzędami, instytucjami i organizacjami pozarządowymi, tworząc w ten sposób szanse na efektywne wykorzystanie potencjału ludzkiego do aktywizacji zawodowej oraz na pełną integrację i uczestnictwo w życiu społecznym.

Tak sformułowana wizja wynika zarówno z identyfikacji problemów, dokonanej analizy SWOT, zdefiniowanej misji, ale także z wymogów dostosowania polskiego systemu polityki i pomocy społecznej do kryteriów obowiązujących w krajach Unii Europejskiej, w której za największe wyzwanie uznaje się walkę z bezrobociem, ubóstwem i wykluczeniem

społecznym jako drogę do tego, aby każdy obywatel miał nie tylko zapewnione materialne warunki egzystencji, ale także mógł zachować godność człowieka.

VII. CELE STRATEGICZNE

Cel główny 1

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

- 1.1 Aktywizacja zawodowa i promocja zatrudnienia.
- 1.2 Przeciwdziałanie zjawisku ubóstwa.
- 1.3 Profilaktyka i zwalczanie uzależnień od alkoholu i środków psychoaktywnych.
- 1.4 Umożliwienie pełnego uczestnictwa w życiu społecznym osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.
- 1.5 Utworzenie interdyscyplinarnych form wsparcia (KIS, CIS, grupy samopomocowe).

Cel główny 2

Zintegrowany system wsparcia osób i rodzin.

- 2.1 Wsparcie rodzin w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych.
- 2.2 Zapewnienie prawidłowego rozwoju psychofizycznego dziecka przy współpracy specjalistów.
- 2.3 Objęcie skuteczną, kompleksową opieką rodziny dysfunkcyjne.
- 2.4 Wykorzystanie potencjału osób starszych poprzez uczestnictwo w życiu społecznym.
- 2.5 Popularyzacja i wspieranie zastępczych form opieki nad dzieckiem.
- 2.6 Utworzenie sprawnego i skutecznego systemu wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków.
- 2.7 Wspieranie osób i rodzin będących w kryzysie.

Cel główny 3

Efektywny system wsparcia osób niepełnosprawnych.

- 3.1 Zwiększenie dostępności do obszarów życia społecznego, w tym m. in.: rehabilitacji, edukacji, kultury i wypoczynku.
- 3.2 Likwidacja barier funkcjonalnych.
- 3.3 Aktywizacja instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 3.4 Aktywizacja osób niepełnosprawnych.

Cel główny 4

Poprawa jakości życia mieszkańców.

- 4.1 Pełny dostęp do usług medycznych i opiekuńczych.
- 4.2 Rozwój profilaktyki ochrony zdrowia.
- 4.3 Upowszechnianie kształcenia ustawicznego, promowanie nauki.
- 4.4 Wykorzystanie bazy i zasobów ludzkich w propagowaniu wartości kulturowych, sportu i rekreacji.
- 4.5 Zapewnienie mieszkań socjalnych, wspomaganych (chronionych) oraz mieszkań bez barier.

Cel główny 5

Modernizacja i podnoszenie standardu jednostek działających w sferze społecznej.

- 5.1 Poprawa standardu obiektów i ich wyposażenie.
- 5.2 Rozwój sieci placówek wsparcia.
- 5.3 Tworzenie infrastruktury opieki całodobowej.
- 5.4 Podniesienie poziomu kwalifikacji kadr.

7.1. Zgodność programów z celami głównymi strategii rozwiązywania problemów społecznych

Cel główny 1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Programy:

- Zorganizowanie systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu
- Opracowanie systemu wsparcia w zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych najbardziej potrzebujących
- Zorganizowanie systemu pomocy rodzinom z problemem alkoholowym
- Stworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki uzależnień dzieci i młodzieży
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży
- System działań wspomagających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży
- Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców
- Przeciwdziałanie i ograniczanie długotrwałego bezrobocia
- Aktywizacja zawodowa kobiet o niskich kwalifikacjach
- Dostosowanie umiejętności zawodowych bezrobotnych do potrzeb rynku pracy
- Analiza rynku pracy
- Promowanie i wspomaganie zatrudnienia bezrobotnych powyżej 50 roku życia
- Doskonalenie kwalifikacji lokalnych służb zatrudnienia oraz zapewnienie europejskich standardów obsługi
- Promowanie i wspomaganie przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych
- Wieloletni program rozwiązywania problemów społecznych

Cel główny 2. Zintegrowany system wsparcia osób i rodzin.

Programy:

- Udzielanie wsparcia rodzinom w prawidłowym pełnieniu roli rodzicielskiej
- Zorganizowanie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną
- Opracowanie programu kompleksowego wsparcia osób starszych
- System wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie
- Zorganizowanie systemu pomocy rodzinom z problemem alkoholowym
- Stworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki uzależnień dzieci i młodzieży
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży
- System działań wspomagających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży
- Wieloletni program rozwiązywania problemów społecznych

Cel główny 3. Efektywny system wsparcia osób niepełnosprawnych.

Programy:

- System działań wspomagających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży
- Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców
- Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych
- Likwidacja barier funkcjonalnych
- Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz instytucji i organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych
- Wielowymiarowe wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy
- Przystosowanie bazy lokalowej PUP do wymaganego standardu obsługi, w tym osób niepełnosprawnych
- Pomnik Centrum im. Dzieci Zamojszczyzny

Cel główny 4. Poprawa jakości życia mieszkańców.

Programy:

- Zorganizowanie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną
- Opracowanie programu kompleksowego wsparcia osób starszych
- Opracowanie systemu wsparcia w zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych najbardziej potrzebujących
- System działań wspomagających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży
- Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców
- Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz instytucji i organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych
- Pomnik Centrum im. Dzieci Zamojszczyzny

Cel główny 5 Modernizacja i podnoszenie standardu jednostek działających w sferze społecznej.

Programy:

- Opracowanie programu kompleksowego wsparcia osób starszych
- Podnoszenie kwalifikacji kadr działających w sferze polityki społecznej
- Rozwój infrastruktury społecznej
- Doskonalenie kwalifikacji lokalnych służb zatrudnienia oraz zapewnienie europejskich standardów obsługi
- Przystosowanie bazy lokalowej PUP do wymaganego standardu obsługi, w tym osób niepełnosprawnych
- Pomnik Centrum im. Dzieci Zamojszczyzny

VIII. PROGRAMY I PROJEKTY

Tabela nr 54. Program: Udzielanie wsparcia rodzinom w prawidłowym pełnieniu roli rodzicielskiej.

Program: Udzielanie wsparcia rodzinom w prawidłowym pełnieniu roli rodzicielskiej							
Efekt programu		Prawidłowe funkcjonowanie rodziny					
Realizowane cele strategiczne		2.1, 2.2, 2.3, 2.6	Wartość szacunkowa programu		420 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość		Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
+				•	•	•	
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•			•	•	EQUAL	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morska	
					INNE	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane Projekty							
Wartość szacunkowa projektów							
Środowiskowe Wsparcie Rodziców					70 000 zł.		
Prawidłowa Komunikacja w Rodzinie					70 000 zł.		
Doskonalenie Metod Wychowawczych					70 000 zł.		
Wspieranie samodzielności i rozwoju dziecka					70 000 zł.		
Doskonalenie Umiejętności Stymulowania Rozwoju Dziecka					70 000 zł.		
Promocja zdrowego stylu życia rodziny					70 000 zł.		

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0,63 cm, Wysunięcie: 0,63 cm, Punktowane + Poziom: 1 + Wyrównanie: 0 cm + Tabulator po: 0,63 cm + Wcięcie: 0 cm

Legenda : + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący/wspierający/

Tabela nr 55. Projekty do programu: Udzielenie wsparcia rodzinom w prawidłowym pełnieniu roli rodzicielskiej.

Program: Udzielenie wsparcia rodzinom w prawidłowym pełnieniu roli rodzicielskiej	
Projekt	Opis
Środowiskowe Wsparcie Rodziców	Projekt skierowany jest do rodzin i ma na celu zapoznanie ich z podstawowymi mechanizmami funkcjonowania układu rodzinnego oraz sposobami jego zmiany na lepsze.
Prawidłowa Komunikacja w Rodzinie	Projekt skierowany do rodzin. Jego celem jest zapoznanie rodziców z prawidłową komunikacją rodzinną, umiejętnością wzajemnego okazywania uczuć; wyrażania pochwał, nauką aktywnego słuchania, komunikacją opartą na wzajemnym szacunku. Projekt zrealizowany zostanie metodą warsztatową.
Doskonalenie Metod Wychowawczych	Projekt obejmuje warsztaty, których celem będzie zapoznanie rodziców z prawidłowymi metodami wychowawczymi, wskazanie alternatywnych metod wychowawczych, które mogą zastąpić kary; zapoznanie ze sposobami, nagradzania dzieci; rozwijanie wyobraźni rodzicielskiej (przewidywanie skutków podejmowanych decyzji wychowawczych).
Wspieranie samodzielności i rozwoju dziecka	Projekt obejmuje warsztaty, które mają na celu naukę zachowań rodziców otwartych na współdziałanie z dzieckiem, zachęcanie go do samodzielności.
Doskonalenie Umiejętności Stymulowania Rozwoju Dziecka	Projekt obejmuje warsztaty, których zadaniem jest nauka zwiększenia funkcjonalności systemu rodzinnego w celu lepszego stymulowania rozwoju intelektualnego i osobowościowego dziecka, poszanowanie jego autonomii, rozszerzanie samoświadomości dziecka, stanowienie dla dziecka wsparcia; zrozumienie rodzicielskiego systemu wartości; uwolnienie dziecka od konieczności odgrywania ról.
Promocja zdrowego stylu życia rodziny	Projekt obejmuje cykl spotkań (wykłady połączone z ukierunkowaną dyskusją) z udziałem specjalistów zaangażowanych w rozwiązywanie trudności środowiska rodzinnego.

Tabela nr 56. Program: Zorganizowanie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Program: Zorganizowanie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną							
Efekt programu		Powrót dziecka do rodziny naturalnej przy kompleksowej pomocy specjalistów wspierających rodzinę oraz zachęcanie do rodzicielstwa zastępczego przy braku rodzin naturalnych					
Realizowane cele strategiczne		2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 4.3, 4.5	Wartość szacunkowa programu		3 137 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość		Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
+				•	•	•	
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•			•	•	EQUAL	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane Projekty							
Wartość szacunkowa projektów							
Utworzenie systemu wsparcia rodziców naturalnych, dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych					726 000 zł.		
Stworzenie systemu wsparcia dla wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych					324 000 zł.		
Poszerzenie sieci poradnictwa prawnego, psychologicznego i pedagogicznego dla dzieci, młodzieży i rodziców					437 000 zł.		
Opracowanie i wdrażanie programu terapii rodzin					570 000 zł.		
Stworzenie systemu wspierania rodzicielstwa zastępczego					1 080 000 zł.		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający,

Tabela nr 57. Projekty do programu: Zorganizowanie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Program: Zorganizowanie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną	
Projekt	Opis
Utworzenie systemu wsparcia dla rodziców naturalnych, dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych	Celem projektu jest tworzenie warunków do pełnego i interdyscyplinarnego rozwoju i wspierania funkcjonowania rodzin naturalnych w aspekcie ekonomicznym i opiekuńczo – wychowawczym poprzez poradnictwo rodzinne, aktywizację instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny, aktywizację i integrację społeczności lokalnej, promowanie wszelkich form pracy z rodziną celem zmniejszenia skali sieroctwa społecznego i umożliwienia dzieciom powrotu do rodziny.
Stworzenie systemu wsparcia dla wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych	Celem projektu jest udzielanie pomocy wychowankom w uzyskaniu zatrudnienia, mieszkania, wykształcenia, wzmocnienie współpracy z podmiotami i instytucjami działającymi w służbie pomocy dziecku, wspieranie prawne, psychologiczne i pedagogiczne i terapeutyczne wychowanków rozpoczynających samodzielne życie.
Poszerzenie sieci specjalistycznego poradnictwa dla dzieci, młodzieży i rodziców	Zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, psychologicznego i pedagogicznego poprzez wydłużenie liczby dni i godzin pracy specjalistów.
Opracowanie i wdrażanie programu terapii rodzin	Projekt zakłada opracowanie programu dla rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Rodziny zakwalifikowane przez specjalistów zostają objęte terapią, pozwalającą im na prawidłowe dalsze funkcjonowanie.
Stworzenie systemu wspierania rodzicielstwa zastępczego	Projekt zakłada wspieranie i popularyzację tworzenia rodzin adopcyjnych i zastępczych, w tym zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem, wielodzietnych, specjalistycznych i o charakterze pogotowia rodzinnego. Przewiduje się także tworzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych, organizowanie szkoleń dla tych rodzin i kandydatów na rodziny zastępcze i adopcyjne. Projekt obejmuje również wspieranie pedagogiczno – psychologiczne rodzin w okresie preadopcyjnym i adopcyjnym oraz kandydatów zgłaszających gotowość przyjęcia dziecka do rodziny.

Tabela nr 58. Program: Opracowanie programu kompleksowego wsparcia osób starszych.

Program: Opracowanie programu kompleksowego wsparcia osób starszych							
Efekt programu		Sprawne, samodzielne funkcjonowanie osób starszych					
Realizowane cele strategiczne		2.4, 4.1, 5.2,	Wartość szacunkowa programu		2.418.000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość		Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
+		•		•	•	•	
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•		•	•	•	EQUAL	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	•
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morska	
					INNE	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane projekty		Wartość szacunkowa projektów					
		Rozbudowa infrastruktury opieki całodobowej poprzez tworzenie rodzinnych domów pomocy społecznej				618 000 zł.	
		Zapewnienie pomocy medycznej – zorganizowanie systemu opieki geriatrycznej				900.000 zł.	
		Wspieranie działań aktywizujących najstarsze pokolenie w sferze edukacji, kultury, rekreacji turystyki i sportu				450.000 zł.	
		System opieki długoterminowej dla osób starszych				450.000 zł.	
		Monitoring sytuacji socjalnej i zdrowotnej seniorów				beznakładowo	

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 59. Projekty do programu: Opracowanie programu kompleksowego wsparcia osób starszych.

Program: Opracowanie programu kompleksowego wsparcia osób starszych	
Projekt	Opis
Rozbudowa infrastruktury opieki całodobowej poprzez tworzenie rodzinnych domów pomocy społecznej	Celem projektu jest utworzenie sieci Rodzinnych Domów Pomocy Społecznej dla osób starych i samodzielnych. Domy usytuowane będą w osiedlach miasta w pobliżu rodziny naturalnej pensjonariuszy. Bliskość rodziny zapewni stały z nią kontakt.
Zapewnienie właściwej pomocy medycznej – zorganizowanie systemu opieki geriatrycznej	Projekt zakłada utrzymanie sprawności i samodzielności osób starych poprzez zapewnienie im opieki medycznej, w tym geriatrycznej.
Wspieranie działań aktywizujących najstarsze pokolenie w sferze edukacji, kultury, rekreacji, turystyki i sportu	Wspieranie i propagowanie działalności uniwersytetu trzeciego wieku, klubów seniora. Upowszechnianie turystyki i sportu wśród osób starszych poprzez zorganizowany dostęp do sal rehabilitacyjnych, pływalni, kortów tenisowych.
System opieki długoterminowej	Projekt zakłada rozpowszechnianie działalności i tworzenie zakładów opieki długoterminowej, hospicjów przeznaczonych są dla osób niesamodzielnych. Placówki świadczyć będą kompleksowe usługi opiekuńcze, pielęgnacyjne i lecznicze.
Monitoring sytuacji socjalnej i zdrowotnej seniorów	Monitoring ma na celu zdiagnozowanie warunków życia i zdrowia osób starych i wytyczenie kierunków działań w celu zapewnienia opieki adekwatnej do potrzeb.

Tabela nr 60. Program: Zorganizowanie systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Program: Zorganizowanie systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu							
Efekt programu	Zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego poprzez aktywizację osób zagrożonych i wykluczonych						
Realizowane cele strategiczne	1.1, 1.2, 1.4, 1.5		Wartość szacunkowa programu		6 982 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne		
+	•	•	•	•	•		
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•	•		•	•	EQUAL	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	•
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					Sokrates	EFRR SPO Transport i gospodarka morska	
					INNE	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Wartość szacunkowa projektów							
Proponowane projekty		Identyfikacja środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym				3 000 zł.	
		Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem				405 000 zł	
		Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem				rozwiązanie systemowe	
		Objęcie pomocą socjalną osoby zagrożone wykluczeniem				rozwiązanie systemowe	
		Utworzenie Centrum Integracji Społecznej				6 547 000 zł.	

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 61. Projekty do programu: Zorganizowanie systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Program: Zorganizowanie systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	
Projekt	Opis
Identyfikacja środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym	Projekt polega na zebraniu szczegółowych danych dotyczących liczby osób zagrożonych wykluczeniem: długotrwale bezrobotnych, chorych psychicznie, bezdomnych, opuszczających zakłady karne, uzależnionych od narkotyków i alkoholu po odbytej terapii oraz uchodźców. Identyfikacja pozwoli na kreślenie potrzeb pomocy w poszczególnych grupach.
Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem	Poprzez aktywizację społeczną projekt zakłada przywrócenie osób do pełnego udziału w życiu społecznym m.in. poprzez organizowanie zajęć socjoterapeutycznych prowadzonych przez specjalistów. Efektem aktywizacji będzie polepszenie relacji między uczestnikami, odbudowanie zniszczonych więzi rodzinnych, odbudowanie trwałego systemu wartości oraz rozbudzenie osobistych aspiracji, identyfikacji przekonań i diagnoz na temat swojej sytuacji życiowej.
Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem	Poprzez aktywizację zawodową projekt przewiduje podwyższenie aspiracji zawodowych, nabycie umiejętności poszukiwania pracy, autoprezentacji i koncentracji na własnym rozwoju. Cel zostanie osiągnięty przy współpracy z doradcą zawodowym, który zidentyfikuje wykształcenie, kwalifikację i umiejętności osób zagrożonych. W zależności od prezentowanego poziomu osoby będą kierowane na szkolenia zawodowe pozwalające na podniesienie kwalifikacji bądź przekwalifikowanie w zawodzie poszukiwanym na rynku pracy. Efektem programu będzie zatrudnienie aktywizowanych uczestników.
Objęcie pomocą socjalną osoby zagrożone wykluczeniem	Pomoc polegać ma na szerszym objęciu poradnictwem specjalistycznym (prawnym, psychologicznym i terapeutycznym) i pracą socjalną osób zagrożonych oraz udzielenia wsparcia socjalnego w postaci: wyżywienia, ubrania, zamieszkania.
Utworzenie Centrum Integracji Społecznej	Projekt zakłada utworzenie Centrum Aktywizacji Społecznej, które ma na celu: <ul style="list-style-type: none"> - kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu, - nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, - naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem możliwość m.in. przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów, - uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Tabela nr 62. Projekty do programu: System wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Program: System wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie						
Efekt programu	Poszerzenie wiedzy społeczeństwa na temat zjawiska przemocy w rodzinie, reagowanie na wszelkie jej formy, stała współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się przemocą, stworzenie warunków do powstawania grup samopomocowych					
Realizowane cele strategiczne	2.1, 2.7	Wartość szacunkowa programu		252 000 zł.		
Podmioty realizujące						
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
+		•	•	•	•	
Potencjalne źródła finansowania						
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju
•			•	•	EQUAL	• EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw
					LEADER+	EFOP SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich
					SOKRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morską
					INNE	• IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb
Proponowane projekty		Wartość szacunkowa projektów				
		System wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie		252 000 zł.		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 63. Projekty do programu: System wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Program: System wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	
Projekt	Opis
System wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	<p>Projekt skierowany jest do ofiar przemocy oraz osób i rodzin znajdujących się w stanie szeroko rozumianego kryzysu (kryzysy małżeńskie i wychowawcze, psychiatryczne, psychospołeczne i ostre kryzysy sytuacyjne).</p> <p>Nadrzędnym celem projektu jest stworzenie systemu wsparcia dla osób będących ofiarami przemocy.</p> <p>Założeniem programu jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przeciwdziałanie przemocy, - pomoc w rozwiązywaniu problemów wynikających z sytuacji stosowania przemocy w rodzinie lub innej sytuacji kryzysowej, - zwiększenie społecznego zaangażowania w sprawy przeciwdziałania przemocy, - edukacja społeczna dostarczająca wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemem, - promocja pozytywnych rozwiązań merytorycznych, organizacyjnych i prawnych związanych z przeciwdziałaniem przemocy, - motywowanie społeczności lokalnych i instytucji do podejmowania działań na rzecz ofiar przemocy, w tym stworzenie samopomocowego ruchu społecznego na rzecz przeciwdziałania przemocy, - współpraca z instytucjami zajmującymi się przemocą w rodzinie. <p>Projekt jest wieloletni.</p>

Tabela nr 64. Program: Podnoszenie kwalifikacji kadr działających w sferze polityki społecznej.

Program: Podnoszenie kwalifikacji kadr działających w sferze polityki społecznej							
Efekt programu		Współdziałanie służb działających w sferze społecznej na rzecz przewycięzania problemów społecznych.					
Realizowane cele strategiczne		5.4	Wartość szacunkowa programu		185 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość		Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
+		•		•	•	•	
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•	•		•	•	EQUAL	• EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOP SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	• IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane projekty							
Wartość szacunkowa projektów							
Proponowane projekty		Stworzenie zintegrowanego systemu szkoleń i wymiany doświadczeń kadr jednostek pomocy społecznej, sądu rodzinnego, policji i pedagogów szkolnych			50 000 zł.		
		Opracowanie planu współpracy jednostek pomocy społecznej, sądu rodzinnego, policji i pedagogów szkolnych			beznakładowo		
		Opracowanie i publikacja poradnika służb społecznych			135 000 zł.		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 65. Projekty do programu: Podnoszenie kwalifikacji kadr działających w sferze polityki społecznej.

Program: Podnoszenie kwalifikacji kadr działających w sferze polityki społecznej	
Projekt	Opis
Stworzenie zintegrowanego systemu szkoleń i wymiany doświadczeń kadr jednostek pomocy społecznej, sądu rodzinnego, policji i pedagogów szkolnych	Celem projektu jest zapoznanie wszystkich służb społecznych z problemami w środowisku lokalnym i skalą tego zjawiska. Szkolenie ma na celu zapoznać służby ze sposobami przewycięzania istniejących problemów społecznych. Ma również umożliwić wymianę doświadczeń i zacieśnić współpracę.
Opracowanie planu współpracy jednostek pomocy społecznej, sądu rodzinnego, policji i pedagogów szkolnych	Plan zakłada stworzenie zintegrowanego systemu działania pomiędzy jednostkami pomocy społecznej, sądu rodzinnego, policji i pedagogami szkolnymi. Współpraca ta będzie miała charakter trwały i systematyczny.
Opracowanie i publikacja poradnika służb społecznych	Projekt zakłada cykliczną publikację poradnika opracowanego przez doświadczonych pracowników służb społecznych. Poradnik będzie wspomagał pracę służb społecznych i klientów pomocy.

Tabela nr 66. Program: Opracowanie systemu wsparcia w zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych najbardziej potrzebujących.

Program: Opracowanie systemu wsparcia w zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych najbardziej potrzebujących							
Efekt programu	Zapewnienie warunków mieszkaniowych dla osób opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze, eksmitowanych, ubogich i bezdomnych.						
Realizowane cele strategiczne	1.2, 4.5	Wartość szacunkowa programu		68 110 000 zł.			
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne		
+	•		•	•	•		
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•		•	•	•	EQUAL	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	•
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Wartość szacunkowa projektów							
Proponowane Projekty		Stworzenie warunków i rozwój budownictwa mieszkaniowego			50 000 zł.		
		Przygotowanie-uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe			6 000 000 zł.		
		Budowa mieszkalnictwa socjalnego			60 000 000 zł.		
		Adaptacja wolnych zasobów budowlanych			2 000 000 zł.		
		Mieszkania dla usamodzielniającej się młodzieży			60 000 zł.		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/,

Tabela nr 67. Projekty do programu: Opracowanie systemu wsparcia w zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych najbardziej potrzebujących.

Program: Opracowanie systemu wsparcia w zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych najbardziej potrzebujących	
Projekt	Opis
Stworzenie warunków i rozwój budownictwa mieszkaniowego	Program polega na wskazaniu, wydzieleniu i zabezpieczeniu prawnym w planach zagospodarowania przestrzennego miasta, terenów pod budownictwo mieszkaniowe dla potrzeb komunalnych i socjalnych - ustalenie zakresu uzbrojenia i wyposażenia w infrastrukturę techniczną (media i drogi), - ustalenie etapowania realizacji
Przygotowanie-uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe	Projekt zakłada przygotowanie – pełne uzbrojenie w media ok. 20 ha terenów miasta z przeznaczeniem na lokalizację budownictwa komunalnego i socjalnego w liczbie 670 brakujących mieszkań oraz budowę ulic, chodników, parkingów, placów zabaw itp.
Budowa mieszkalnictwa socjalnego	Projekt obejmuje opracowanie programu i realizację taniego budownictwa przeznaczonego na lokale socjalne z udziałem funduszy strukturalnych z UE z przeznaczeniem dla osób eksmitowanych.
Adaptacja wolnych zasobów budowlanych	Projekt zakłada adaptację obiektów nie mieszkalnych na cele mieszkaniowe. Adaptacja będzie odbywała się przy współudziale osób ubiegających się o tanie lokale w zakresie prowadzenia prac remontowych i modernizacyjnych, z przeznaczeniem dla ubogich i bezdomnych.
Mieszkania dla usamodzielniającej się młodzieży	Projekt zakłada odzyskanie wolnych mieszkań i opracowanie zasad ich przydziału usamodzielniającym się wychowankom placówek opiekuńczo - wychowawczych i rodzinnych form opieki, niemających szans na uzyskanie własnego mieszkania. Mieszkania będą miały charakter rotacyjny, w celu umożliwienia wychowankom usamodzielnienia się. Projekt ma zapobiec zjawisku marginalizacji wychowanków i ułatwić im start w dorosłe życie.

Tabela nr 68. Program: Zorganizowanie systemu pomocy rodzinom z problemem alkoholowym.

Program: Zorganizowanie systemu pomocy rodzinom z problemem alkoholowym								
Efekt programu		Wdrożenie zintegrowanego systemu reagowania wszystkich służb działających w zakresie pomocy rodzinom z problemem alkoholowym.						
Realizowane cele strategiczne		1.3, 2.1, 2.2, 2.3,		Wartość szacunkowa programu		4 255 000 zł.		
Podmioty realizujące								
Miasto Zamość		Województwo		Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
+		•			•	•	•	
Potencjalne źródła finansowania								
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE		Narodowy Plan Rozwoju	
•			•	•	EQUAL	•	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III		ZPO Rozwoju Regionalnego	
					URBAN		EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+		EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES		EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	•	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Wartość szacunkowa projektów								
Proponowane Projekty		Diagnoza problemów uzależnień w mieście				80 000 zł.		
		Opracowanie informatora dla osób uzależnionych				30 000 zł.		
		Medialna kampania informacyjno- edukacyjna				60 000 zł.		
		Wdrożenie procedury krótkiej interwencji dotyczącej nadużywania alkoholu				75 000 zł.		
		Zwiększanie dostępności i jakości usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin				580.000 zł.		
		Pomoc specjalistyczna dla dzieci z rodzin alkoholowych				2 215 000 zł.		
		Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów pomocy dziecku i rodzinie				beznakładowo		
		Aktywizacja ruchu działającego na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin				270 000 zł.		
		Stworzenie i promowanie programów zdrowego stylu życia				945 000 zł		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 69. Projekty do programu: Zorganizowanie systemu pomocy rodzinom z problemem alkoholowym.

Program: Zorganizowanie systemu pomocy rodzinom z problemem alkoholowym	
Projekt	Opis
Diagnoza problemów uzależnień w mieście	Przeprowadzenie badań socjologicznych i opracowanie raportu z ich realizacji w celu stworzenia skali i mapy problemów uzależnień, zasobów i efektów podejmowanych działań. Projekt zakłada upublicznienie efektów tych badań w środowisku lokalnym.
Opracowanie informatora dla osób uzależnionych	Projekt obejmuje opracowanie stale aktualizowanego informatora o instytucjach, organizacjach i programach pomocowych, który będzie przewodnikiem dla osób i rodzin poszukujących profesjonalnej pomocy w związku z problemem alkoholowym. Informator będzie bezpłatny i umieszczony na stronach internetowych miasta.
Medialna kampania informacyjno-edukacyjna	Opracowanie i przeprowadzenie kampanii o charakterze informacyjno – edukacyjnym na temat zdrowego stylu życia, choroby alkoholowej i metodach jej leczenia. Kampania będzie prowadzona poprzez cykl programów telewizyjnych, audycji radiowych i artykułów w prasie. Celem projektu jest wyposażenie mieszkańców w wiedzę na temat zdrowia, czynników ryzyka jako podstawy dokonywania zdrowych wyborów i podejmowania decyzji o zmianie stylu życia lub skorzystania z profesjonalnej pomocy.
Wdrożenie procedury krótkiej interwencji dotyczącej nadużywania alkoholu	Projekt zakłada przeszkolenie: lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, pracowników socjalnych, pedagogów szkół ponadgimnazjalnych w zakresie krótkiej interwencji oraz wdrożenie jej do pracy w instytucjach reprezentowanych przez te grupy zawodowe. Celem projektu jest wczesne reagowanie na zjawisko szkodliwego picia alkoholu i redukcja przypadków uzależnienia.
Zwiększanie dostępności i jakości usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin	Projekt zakłada podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr lecznictwa odwykowego oraz wzbogacenie oferty terapeutycznej poprzez realizację ponadpodstawowych programów psychoterapii, programu psychoterapii poszpitalnej, jak również wspieranie i inspirowanie nowych rozwiązań programowych (rozwój oferty dla osób uzależnionych krzyżowo, programy dla osób uzależnionych od nikotyny, program terapii dla osób z syndromem Dorosłych Dzieci Alkoholików, itp.). Celem projektu jest zwiększenie liczby kadry placówek lecznictwa odwykowego, podnoszenie jej kompetencji oraz dostosowanie oferty terapeutycznej do różnych populacji.

<p>Pomoc specjalistyczna dla dzieci z rodzin alkoholowych</p>	<p>Projekt obejmuje podnoszenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą żyjącą w najbliższym otoczeniu osób uzależnionych od alkoholu, upowszechnianie nowoczesnych programów i form pracy, w tym psychologicznej i socjoterapeutycznej, rozwijanie sieci placówek i grup nieformalnych udzielających pomocy dzieciom alkoholików. Program zakłada zwiększenie liczby kadry i placówek udzielających profesjonalnej pomocy.</p>
<p>Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów pomocy dziecku i rodzinie</p>	<p>Projekt zakłada stałą współpracę przedstawicieli różnych służb powołanych do rozwiązywania problemów rodziny poprzez powołanie zespołów interdyscyplinarnych w sytuacji współwystępowania choroby alkoholowej z innymi dysfunkcjami: bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, ubóstwem, przemocą w celu opracowana i realizacji indywidualnego planu pomocy rodzinie.</p>
<p>Aktywizacja ruchu działającego na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin</p>	<p>Projekt zakłada opracowanie różnych form współpracy z niesformalizowanym ruchem samopomocowym i stowarzyszeniami abstynenckimi w celu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stworzenia społeczności abstynenckiej jako formy wsparcia dla trzeźwych alkoholików i członków ich rodzin, 2) zorganizowanie form pomocy dla osób uzależnionych w powrocie do życia rodzinnego i w społeczeństwie, 3) umożliwienie absolwentom programów terapeutycznych wdrożenie w pracę zawodową na zasadach wolontariatu.
<p>Stworzenie i promowanie programów zdrowego stylu życia</p>	<p>Celem programu jest zwiększenie oferty aktywnych form spędzania wolnego czasu w tym dla rodzin z problemem alkoholowym. Program obejmuje stworzenie bazy danych o istniejących ofertach aktywnego spędzania czasu wolnego i zwiększenie oferty bezpłatnej poprzez organizację rajdów, biwaków, festynów i zawodów amatorskich.</p>

Tabela nr 70. Program: Stworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki uzależnień dzieci i młodzieży.

Program: Stworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki uzależnień dzieci i młodzieży								
Efekt programu		Zaangażowanie i współpraca wszystkich podmiotów zajmujących się wychowaniem i edukacją dzieci i młodzieży w kierunku zwalczania uzależnień						
Realizowane cele strategiczne		1.3, 2.1, 2.2, 4.2		Wartość szacunkowa programu		3 980 000 zł.		
Podmioty realizujące								
Miasto Zamość		Województwo		Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
+		•			•	•	•	
Potencjalne źródła finansowania								
Własne	Fundusz Pracy	PFON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE		Narodowy Plan Rozwoju	
•				•	EQUAL	•	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III		ZPO Rozwoju Regionalnego	
					URBAN		EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+		EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES		EFRR SPO Transport i gospodarka morska	
					INNE	•	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane Projekty								
Wartość szacunkowa projektów								
Powszechna edukacja społeczna						590 000 zł.		
Rozwój poradnictwa specjalistycznego						756 000 zł.		
Edukacja rodziców z wykorzystaniem systemu szkolnego						204 000 zł.		
Rozwój profilaktyki w szkole						900 000 zł.		
Rozwój profilaktyki w pozaszkolnych jednostkach pracy z dziećmi i młodzieżą						360 000 zł.		
Aktywizacja ruchu młodzieżowego dla inicjatyw profilaktycznych						270 000 zł.		
Utworzenie systemu wsparcia profilaktyki środowiskowej						900 000 zł.		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/

Tabela nr 71. Projekty do programu: Stworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki uzależnień dzieci i młodzieży.

Program: Stworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki uzależnień dzieci i młodzieży	
Projekt	Opis
Powszechna edukacja społeczna	Przygotowanie i wdrożenie programów informacyjnych i edukacyjnych kierowanych do ogółu społeczeństwa, w tym rodziców, nauczycieli, sprzedawców napojów alkoholowych, dzieci i młodzieży, osób kreujących lokalną politykę m.in. w zakresie dystrybucji alkoholu.
Rozwój poradnictwa specjalistycznego	Projekt zakłada poszerzenie dostępnego na telefon i bezpośredniego poradnictwa psychologiczno – pedagogicznego dla dzieci i młodzieży oraz ich rodziców.
Edukacja rodziców z wykorzystaniem systemu szkolnego	Projekt zakłada doskonalenie zawodowe dla nauczycieli oraz trenerów w zakresie edukacji rodziców, organizowanie medialnych akcji na temat roli rodziców w wychowaniu dziecka, organizowanie warsztatów dla rodziców mających na celu naukę wspierania abstynencji dziecka i przygotowanie go do podejmowania odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, organizowanie grup wsparcia dla rodziców, którzy nie radzą sobie z problemem wynikającym z uzależnienia ich dzieci.
Rozwój profilaktyki w szkole	Projekt zakłada rozwój i doskonalenie szkolnych programów profilaktyki uzależnień z uwzględnieniem promocji zdrowia poprzez ustawiczne podnoszenie kompetencji nauczycieli w zakresie pracy profilaktycznej, wdrażanie rekomendowanych programów profilaktycznych, poprawę jakości realizowanych programów poprzez dostosowanie do opracowanych standardów oraz monitoring realizacji szkolnych programów profilaktyki.
Rozwój profilaktyki w pozaszkolnych jednostkach pracy z dziećmi i młodzieżą	Projekt obejmuje wdrożenie i podnoszenie jakości programów profilaktycznych realizowanych w pozaszkolnych placówkach pracy z dziećmi i młodzieżą, w tym w świetlicach osiedlowych, ogniskach wychowawczych, klubach młodzieżowych.
Aktywizacja ruchu młodzieżowego dla inicjatyw profilaktycznych	Projekt zakłada wspieranie inicjatyw profilaktycznych opartych na działaniu liderów młodzieżowych oraz wspieranie programów i przedsięwzięć profilaktycznych opracowanych i realizowanych przez młodzież, skierowanych do grup rówieśniczych, jak również wspieranie rozwoju i działalności wolontariatu.
Utworzenie systemu wsparcia profilaktyki środowiskowej	Celem projektu jest tworzenie warunków do rozwoju i wdrażania alternatywnych programów pracy środowiskowej z dziećmi i młodzieżą wobec uzależnień. Projekt zakłada realizację rekomendowanych programów, włączenie dzieci i młodzieży w tym z grup ryzyka w działalność społeczną, organizację programów artystycznych z wykorzystaniem metod pedagogiki twórczości, organizację szkolnych i środowiskowych zajęć i imprez sportowych, organizację biwaków, obozów, wycieczek i innych form wypoczynku.

Tabela nr 72. Program: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży.

Program: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży							
Efekt programu	Ograniczenie zjawiska wykluczenia wśród młodzieży poprzez nadzór edukacyjno- wychowawczy ze strony rodziny, szkoły i specjalistów oraz poszerzenie oferty alternatywnych form spędzania wolnego czasu						
Realizowane cele strategiczne	1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3	Wartość szacunkowa programu		7 775 000 zł.			
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne		
+	•		•	•	•		
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•			•	•	EQUAL	• EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	• IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Wartość szacunkowa projektów							
Proponowane Projekty		Pomoc metodyczna dla osób pracujących z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem			68 000 zł.		
		Monitoring realizacji obowiązku szkolnego			beznakładowo		
		Wdrażanie programów profilaktyczno – interwencyjnych			360 000 zł.		
		Rozwój sieci klubów młodzieżowych			1 800 000 zł.		
		Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla młodzieży uzależnionej			972 000 zł.		
		Placówki oświatowe dla młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi			4 575 000 zł.		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 73. Projekty do programu: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży.

Program: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży	
Projekt	Opis
Pomoc metodyczna dla osób pracujących z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem	Celem projektu jest zwiększenie kompetencji zawodowych osób pracujących z młodzieżą zagrożoną niedostosowaniem społecznym, demoralizacją i przestępczością. Obejmuje różne formy szkoleń i warsztatów dla pracowników instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i grup niesformalizowanych.
Monitoring realizacji obowiązku szkolnego	Projekt zakłada opracowanie i wdrożenie programu kontroli realizacji obowiązku szkolnego wraz z procedurą wczesnej interwencji i postępowania w przypadku jego naruszenia, obejmującą indywidualną formę pomocy, opartą m.in. na quasi kurateli.
Wdrażanie programów profilaktyczno – interwencyjnych	Projekt obejmuje realizację programów profilaktyczno-interwencyjnych dla młodzieży upijającej się i tzw. młodych dorosłych.
Rozwój sieci klubów młodzieżowych	Stworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju młodzieży, udzielanie pomocy psychologiczno – pedagogicznej, rozwiązywanie sytuacji kryzysowych, współpraca z rodziną oraz zapobieganie uzależnieniom i innym formom niedostosowania społecznego. Projekt obejmuje również wspieranie wychowawcze młodzieży skupionej w subkulturach, grupach nieformalnych itp.
Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla młodzieży uzależnionej	Projekt obejmuje zwiększenie oferty terapeutycznej placówek lecznictwa odwykowego o programy adresowane do młodzieży uzależnionej od alkoholu lub narkotyków oraz o programy adresowane do osób uzależnionych krzyżowo. Projekt wspiera programy terapii uzależnień i resocjalizacji w Ochotniczych Hufcach Pracy, ośrodkach kuratorskich i innych placówkach pracy z młodzieżą niedostosowaną społecznie.
Placówki oświatowe dla młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	Projekt zakłada rozwój sieci, wzbogacanie oferty i podnoszenie jakości placówek dla młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dopasowanie oferty szkolenia zawodowego do możliwości jej uczestników i potrzeb rynku pracy.

Tabela nr 74. Program: System działań wspomagających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży.

Program: System działań wspomagających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży							
Efekt programu	Wdrożenie systemu działań stymulujących prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży poprzez objęcie ich dożywianiem, profilaktyką zdrowotną, systemem stypendialnym i umożliwieniem rozwoju zainteresowań.						
Realizowane cele strategiczne	1.2, 2.2, 3.1, 4.3	Wartość szacunkowa programu			4700 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne		
+	•	•	•	•	•		
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•			•	•	EQUAL	• EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOP SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morska	
					INNE	• IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Wartość szacunkowa projektów							
Proponowane Projekty		System pomocy stypendialnej			650 000 zł.		
		Edukacja zdrowotna dzieci i młodzieży oraz promocja zdrowego stylu życia			450 000 zł.		
		Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży			900 000 zł.		
		Rozwój aktywności artystycznej, sportowej i obywatelskiej dzieci i młodzieży			2 700 000 zł.		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 75. Projekty do programu: System działań wspomagających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży.

Program: System działań wspomagających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży	
Projekt	Opis
System pomocy stypendialnej	Celem projektu jest wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez opracowanie i wdrożenie systemu pomocy stypendialnej np. dla uczniów szczególnie uzdolnionych z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych. System ma umożliwić młodzieży kontynuację kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym, m.in. poprzez pokrycie kosztów związanych z kształceniem.
Edukacja zdrowotna dzieci i młodzieży oraz promocja zdrowego stylu życia	Projekt zakłada wprowadzenie edukacji zdrowotnej dzieci i młodzieży w szkołach, placówkach pozaszkolnych m.in. świetlicach, klubach młodzieżowych. Podejmuje szereg działań promujących zdrowy styl życia.
Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży	Projekt zakłada opracowanie i realizację programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży, w szczególności w zakresie stomatologii dziecięcej, wykrywania wad wzroku, słuchu oraz wad postawy.
Rozwój aktywności artystycznej, sportowej i obywatelskiej dzieci i młodzieży	Projekt zakłada opracowanie ofert umożliwiających aktywne spędzanie wolnego czasu przez dzieci i młodzież. Stworzy warunki do aktywności fizycznej młodego pokolenia, pozwoli rozwijać zainteresowania na zajęciach pozalekcyjnych. Umożliwi udział dzieci i młodzieży w życiu kulturalnym miasta, szczególnie grup mających utrudniony dostęp do takiej formy aktywności. Przyczyni się do kształtowania prawidłowej postawy obywatelskiej.

Tabela nr 76. Program: Rozwój infrastruktury społecznej.

Program: Rozwój infrastruktury społecznej							
Efekt programu	Zmodernizowana baza edukacyjna, sportowa i zdrowotna.						
Realizowane cele strategiczne	5.1	Wartość szacunkowa programu			14 437 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne		
+		•	•	•	•		
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•		•		•	EQUAL	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	•
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOP SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Wartość szacunkowa programów							
Proponowane Projekty		Modernizacja i podnoszenie standardu jednostek działających w sferze społecznej			1 367 000 zł.		
		Rozbudowa infrastruktury edukacyjnej			2 000 000 zł.		
		Rozbudowa infrastruktury sportowej			7 000 000 zł.		
		Rozbudowa infrastruktury służby zdrowia			4 000 000 zł.		
		Modernizacja bazy sprzętowej i programowej MCPR			70 000 zł.		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/

Tabela nr 77. Projekty do programu: Rozwój infrastruktury społecznej.

Program: Rozwój infrastruktury społecznej	
Projekt	Opis
Modernizacja i podnoszenie standardu jednostek działających w sferze społecznej	Celem projektu jest poprawa usług świadczonych przez jednostki organizacyjne – Dom Dziecka, Pogotowie Opiekuńcze, Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, poprzez modernizację i doposażenie placówek.
Rozbudowa infrastruktury edukacyjnej	Projekt obejmuje przebudowę, modernizację bazy i wyposażenie w nowy sprzęt placówek edukacyjnych, z których będą korzystały dzieci i młodzież w procesie kształcenia.
Rozbudowa infrastruktury sportowej	Projekt obejmuje budowę nowych lub modernizację istniejących obiektów sportowych: boisk, sal gimnastycznych basenów, hal sportowych, stadionu.
Rozbudowa infrastruktury służby zdrowia	Modernizacja bazy, zakup urządzeń medycznych poprawiających jakość usług, dostosowanych do standardów UE oraz zakup systemów informatycznych usprawniających obsługę pacjentów i monitoring. Dostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych.
Modernizacja bazy sprzętowej i programowej MCPR	Projekt zakłada zasilenie bazy komputerowej i programowej, usprawniającej obsługę klientów skracając czas ich oczekiwania na świadczenia. Zmodernizowana baza zapewni pracę jednostki wg standardów UE. Przewiduje się zakup: <ul style="list-style-type: none"> - zestawy komputerowe - serwer sieciowy - drukarki igłowe i laserowe - oprogramowanie M.S. Word.

Tabela nr 78. Program: Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców.

Program: Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców							
Efekt programu	Ograniczenie zachorowalności na najczęściej występujące choroby, poprzez realizację programów profilaktycznych						
Realizowane cele strategiczne	1.3, 3.14.1, 4.2	Wartość szacunkowa programu			9 000 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne		
+	•		•	•	•		
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•		•		•	EQUAL	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane Projekty			Wartość szacunkowa projektów				
			Miejski Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia			9 000 000 zł.	
			Program Restrukturyzacyjno – Przekształceniowy Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Zamościu			beznakładowo	

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/

Tabela nr 79. Projekty do programu: Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców.

Program: Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców	
Projekt	Opis
Miejski Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia	Opracowanie i wdrożenie Miejskiego Programu Profilaktyki i Promocji Zdrowia obejmującego szczegółową diagnozę stanu zdrowia mieszkańców, realizację m. in. programów profilaktyki chorób układu krążenia, gruźlicy i chorób płuc, chorób psychicznych, wypadków i urazów, edukację prozdrowotną społeczeństwa.
Program Restrukturyzacyjno – Przekształceniowy Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Zamościu	Projekt zakłada zmiany struktury organizacyjno-prawnej SP ZZOZ w celu przystosowania do funkcjonowania na rynku usług medycznych i utrzymania istniejących zasobów służby zdrowia w mieście.

Tabela nr 80. Program: Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.

Program: Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych						
Efekt programu	Zwiększenie partycypacji osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia społecznego na równych warunkach z pozostałymi grupami społecznymi					
Realizowane cele strategiczne	3.1, 3.2, 3.3, 3.4	Wartość szacunkowa programu		9 400 000 zł.		
Podmioty realizujące						
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
+	•		•	•	•	
Potencjalne źródła finansowania						
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju
•	•	•	•	•	EQUAL	• EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich
					INTERREG III	• ZPO Rozwoju Regionalnego
					URBAN	• EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw
					LEADER	• EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich
					SOCRATES	• EFRR SPO Transport i gospodarka morską
					INNE	• IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb
Proponowane Projekty						
					Wartość szacunkowa projektów	
Utworzenie szkoły ponadgimnazjalnej z zapleczem rehabilitacyjno – rekreacyjnym.					6 400 000 zł.	
Przystosowanie placówek służby zdrowia do potrzeb osób niepełnosprawnych					*	
Utworzenie programu wsparcia socjalnego dla osób niepełnosprawnych wykazujących chęć zwiększenia aktywności życiowej.					beznakładowo	
Organizacja imprez kulturalnych i sportowych ogólnodostępnych.					1 600 000 zł.	
Asystent Osoby Niepełnosprawnej – nowy zawód					1 400 000 zł.	

Legenda: + podmiot wiodący , • podmiot współpracujący /wspierający/.

*) wartość projektu będzie możliwa do oszacowania po dokonaniu inwentaryzacji barier w placówkach opieki zdrowotnej.

Tabela nr 81. Projekty do programu: Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.

Program: Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych	
Projekt	Opis
Utworzenie szkoły ponadgimnazjalnej z zapleczem rehabilitacyjno – terapeutycznym.	Celem projektu jest wybudowanie nowego obiektu w pełni przystosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych wymagających pomocy w obsłudze. Projekt realizowany będzie dwuetapowo. Pierwszy etap przewiduje: uzyskanie gruntów pod zabudowę oraz wybudowanie i wyposażenie budynku, a także przygotowanie programów kształcenia osób niepełnosprawnych w kierunkach zgodnych z wymogami rynku pracy. W drugim etapie planowane jest utworzenie przyszłolnego ośrodka rehabilitacyjno – rekreacyjnego oraz jego wyposażenie. W okresach przerw w zajęciach szkolnych będą organizowane turnusy rehabilitacyjno - szkoleniowe.
Przystosowanie placówek służby zdrowia do potrzeb osób niepełnosprawnych	W ramach projektu przewidziana jest inwentaryzacja barier w placówkach służby zdrowia oraz sukcesywne, zgodne z utworzonym harmonogramem usuwanie barier. Utworzona zostanie rozszerzona oferta świadczeń dla osób niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem różnych form rehabilitacji medycznej, w tym rehabilitacji środowiskowej(w miejscu przebywania osoby niepełnosprawnej), połączonej ze wsparciem psychologiczno – terapeutycznym.
Utworzenie programu wsparcia socjalnego dla osób niepełnosprawnych wykazujących chęć zwiększenia aktywności życiowej	Projekt zakłada zagwarantowanie wsparcia socjalnego dla osób niepełnosprawnych, które podejmują pracę w niepełnym wymiarze czasu lub rozpoczynających pracę na własny rachunek. Świadomość otrzymywania należnych z tytułu niepełnosprawności świadczeń w pierwszym etapie podjęcia zatrudnienia, zmniejsza poczucie zagrożenia wynikającego z ewentualnej utraty pracy lub niepowodzenia w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej czy samozatrudnienia.
Organizacja imprez kulturalnych i sportowych ogólnodostępnych	Projekt zakłada opracowanie harmonogramu cyklicznych imprez kulturalnych i sportowych, w których bez ograniczeń będą mogły uczestniczyć osoby niepełnosprawne na takich samych warunkach jak pozostali uczestnicy imprezy. Celem projektu jest wyeliminowanie tendencji segregacyjnych i izolacyjnych w stosunku do osób niepełnosprawnych.
Asystent Osoby Niepełnosprawnej – nowy zawód	Wprowadzenie w ofercie PUP szkoleń dla asystentów i trenerów osób niepełnosprawnych i osób starszych oraz umożliwienie im zatrudnienia subsydiowanego. Realizacja projektu umożliwiłaby zatrudnienie bezrobotnych np. absolwentów lub osób po 50 roku życia, natomiast osobom niepełnosprawnym i osobom w starszym wieku zapewniłaby możliwość pełniejszego uczestnictwa w życiu społecznym.

Tabela nr 82. Program: Likwidacja barier funkcjonalnych.

Program: Likwidacja barier funkcjonalnych							
Efekt programu		Likwidacja istniejących barier umożliwi osobom niepełnosprawnym pełne funkcjonowanie w życiu społecznym.					
Realizowane cele strategiczne		3.2	Wartość szacunkowa programu		3 955 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość		Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
+		•			•	•	
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•		•	•		EQUAL	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	•
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFÖiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morska	
					INNE	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane projekty		Wartość szacunkowa projektów					
		Inwentaryzacja barier architektonicznych w infrastrukturze miejskiej.				50 000 zł.	
		Opracowanie programu likwidacji barier architektonicznych				50 000 zł.	
		Wydanie informatora dotyczącego dostępności obiektów w Zamościu dla osób niepełnosprawnych.				15 000 zł.	
		Zwiększenie dostępności komunikacji miejskiej dla osób niepełnosprawnych.				1 640 000 zł.	
		„Zamojskie Urzędy dostępne dla wszystkich”				2 200 000 zł.	

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 83. Projekty do programu: Likwidacja barier funkcjonalnych.

Program: Likwidacja barier funkcjonalnych	
Projekt	Opis
Inwentaryzacja barier architektonicznych i w infrastrukturze miejskiej	Projekt zakłada skatalogowanie wszystkich barier architektonicznych i w infrastrukturze miejskiej oraz wycenę kosztów ich usunięcia.
Opracowanie programu likwidacji barier architektonicznych	Opracowanie wieloletniego programu usuwania barier istniejących w Zamościu. W programie ustalone zostaną priorytetowe zadania w likwidacji barier oraz przyporządkowanie i m odpowiednich środków finansowych. W efekcie działań nastąpi sukcesywne usuwanie najbardziej uciążliwych barier architektonicznych w mieście.
Wydanie informatora dotyczącego dostępności obiektów w Zamościu dla osób niepełnosprawnych	Celem projektu jest opracowanie i wydanie informatora dotyczącego dostępności obiektów w Zamościu dla osób niepełnosprawnych. Informator będzie służył mieszkańcom miasta oraz osobom odwiedzającym Zamość.
Zwiększenie dostępności komunikacji miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych	Projekt zakłada zakup nowych środków transportu: autobusów i mikrobusów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Celem projektu jest również opracowanie stałych tras i rozkładów jazdy autobusów niskopodłogowych umożliwiających poruszanie się osób niepełnosprawnych w obrębie miasta. Alternatywną formą transportu będzie przewóz osób przystosowanymi mikrobusami umożliwiającą większą elastyczność w opracowaniu tras przewozu. Powyższe formy umożliwią swobodne poruszanie się osobom niepełnosprawnym po mieście.
„Zamojskie urzędy dostępne dla wszystkich”	Projekt zakłada całkowitą likwidację barier w zamojskich urzędach. W pierwszym etapie realizacji zostaną zlikwidowane bariery zewnętrzne (np. brak podjazdów do budynków) oraz brak komunikacji między piętrami (montaż wind lub platform umożliwiających transport osób na wózkach inwalidzkich). Następny etap to zatrudnienie w urzędach tłumaczy języka migowego oraz umieszczenie tablic pisanych pismem Brailla dla osób niewidomych lub tzw. pismem łątko czytającym się dla osób niedowidzących.

Tabela nr 84. Program: Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz instytucji i organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych.

Program: Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz instytucji i organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych							
Efekt programu		Zwiększenie możliwości niezależnego życia osób niepełnosprawnych					
Realizowane cele strategiczne		3.1, 3.3, 3.4, 4.5	Wartość szacunkowa programu		2 890 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość		Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
+		•		•	•	•	
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•		•	•	•	EQUAL	• EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	•
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	• IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Wartość szacunkowa projektu							
Proponowane projekty		Utworzenie miejskiej bazy danych osób niepełnosprawnych			30 000 zł.		
		Opracowanie strategii niezależnego życia osób niepełnosprawnych			30 000 zł.		
		Utworzenie Ośrodka Adaptacji Psychospołecznej			730 000 zł.		
		Utworzenie mieszkań wspomaganych			2 000 000 zł.		
		Utworzenie Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych			60 000 zł.		
		Rozwój Zamojskiego Centrum Wolontariatu			40 000 zł.		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/

Tabela nr 85. Projekty do programu: Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz instytucji i organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych.

Program: Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz instytucji i organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych	
Projekty	Opis
Utworzenie miejskiej bazy danych osób niepełnosprawnych	Utworzenie miejskiej kompleksowej bazy danych dotyczącej osób niepełnosprawnych zawierającej dane dotyczące ilości osób niepełnosprawnych z oznaczeniem rodzaju niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności.
Opracowanie strategii niezależnego życia osób niepełnosprawnych	Opracowanie długofalowej, kompleksowej strategii na rzecz niezależnego życia osób niepełnosprawnych z uwzględnieniem potrzeb osób o różnych rodzajach niepełnosprawności
Utworzenie Ośrodka Adaptacji Psychospołecznej	Utworzenie ośrodka organizującego turnusy terapeutyczno – szkoleniowe dla osób niepełnosprawnych, szczególnie z wrodzonym i nabytym uszkodzonym centralnym układem nerwowym, w celu przystosowania ich do niezależnego życia. Utworzenie przy ośrodku mieszkania chronionego dla podopiecznych, którzy nie mają rodzin.
Utworzenie mieszkań wspomaganych	Celem projektu jest pozyskanie i adaptacja lokali z przeznaczeniem na mieszkania chronione. Zatrudnienie trenerów i opiekunów dla osób niepełnosprawnych oraz szkolenie w zakresie przystosowania ich do samodzielnego życia umożliwi im późniejsze prawidłowe egzystowanie w życiu codziennym. Po przejściu treningu osoby niepełnosprawne powinny mieć możliwość zamieszkania w „mieszkaniach bez barier”, które muszą być dostępne w zasobach mieszkaniowych miasta.
Utworzenie Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych	Celem projektu jest utworzenie profesjonalnie działającego Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych oraz Punktu Informacji Obywatelskiej z uwzględnieniem problemu niepełnosprawności. Działalność szkoleniowa i informacyjna przyczyni się do aktywizacji i zwiększenia efektywności działania organizacji pozarządowych.
Rozwój Zamojskiego Centrum Wolontariatu	Celem projektu są szkolenia dla wolontariuszy pod kątem opieki nad osobami niepełnosprawnymi oraz poszerzenie zakresu ich działań. Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin z osobami niepełnosprawnymi oraz wprowadzenie usługi „czas wolny dla rodziny”(krótkoterminowa opieka nad osobą niepełnosprawną w domu).

Tabela nr 86. Program: Wielowymiarowe wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

Program: Wielowymiarowe wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy							
Efekt programu	Zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym i chronionym rynku pracy.						
Realizowane cele strategiczne	3.1, 3.3, 3.4	Wartość szacunkowa programu			4 813 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne		
+	•		•	•	•		
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•	•	•	•	•	EQUAL	• EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	•
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	• EFRR SPO Transport i gospodarka morska	
					INNE	• IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane projekty							
Wartość szacunkowa projektów							
Kompleksowa oferta szkoleniowa dla osób niepełnosprawnych					1 200 000 zł.		
Rozbudowanie systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych podejmujących różne formy zatrudnienia					662 000 zł.		
System współpracy z pracodawcami zatrudniającymi osoby niepełnosprawne					111 000 zł.		
Utworzenie Centrum Integracji Społecznej dla osób niepełnosprawnych					840 000 zł.		
Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej					2 000 000 zł.		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 87. Projekty do programu: Wielowymiarowe wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

Program: Wielowymiarowe wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy	
Projekt	Opis
Kompleksowa oferta szkoleniowa dla osób niepełnosprawnych	Celem projektu jest rozszerzenie oferty szkoleniowej dla osób niepełnosprawnych w celu zdobycia, uzupełniania lub zmiany kwalifikacji w zależności od potrzeb rynku pracy. Projekt zakłada utworzenie zróżnicowanych form szkolenia dla osób o różnych rodzajach niepełnosprawności, a także indywidualny tok szkolenia oraz doradztwa zawodowego dla poszczególnych osób, zgodny z ich potrzebami i predyspozycjami.
Rozbudowa systemu wsparcia osób niepełnosprawnych podejmujących różne formy zatrudnienia	Utworzenie zintegrowanego programu pomocy dla osób niepełnosprawnych obejmującej wsparcie w różnych obszarach zatrudnienia. Wsparcie w miejscu pracy osobom z niepełnosprawnością intelektualną i zaburzeniami psychicznymi, polegać ma na zapewnieniu pomocy przez asystentów i trenerów pracy. Projekt zakłada m.in. utworzenie profesjonalnej instytucji poręczeń kredytowych, dzięki której osoby chcące rozpocząć pracę na własny rachunek, będą miały łatwiejszy dostęp do uzyskania kredytu na rozpoczęcie działalności.
System współpracy z pracodawcami zatrudniającymi osoby niepełnosprawne	Celem projektu jest przezwyciężanie niechęci pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych. Służyć temu będzie kampania promująca wizerunek aktywnej osoby niepełnosprawnej prowadzona w lokalnych mediach. Następnym etapem projektu będą cykle szkoleń dla pracodawców obejmujące następujące zagadnienia: - możliwości pozyskiwania środków na adaptację stanowisk pracy oraz dopłaty do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy(środki PFRON oraz inne zewnętrzne) - przedstawienie potencjału osób niepełnosprawnych poprzez dzielenie się przykładami dobrej praktyki.
Utworzenie Centrum Integracji Społecznej dla osób niepełnosprawnych	Celem projektu jest utworzenie CIS dla osób niepełnosprawnych, które nie mogą znaleźć zatrudnienia. Projekt zakłada pozyskanie i adaptację lokali, w których zorganizowane będą warsztaty o profilu, zgodnym z potrzebami lokalnego rynku pracy. Osoby będą miały zapewnioną fachową pomoc psychologiczną, resocjalizacyjną i zawodową. Prowadzona działalność usługowa, wytwórcza i handlowa umożliwi funkcjonowanie i dalszy rozwój placówki.
Utworzenie Zakładu Aktywizacji Zawodowej	W projekcie przewidziano cykle szkoleń zarówno dla osób niepełnosprawnych(w zakresie zdobywania zawodu) oraz dla ich potencjalnych pracodawców. Kolejnym etapem projektu będzie zatrudnienie osób niepełnosprawnych przez konkretnych pracodawców. Innym rozwiązaniem będzie pozyskanie odpowiednich budynków i rozpoczęcie działalności produkcyjnej lub usługowej (np. hotelarsko – gastronomicznej nastawionej na obsługę młodzieżowych grup turystów).

Tabela nr 88. Program: Przeciwdziałanie i ograniczanie długotrwałego bezrobocia.

Program: Przeciwdziałanie i ograniczanie długotrwałego bezrobocia						
Efekt programu	Zaktywizowanie osób długotrwanie bezrobotnych w umiejętnym poszukiwaniu miejsca pracy i w rezultacie udzielenie wsparcia pracodawcom w ich zatrudnieniu i bezrobotnym w podjęciu pracy.					
Realizowane cele strategiczne	1.1	Wartość szacunkowa programu		1 576 000 zł		
Podmioty realizujące						
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
●	+		●	●	●	
Potencjalne źródła finansowania						
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju
	●	●	●	●	EQUAL	● EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw
					LEADER+	● EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morską
					INNE	● IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb
Wartość szacunkowa projektów						
Proponowane projekty		Pobudzenie aktywności zawodowych osób bezrobotnych			36 000 zł.	
		Utworzenie wolontariatu wśród bezrobotnych			40 000 zł.	
		Wspomaganie zatrudnienia			1 500 000 zł.	

Legenda: + podmiot wiodący, ● podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 89. Projekty do programu: Przeciwdziałanie i ograniczanie długotrwałego bezrobocia

Program: Przeciwdziałanie i ograniczanie długotrwałego bezrobocia	
Projekt	Opis
Pobudzenie aktywności zawodowych osób bezrobotnych	Projekt polega na wyselekcjonowaniu grup osób według długości okresu bezrobocia, pomiędzy 12 -24 miesięcy. Z wybraną grupą osób doradca zawodowy dokona identyfikacji ich wykształcenia, umiejętności i doświadczenia. Zorganizowany zostanie intensywny cykl zajęć z liderami Klubu Pracy i doradcą zawodowym. Zajęcia obejmą naukę technik poszukiwania pracy, (pisanie CV, listu motywacyjnego, i z pracodawcą), zmiany sposobu myślenia o własnej sytuacji życiowej oraz motywowanie do podjęcia działań zmierzających do zmiany tej sytuacji. Program przewiduje wsparcie psychiczne, ułatwiające zdobycie informacji, uświadamiające bezrobotnym oczekiwania pracodawców wobec kandydatów do zatrudnienia. Po odbyciu szkoleń przeprowadzone zostaną grupowe ćwiczenia scen autoprezentacji, wobec potencjalnych pracodawców. Ponadto zakłada się analizę problemów rynku pracy i sposób ich rozwiązania z pomocą liderów i doradców zawodowych. Zapewniony zostanie udział służb zatrudnienia w zakresie pomocy bezrobotnym w poszukiwaniu miejsca pracy.
Upowszechnienie wolontariatu wśród bezrobotnych	Projekt ma na celu rozpropagowanie i zachęcenie do podjęcia różnych form wolontariatu, wśród bezrobotnych i pracodawców. W szczególności dotyczy to będzie osób mających duże problemy w znalezieniu pracy, które przeszły już przez szkolenie w Klubie Pracy. Projekt skierowany jest przede wszystkim do osób bez stażu pracy.
Wspomaganie zatrudnienia	Celem projektu jest przeszkolenie bezrobotnych zgodnie z oczekiwaniami pracodawców oraz zorganizowanie zatrudnienia w ramach: - prac interwencyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem małych i średnich przedsiębiorstw. - robót publicznych, - dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej, w tym na zasadach spółdzielni socjalnych. Wszystkim uczestnikom projektu oferowana będzie pomoc prawna, doradztwo i konsultacje, dotyczące podjęcia działalności gospodarczej. Będą prowadzone działania wspierające podjęcie pracy: - finansowanie kosztów przejazdu do pracodawców

	<p>zgłaszających oferty pracy lub do miejsca pracy,</p> <ul style="list-style-type: none">- finansowanie kosztów zakwaterowania w miejscu pracy,- refundacje kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7 oraz opieki nad osobą zależną,- refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego w wysokości określonej w umowie,- przygotowanie zawodowe w miejscu pracy,- refundacja poniesionych kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego, <p>Osoby zainteresowane pracą za granicą, spełniające określone wymagania i kwalifikacje mogą podjąć zatrudnienie na unijnych rynkach pracy, w ramach sieci EURES.</p>
--	--

Tabela nr 90. Program: Aktywizacja zawodowa kobiet o niskich kwalifikacjach.

Program: Aktywizacja zawodowa kobiet o niskich kwalifikacjach								
Efekt programu	Przywrócenie kobiet na rynek pracy poprzez udzielenie szerokiego wsparcia merytorycznego, doradczego i psychologicznego.							
Realizowane cele strategiczne	1.1	Wartość szacunkowa programu			3 550 000 zł.			
Podmioty realizujące								
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne			
•	+		•	•	•			
Potencjalne źródła finansowania								
Własne	Fundusz Pracy	PFON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju		
	•	•	•	•	EQUAL	•	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III		ZPO Rozwoju Regionalnego	
					URBAN		EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+		EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES		EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	•	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane projekty			Wartość szacunkowa projektów					
			Powrót zawodowej kobiet na rynek pracy		550 000 zł.			
			Aktywność zawodowa kobiet – szansą na rynku pracy		3 000 000 zł.			

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 91. Projekty do programu: Aktywizacja zawodowa kobiet o niskich kwalifikacjach.

Program: Aktywizacja zawodowa kobiet o niskich kwalifikacjach	
Projekt	Opis
Powrót zawodowy kobiet na rynek pracy	Projekt ma na celu pracę z kobietami w Klubie Pracy oraz z doradcą zawodowym, który zapozna się z ich wykształceniem i zaproponuje podniesienie kwalifikacji, bądź przekwalifikowanie zgodne z zapotrzebowaniami rynku pracy. Dla kobiet, dla których przeszkodą w podjęciu pracy są obowiązki opiekuńcze lub wychowawcze, projekt zakłada wsparcie ich poprzez zorganizowanie opieki nad dzieckiem.
Aktywność zawodowa kobiet – szansą na rynku pracy	Projekt zakłada wsparcie psychologiczne i doradcze dla kobiet m.in. pomoc prawną w zakresie podejmowania działalności gospodarczej. W ramach Klubu Pracy przeprowadzone będą szkolenia zgodne z oczekiwaniami pracodawców i własnymi predyspozycjami. W znalezieniu miejsca pracy będą mogły korzystać z usług: <ul style="list-style-type: none"> - pośrednictwa, umożliwiających kontakt z pracodawcą - EURES, umożliwiających zatrudnienie na europejskich rynkach pracy. Zatrudnienie tych osób może być wsparte poprzez organizację prac interwencyjnych i robót publicznych oraz stworzenie możliwości podjęcia działalności gospodarczej, w tym w formie spółdzielczej w porozumieniu z władzami lokalnymi i samorządowymi.

Tabela nr 92. Program: Dostosowanie umiejętności zawodowych bezrobotnych do potrzeb rynku pracy.

Program: Dostosowanie umiejętności zawodowych bezrobotnych do potrzeb rynku pracy								
Efekt programu	Przeszkolenie osób bezrobotnych poprzez podwyższenie lub nabycie nowych kwalifikacji, zgodnie z przeanalizowanymi potrzebami rynku pracy.							
Realizowane cele strategiczne	1.1	Wartość szacunkowa programu			6 000 000 zł.			
Podmioty realizujące								
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne			
•	+		•	•				
Potencjalne źródła finansowania								
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE		Narodowy Plan Rozwoju	
	•	•			EQUAL	•	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III		ZPO Rozwoju regionalnego	
					URBAN		EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+		EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES		EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	•	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane projekty			Wartość szacunkowa projektów					
			Różnorodność odpowiednich kwalifikacji zawodowych, szansą na zatrudnienie			1 000 000 zł.		
			Bezrobotni bez kwalifikacji „w szkole”.			5 000 000 zł.		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 93. Projekty do programu: Dostosowanie umiejętności zawodowych bezrobotnych do potrzeb rynku pracy.

Program: Dostosowanie umiejętności zawodowych bezrobotnych do potrzeb rynku pracy	
Projekt	Opis
Różnorodność odpowiednich kwalifikacji zawodowych, szansą na zatrudnienie.	Projekt zostanie oparty na profesjonalnej analizie potrzeb rynku pracy. Wybrana grupa osób mająca wykształcenie i doświadczenie w zawodach uznanych jako przyszłościowe i potrzebne na rynku pracy, zostanie przeszkolona w celu podwyższenia posiadanych kwalifikacji lub nabycia nowych kwalifikacji zawodowych.
Bezrobotni bez kwalifikacji „w szkole”	Na bazie analizy rynku pracy wyselekcjonowane osoby zostaną objęte poradnictwem zawodowym mającym na celu określenie kierunków kształcenia, zgodnie z predyspozycjami osób bezrobotnych. Dla osób podejmujących naukę w szkołach ponadgimnazjalnych, przewidziane będą stypendia i inna pomoc doraźna.

Tabela nr 94. Programu: Analiza rynku pracy.

Program: Analiza rynku pracy							
Efekt programu	Opracowanie profesjonalnej analizy potrzeb lokalnego rynku pracy.						
Realizowane cele strategiczne	1.1	Wartość szacunkowa programu			40 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne		
•	+		•		•		
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
	•			•	EQUAL	• EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morska	
					INNE	• IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane projekty			Wartość szacunkowa projektów				
			Dokonanie analizy rynku wskazującej zawody przyszłości			40 000 zł.	

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/

Tabela nr 95. Projekty do programu: Analiza rynku pracy.

Program: Analiza rynku pracy	
Projekt	Opis
Dokonanie analizy rynku pracy wskazującej zawody przyszłości	Projekt zakłada wyłonienie jednostki specjalizującej się w opracowywaniu analizy potrzeb rynku pracy. Do zadań jednostki opracowującej diagnozę rynku należy wskazanie szkoleń zawodowych i prognozy zawodów potrzebnych w przyszłości dla miasta. Analiza zostanie przeprowadzona w oparciu o szczegółową diagnozę rynku pracy i kierunku rozwoju miasta, wskazanego w strategii rozwoju miasta.

Tabela nr 96. Program: Promowanie i wspomaganie zatrudnienia bezrobotnych powyżej 50 roku życia.

Program: Promowanie i wspomaganie zatrudnienia bezrobotnych powyżej 50 roku życia						
Efekt programu	Upowszechnienie wśród pracodawców zatrudniania osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia poprzez promocję i zatrudnienie wspomagane.					
Realizowane cele strategiczne	1.1	Wartość szacunkowa programu			6 050 000 zł.	
Podmioty realizujące						
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
•	+		•	•	•	
Potencjalne źródła finansowania						
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju
	•	•	•	•	EQUAL	• EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morska
					INNE	• IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb
Proponowane projekty		Wartość szacunkowa projektów				
		Wspomaganie zatrudnienia bezrobotnych pow. 50 roku życia				5 500 000 zł.
		Doświadczenia i „złoty wiek” atutem do kontynuowania zatrudnienia				550 000 zł.

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 97. Projekty do programu: Promowanie i wspomaganie zatrudnienia bezrobotnych pow. 50 roku życia.

Program: Promowanie i wspomaganie zatrudnienia bezrobotnych pow. 50 roku życia	
Projekt	Opis
Wspomaganie zatrudnienia bezrobotnych pow. 50 roku życia	Projekt ma za zadanie zachęcenie pracodawców do wykorzystania potencjału doświadczonych pracowników. Projekt będzie realizowany z dokładnie zdefiniowanym, opisanym i mierzalnym celem. Środki projektu mogą być przeznaczane na kolejne szkolenie jeżeli w efekcie będzie ono zapewniało zatrudnienie. Podobnie będzie traktowane zatrudnienie w ramach krótkich prac interwencyjnych, gwarantujących trwałość obsadzenia miejsca pracy przez beneficjanta.
Doświadczenie i „złoty wiek” atutem do kontynuowania zatrudnienia.	<p>Osobom będzie udzielone wsparcie psychologiczno - doradcze ukierunkowane na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zdefiniowanie wartości i celów życiowych - wzmocnienie i konstruowanie pozytywnej oceny własnej osoby - nakłanianie beneficjentów do samodzielnego rozwiązywania problemów i stosowania w praktyce posiadanej wiedzy <p>Osobom zdecydowanym na rozpoczęcie działalności gospodarczej, oferowana będzie pomoc doradczą i finansowa w formie dotacji na podjęcie tej działalności. Projekt zakłada kreowanie aktywności zawodowej oraz prezentacji udanych przykładów samozatrudnienia. W celu podwyższenia posiadanych kwalifikacji lub nabycia nowych pod potrzeby rynku pracy, organizowane będą szkolenia, zwiększające szansę zatrudnienia. Kreowanie okresowego zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych ma na celu podniesienie własnej aktywności i kreatywności.</p>

Sformatowano: Wcięcie: Z lewej: 0 cm, Wysunięcie: 0,63 cm, Punktowane + Poziom: 1 + Wyrównanie: 0 cm + Tabulator po: 0,63 cm + Wcięcie: 0,63 cm

Tabela nr 98. Program: Doskonalenie kwalifikacji lokalnych służb zatrudnienia oraz zapewnienie europejskich standardów obsługi.

Program: Doskonalenie kwalifikacji lokalnych służb zatrudnienia oraz zapewnienie europejskich standardów obsługi.							
Efekt programu	Profesjonalna pomoc w obsłudze osób bezrobotnych i w doradztwie w poszukiwaniu miejsc pracy.						
Realizowane cele strategiczne	1.1, 5.4	Wartość szacunkowa programu		275 000 zł.			
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne		
•	+		•	•			
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
	•				EQUAL	• EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	
					INTERREG III	ZPO Rozwoju Regionalnego	
					URBAN	EFRR SPO Wzrost konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	• EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	• IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Wartość szacunkowa projektów							
Proponowane projekty		Podnoszenie kwalifikacji lokalnych służb zatrudnienia				20 000 zł.	
		Podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistycznej PUP				80 000 zł.	
		Szkolenia zewnętrzne				50 000 zł.	
		Poprawa jakości obsługi bezrobotnych				50 000 zł.	
		Poprawa organizacji pracy				5 000 zł.	
		Szkolenia wewnętrzne				10 000 zł.	
		Standaryzacja obsługi bezrobotnych				60 000 zł.	

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 99. Projekty do programu: Doskonalenie kwalifikacji lokalnych służb zatrudnienia oraz zapewnienie europejskich standardów obsługi.

Program: Doskonalenie kwalifikacji lokalnych służb zatrudnienia oraz zapewnienie europejskich standardów obsługi	
Projekt	Opis
Podnoszenie kwalifikacji lokalnych służb zatrudnienia	Założeniem projektu jest dostosowanie lokalnych służb zatrudnienia do europejskich standardów obsługi bezrobotnych. Wiąże się to m.in. z koniecznością stałego podnoszenia kwalifikacji pracowników służb zatrudnienia, obsługujących bezrobotnych zarówno z kraju jak i z UE.
Podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistycznej PUP	Projekt polega na dofinansowaniu specjalistycznej kadry pracowników PUP studiów podyplomowych oraz uzyskiwaniu certyfikatów w zakresie pośrednictwa pracy oraz orientacji i poradnictwa zawodowego.
Szkolenia zewnętrzne	Projekt zakłada organizację i finansowanie szkoleń, seminariów i konsultacji dotyczących realizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - pośrednictwa pracy - poradnictwa zawodowego (m.in. dla trenerów „Spadochron”) - projektowania i zarządzania projektami z funduszy strukturalnych
Poprawa jakości obsługi bezrobotnych	Projekt zakłada przeprowadzenie szkoleń dotyczących podnoszenia poziomu jakości świadczonych usług. Przewiduje się przeprowadzenie kursów językowych oraz szkoleń: <ul style="list-style-type: none"> - dotyczących profesjonalnej obsługi klienta - z przepisów o warunkach dopuszczalności i nadzorowania pomocy publicznej - szkolenia z zakresu pomocy publicznej w obszarze zatrudnienia
Poprawa organizacji pracy	Celem projektu jest przeprowadzenie szkoleń dotyczących organizacji pracy z zakresu: <ul style="list-style-type: none"> - gospodarowania publicznymi środkami finansowymi - kontroli wewnętrznej - systemu informatycznego PULS - prawa pracy - z przepisów dotyczących ustawy o zamówieniach publicznych
Szkolenia wewnętrzne	Przeprowadzenie szkoleń wewnętrznych zapewniających biegłą znajomość ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz stosowania przepisów KPA i instrukcji kancelaryjnej, pozwoli na sprawną i pełną obsługę bezrobotnych
Standaryzacja obsługi bezrobotnych	Projekt ma na celu organizowanie staży zagranicznych dla pracowników służb zatrudniania na terytorium UE w celu zapewnienia i poprawy jakości usług rynku pracy, dostosowanych do standardów europejskich w obsłudze bezrobotnych z kraju i z zagranicy.

Tabela nr 100. Program: Przystosowanie bazy lokalowej PUP do wymaganego standardu obsługi, w tym osób niepełnosprawnych.

Program: Przystosowanie bazy lokalowej PUP do wymaganego standardu obsługi, w tym osób niepełnosprawnych							
Efekt programu		Poprawienie dostępu, skrócenie czasu obsługi i poprawa jej jakości oraz stanu bezpieczeństwa interesantów i pracowników PUP.					
Realizowane cele strategiczne		3.2, 5.1, 5.4	Wartość szacunkowa programu		481 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość		Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
+							
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
		•		•	EQUAL	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	
					INTERREG III	ZPO Rozwoju regionalnego	•
					URBAN	EFRR SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFÖiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane projekty		Szacunkowa wartość projektów					
		Modernizacja stanowisk obsługi osób bezrobotnych			95 000 zł		
		Kompleksowa modernizacja i unowocześnienie bazy materialnej i lokalowej			386000 zł		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/,

Tabela nr 101. Projekty do programu: Przystosowanie bazy lokalowej PUP do wymaganego standardu obsługi, w tym osób niepełnosprawnych.

Program: Przystosowanie bazy lokalowej PUP do wymaganego standardu obsługi, w tym osób niepełnosprawnych	
Projekt	Opis
Modernizacja stanowisk obsługi osób bezrobotnych	<p>Projekt zakłada przebudowę niektórych stanowisk obsługi osób bezrobotnych, dostosowując je do standardów unijnych. Projekt przewiduje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie indywidualnych stanowisk obsługi, oddzielonych dźwiękochłonnym, estetycznym przepierzeniem w celu przeprowadzania bezpośredniej, nieskrępowanej rozmowy z osobą bezrobotną, - montaż przestronnego okna z blatem przy stanowisku informacji, dającego możliwość indywidualnej obsługi i sprawdzenia dokumentów przed rejestracją oraz uzyskanie wyczerpujących informacji, - montaż klimatyzacji w pomieszczeniach w których obsługiwane są osoby bezrobotne, - ustawienie terminala, umożliwiającego sprawne uzyskanie informacji o miejscu i godzinie obsłużenia bezrobotnych.
Kompleksowa modernizacja i unowocześnienie bazy materialnej i lokalowej	<p>Celem projektu jest poprawa bezpieczeństwa interesantów i pracowników urzędu oraz poprawa warunków pracy. Projekt ma umożliwić osobom niepełnosprawnym nieskrępowany dostęp do usług PUP. Projekt zakłada:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymianę drzwi wejściowych na szersze oraz budowę szybu z windą, który pozwoliłby na przemieszczanie się osobom niepełnosprawnym po wszystkich kondygnacjach, - wyłożenie schodów płytką antypoślizgową, - wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, - wymianę instalacji elektrycznej gwarantującej bezpieczeństwo przeciwpożarowe oraz zainstalowanie klimatyzatorów i windy, - wymianę instalacji co, pozwalającej na uzyskanie oszczędności za opłaty, - modernizację sieci telefonicznej, w tym wymianę przyłącza analogowego na ISDN, zwiększenie ilości numerów bezpośrednich, - remont elewacji zewnętrznej budynku poprawiającej warunki termiczne urzędu i jego wygląd estetyczny.

Tabela nr 102. Program: Promowanie i wspomaganie przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych.

Program: Promowanie i wspomaganie przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych								
Efekt programu		Opracowanie systemu ulg i zachęt dla bezrobotnych celem upowszechnienia pozytywnych rozwiązań w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej.						
Realizowane cele strategiczne		1.1	Wartość szacunkowa programu			633 000 zł		
Podmioty realizujące								
Miasto Zamość		Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne		
•		+		•	•	•		
Potencjalne źródła finansowania								
Własne	Fundusz Pracy	PERON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE		Narodowy Plan Rozwoju	
	•	•	•		EQUAL	•	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III		ZPO Rozwoju Regionalnego	•
					URBAN		EFRR SPO Wzrost konkurencyjności Przedsiębiorstw	•
					LEADER+		EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES		EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	•	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Proponowane projekty			Wartość szacunkowa projektów					
			Opracowanie systemu wsparcia dla zakładających działalność gospodarczą				300 000 zł	
			Upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej				330 000 zł	
			Działalność informacyjno promocyjna na rzecz zamojskiej przedsiębiorczości				3 000 zł	

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 103. Projekty do programu: Promowanie i wspomaganie przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych.

Program: Promowanie i wspomaganie przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych	
Projekt	Opis
Opracowanie systemu wsparcia dla zakładających działalność gospodarczą.	Projekt polega na opracowaniu systemu ulg i zachęt dla osób zdecydowanych na prowadzenie działalności gospodarczej oraz wsparciu tych osób poprzez doradztwo i dofinansowanie na otwarcie działalności.
Upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej	Projekt oferuje usługi pośrednictwa zawodowego, Indywidualny Plan Działania i Doradztwo Zawodowe. W celu upowszechnienia dobrych praktyk z zakresu podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, organizowane będą m.in. cykliczne spotkania z przedstawicielami biznesu, szkolenia zawodowe i specjalistyczne pod potrzeby rynku pracy lub stworzenia własnego miejsca pracy. Zainteresowani założeniem własnej działalności mogą liczyć na dofinansowanie z PUP. Promowana będzie pomoc przy działalności związanej z obsługą turystyczną.
Działalność informacyjno-promocyjna na rzecz zamojskiej przedsiębiorczości	Projekt zakłada utworzenie w PUP punktu informującego osoby na temat: <ul style="list-style-type: none"> - ulg przysługujących przedsiębiorcom - możliwości pozyskiwania środków finansowych na rozwój firm z Funduszy Unii Europejskich - wolnych lokalach w mieście z możliwością adaptacji na działalność gospodarczą - usług i instrumentów rynku pracy, - innych.

Tabela nr 104. Program: POMNIK CENTRUM im. DZIECI ZAMOJSZCZYŹNY.

Program: POMNIK CENTRUM im. DZIECI ZAMOJSZCZYŹNY						
Efekt programu	Utworzenie centrum edukacyjno – rehabilitacyjno -sportowego z bazą socjalno-bytową dla mieszkańców miasta w tym dla osób niepełnosprawnych					
Realizowane cele strategiczne	3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1	Szacunkowa wartość programu		23 940 000 zł.		
Podmioty realizujące						
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne	
+	•	•	•	•	•	
Potencjalne źródła finansowania						
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju
•		•	•	•	EQUAL •	EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich •
					INTERREG III •	ZPO Rozwoju Regionalnego •
					URBAN	EFRR SPO Wzrost konkurencyjności Przedsiębiorstw
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich
					SOCRATES •	EFRR SPO Transport i gospodarka morska
					INNE •	IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb
Proponowane projekty		Wartość szacunkowa projektów				
		Utworzenie Centrum Informatycznego				540 000 zł.
		Przebudowa terenu wokół budynków Centrum.				1 600 000 zł.
		Centrum Edukacyjno – Socjalne dla osób niepełnosprawnych				800 000 zł.
		Utworzenie Centrum Rehabilitacyjno – Sportowego				21 000 000 zł.

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/,

Tabela nr 105. Projekty do programu: Pomnik Centrum im. Dzieci Zamojszczyzny

Program: Pomnik Centrum im. Dzieci Zamojszczyzny	
Projekt	Opis
Utworzenie Centrum Informatycznego	Celem projektu jest utworzenie Centrum Informatycznego poprzez modernizację i doposażenie kompleksu obiektów przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 4, Centrum Kształcenia Praktycznego i Bursie Nr 1, polegającym na rozbudowie bazy komputerowej i informatycznej szeroko udostępnianej mieszkańcom; wprowadzenie nowych form nauki z wykorzystaniem nowoczesnych technologii komputerowych. Utworzenie laboratoriów językowych oraz nowoczesnej biblioteki w wersji elektronicznej.
Przebudowa terenu wokół budynków Centrum	Projekt zakłada dostosowanie otoczenia wokół projektowanego Centrum w celu łatwego do niego dostępu, w tym dla osób niepełnosprawnych poprzez: - wykonanie zjazdu z ul. Piłsudskiego do ZSP Nr 4 - przebudowę parkingów - wykonanie podjazdów dla osób niepełnosprawnych do budynków (CKP, ZSP Nr 4, Bursa Nr 1)
Centrum Edukacyjno – Socjalne dla osób niepełnosprawnych	Utworzenie Centrum Edukacyjnego na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej przystosowanej dla osób niepełnosprawnych z ofertą kształcenia: - ogólnego i teoretycznego zawodowego w ZSP Nr 4 - praktycznego zawodowego w CKP. Zakłada się przystosowanie Bursy Nr 1, jako bazy mieszkaniowej. Projekt obejmuje również organizowanie w Centrum kursów zawodowych.
Utworzenie Centrum Rehabilitacyjno – Sportowego	Projekt obejmuje budowę Centrum Rehabilitacyjno – Sportowego dla lokalnej społeczności, w tym dla osób niepełnosprawnych. Zakłada budowę nowej sali gimnastycznej z basenem, pełnym zapleczem rehabilitacyjno sportowym, odnową biologiczną, a także kompleksem boisk: do piłki siatkowej, koszykowej, tenisa ziemnego, lekkiej atletyki.

Tabela nr 106 Program: Wieloletni program rozwiązywania problemów społecznych.

Program: Wieloletni program rozwiązywania problemów społecznych.							
Efekt programu	Zmniejszenie zjawiska ubóstwa, wykluczenia społecznego i poprawa jakości funkcjonowania rodziny						
Realizowane cele strategiczne	1.2,1.4,1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.7		Szacunkowa wartość programu		14 250 000 zł.		
Podmioty realizujące							
Miasto Zamość	Województwo	Wojewoda	Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Inne		
+	•	•	•	•	•		
Potencjalne źródła finansowania							
Własne	Fundusz Pracy	PFRON	Środki niepubliczne	Inne	Inicjatywy i fundusze wewnętrzne UE	Narodowy Plan Rozwoju	
•		•	•	•	EQUAL	• EFS SPO Rozwój zasobów ludzkich	•
					INTERREG III	• ZPO Rozwoju Regionalnego	•
					URBAN	EFRR SPO Wzrost konkurencyjności Przedsiębiorstw	
					LEADER+	EFOiGR SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	
					SOCRATES	• EFRR SPO Transport i gospodarka morską	
					INNE	• IFWR SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	
Wartość szacunkowa projektów							
Proponowane projekty		Powołanie Klubu Integracji Społecznej			300 000 zł.		
		Dożywianie rodzin dotkniętych ubóstwem			6 780 000 zł.		
		Usługi opiekuńcze – opieka nad chorym w domu			5 625 000 zł.		
		Działania na rzecz osób bezdomnych			324 000 zł.		
		Pomoc dziecku i rodzinie			1 221 000 zł.		

Legenda: + podmiot wiodący, • podmiot współpracujący /wspierający/.

Tabela nr 107. Projekty do programu: Wieloletni program rozwiązywania problemów społecznych.

Program: Wieloletni program rozwiązywania problemów społecznych.	
Projekt	Opis
Powołanie Klubu Integracji Społecznej	Powołany Klub będzie miejscem spotkań osób zagrożonych wykluczeniem (bezdomnych, uzależnionych, bezrobotnych, opuszczających zakłady karne, uchodźców), w którym uczestnicy będą aktywizować się społecznie poprzez wymianę własnych doświadczeń, spostrzeżeń i sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych pod kierunkiem zatrudnionego lidera lub specjalisty
Dożywianie rodzin dotkniętych ubóstwem	Celem projektu jest przeciwdziałanie niedożywieniu wśród rodzin ubogich i zagrożonych ubóstwem Zadanie realizowane będzie na trzech płaszczyznach: <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie Kuchni Społecznej przygotowującej obiady. - organizowanie dożywiania dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjach - finansowanie Punktu Wydawania Bezpłatnych Posiłków.
Usługi opiekuńcze – opieka nad chorym w domu	Projekt skierowany jest do osób: <ul style="list-style-type: none"> - samotnych, które ze względu na wiek, chorobę lub inne przyczyny wymagają pomocy w czynnościach życia codziennego tj. sprzątanie, załatwianie spraw osobistych, pielęgnacja. - żyjących w rodzinie, która nie jest w stanie udzielić pomocy. - chorych psychicznie które z uwagi na rodzaj schorzenia lub niepełnosprawności, wymagają szczególnego wsparcia. Świadczą je osoby ze specjalistycznym przygotowaniem.
Działania na rzecz osób bezdomnych	Celem projektu jest przeciwdziałanie zjawisku bezdomności, poprzez podejmowanie działań profilaktycznych, osłonowych i aktywizujących zmierzających do zabezpieczenia socjalnego. Projekt zakłada wspieranie prawne, instytucjonalne, materialne i terapeutyczne, umożliwiające rozwiązywanie problemów wynikających z braku schronienia oraz tworzenie szans i warunków wyjścia z bezdomności.
Pomoc dziecku i rodzinie - placówki pobytu dziennego	Projekt skierowany jest do dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo i zagrożonych patologią społeczną. Celem projektu jest tworzenie nowych wspieranie istniejących placówek pobytu dziennego poprzez udzielanie pomocy rodzicom w opiece i wychowaniu, harmonijnym rozwoju dzieci i młodzieży, wzmocnieniu więzi pomiędzy dziećmi i rodzicami, wyrównywaniu deficytów szkolnych i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa dzieci.

IX. POLITYKA WDRAŻANIA STRATEGII

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest kluczowym dokumentem programowym, określającym zasady i kierunki długofalowej koncepcji polityki społecznej. Formułując cele i programy, wskazuje ona dziedziny koncentracji pożądanych zmian, które powinny być wspierane i promowane, aby uzyskać określony efekt. Osiągnięcie wyznaczonych celów możliwe będzie poprzez zaangażowanie administracji samorządu lokalnego i partnerów społecznych, zapewniających szeroki udział zainteresowanych instytucji i organizacji, uczestniczących w pracach nad strategią i będących głównymi beneficjentami wdrożenia.

Oczekiwane efekty oddziaływania realizowanych projektów oceniane będą na podstawie monitoringu. Istota monitoringu polega na prowadzeniu stałych obserwacji, dokonywania pomiarów ilościowych i jakościowych, zapewniających sprawne zarządzanie programami i projektami. Na podstawie określonych wskaźników, w oparciu o przekazywane w ramach systemu monitorowania informacje, oceniany będzie postęp realizacji strategii oraz skuteczność wdrażanych projektów. Identyfikowanie wszelkich nieprawidłowości związanych z wdrażanymi działaniami, pozwala na szybkie reagowanie i podejmowanie odpowiednich kroków naprawczych. Wskaźniki oceny projektów muszą być mierzalne i odnosić się do kolejnych etapów wdrażania projektów:

- wskaźniki określające zasoby ludzkie i kapitałowe
- wskaźniki opisujące rozmiary podejmowanych przedsięwzięć
- wskaźniki rezultatu, związane z policzalnym efektem mierzonym wartościowo i ilościowo
- wskaźniki opisujące oddziaływanie odległe w czasie, o wartości szacunkowej

Efekty wdrażania projektów i programów powinny mieć wpływ na korekty układu celów strategicznych i analizę SWOT.

Do monitorowania przebiegu i sposobu realizacji działań wskazanych w programach i projektach, zostanie powołany zespół osób, którego zadaniem będzie sporządzenie okresowych raportów o postępach w realizacji strategii i formułowanie opinii i wniosków, udzielanie rekomendacji w zakresie dostosowań i zmian w kierunkach i sposobach wdrażania projektów oraz pełnienie funkcji doradczej.

Dla władz lokalnych strategia jest jednocześnie narzędziem planowania i zarządzania. Dokument ten powinien podlegać modyfikacjom, ze względu na zmieniające się uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne miasta, dotyczące także polityki państwa i Unii Europejskiej. Jego stała aktualizacja będzie następowała w krótkich odstępach czasowych w celu optymalizacji i uzyskania efektywności podejmowanych działań. Wymagać to będzie stałej analizy i oceny zachodzących zjawisk oraz korekt na etapie zarządzania strategicznego w zależności od warunków realizacyjnych. Proces realizacji strategii powinien być procesem dynamicznym i ciągłym.

Władze samorządowe miasta na bieżąco podejmować będą decyzje dotyczące rozwiązywania problemów społecznych, kierując się wskazaniem strategii. Polityka wdrażania strategii będzie zintegrowana w taki sposób, aby mogła obejmować wszystkie dziedziny życia miasta ujęte w dokumencie. Rolę koordynatora wszelkich działań w tym zakresie będzie sprawowało MCPR.

Każdego roku przy konstrukcji budżetu będą uwzględniane cele strategii, poprzez wdrożenie kolejnych projektów przez poszczególne wydziały Urzędu Miasta i podległe mu jednostki organizacyjne oraz organizacje pozarządowe. Próba oszacowania poszczególnych projektów wykazała, że wartość szacunkowa objętych strategią projektów wynosi ogółem 194 504 000 zł. Przyjmując 9 letni okres realizacji projektów, średnio rocznie należałoby zagwarantować ok. 21 616 555 zł. Zakładając możliwość aplikacji funduszy UE, w budżecie miasta należałoby rocznie zarezerwować kwotę w wysokości ok. 5 402 888 zł., stanowiącą przyjęty 25% wkład własny. Wartość szacunkowa proponowanych projektów może ulec

zmianom wynikającym z długoterminowości realizacji projektów oraz zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Oszacowanie wartości projektów pozwala przedstawić władzom samorządowym przybliżoną ocenę skali potrzeb finansowych w celu rozwiązania najpilniejszych problemów społecznych miasta Zamościa. Narzędziem pomocniczym decydującym o kolejności wdrażania opracowanych projektów będzie opracowany ramowy harmonogram ich wdrażania, ze wskazaniem jednostek odpowiedzialnych za ich realizację. Każdy projekt będzie posiadał przypisanego realizatora wiodącego oraz wspomagającego. Na koniec każdego roku budżetowego dokonana zostanie ocena stopnia wdrażania strategii i realizacji projektów.

Spis tabel

Tabela nr 1. Liczba ludności miasta w latach 1998-2002.	13
Tabela nr 2. Prognoza liczby mieszkańców Zamościa w grupach wiekowych do 2013 roku.	14
Tabela nr 3. Dochody i wydatki budżetowe miasta w latach 1999-2004 w tys. zł.	17
Tabela nr 5. Wydatki na mieszkalnictwo komunalne w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.	20
Tabela nr 6. Wydatki na zwalczanie alkoholizmu w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.	20
Tabela nr 7. Wydatki na ochronę zdrowia w m. Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.	21
Tabela nr 8. Wyszczególnione wydatki na pomoc społeczną w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.	21
Tabela nr 9. Wydatki na pomoc materialną, psychologiczną i pedagogiczną dla dzieci i młodzieży.	22
Tabela nr 10. Wydatki na dodatki mieszkaniowe w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.	22
Tabela nr 11. Wydatki na zwalczanie bezrobocia w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.	23
Tabela nr 12. Wydatki na kulturę i sztukę w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.	23
Tabela nr 13. Wydatki na kulturę fizyczną i sport w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.	24
Tabela nr 14. Dotacje do biletów na przejazdy pasażerskie środkami MZK w Zamościu w latach 1999–2003 w zł.	24
Tabela nr 15. Wydatki na turystykę i wypoczynek w Zamościu w latach 1999 – 2003 w zł.	24
Tabela nr 16. Budżet miasta w Zamościu w latach 1999 - 2003 według klasyfikacji budżetowej z wyodrębnieniem wydatków na pomoc społeczną.	25
Tabela nr 17. Poziom życia mieszkańców Zamościa wg wybranych wskaźników.	26
Tabela nr 18. Rodziny w gospodarstwach domowych wg typu rodzin i składu rodzinnego.	27
Tabela nr 19. Liczba pracujących w latach 1998-2002 w m. Zamościu.	27
Tabela nr 20. Przyczyny przyznawania świadczeń przez MCPR w latach 1998- 2003 i ich struktura.	32
Tabela nr 21. Otrzymujący świadczenia z MCPR w latach 1998 – 2003 (z wyłączeniem.	32
Tabela nr 22. Stan bezrobocia w Zamościu w latach 1999 – 2003.	34
Tabela nr 23. Bezrobotni z prawem do zasiłku w latach 1999- 2003 w m. Zamościu.	34
Tabela nr 24. Stopa bezrobocia w latach 1999-2003 w powiatach woj. lubelskiego.	35
Tabela nr 25. Liczba osób bezrobotnych w latach 1999-2003 w powiatach woj. lubelskiego.	36
Tabela nr 26. Struktura bezrobotnych według wieku w latach 1999- 2003 w m. Zamościu.	37
Tabela nr 27. Struktura bezrobotnych według wykształcenia w m. Zamościu w latach 1999 – 2003.	37
Tabela nr 28. Struktura bezrobotnych pod względem długości czasu pozostawania bez pracy w m. Zamościu w latach 1999 -2003.	37
Tabela nr 29. Struktura bezrobotnych w m. Zamościu według wieku na dzień 31 grudnia 2003 roku.	38
Tabela nr 30. Bezrobotni w m. Zamościu według wykształcenia na dzień 31 grudnia 2003 roku.	38
Tabela nr 31. Osoby bezrobotne w m. Zamościu według stażu pracy na dzień 31 grudnia 2003 roku.	39
Tabela nr 32. Absolwenci według wykształcenia w m. Zamościu w latach 1999 – 2003.	39
Tabela nr 33. Oferty pracy w m. Zamościu w latach 1999-2003.	39
Tabela nr 34. Realizacja programów rynku pracy w m. Zamościu w latach 1999-2003.	40
Tabela nr 35. Rodziny objęte pomocą z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w m. Zamościu w latach 1998 – 2003.	43

Tabela nr 36. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2000 – 2003 w m. Zamościu.	44
Tabela nr 37. Liczba dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo – wychowawczych w m. Zamościu w latach 1999 -2003.	45
Tabela nr 38. Liczba świadczeń udzielonych usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych w m. Zamościu w latach 2000 – 2003.....	45
Tabela nr 39. Liczba świadczeń udzielonych usamodzielnianym wychowankom placówek opiekuńczo - wychowawczych w m. Zamościu w latach 2000 – 2003.....	46
Tabela nr 40. Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zamościu w latach 1998 – 2003.....	47
Tabela nr 41. Liczba osób korzystających z usług Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu w Zamościu w latach 2001 – 2003.....	48
Tabela nr 42. Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych w m. Zamościu według stopnia niepełnosprawności na dzień 31 grudnia 2003 r.	54
Tabela nr 43. Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych w latach 1999-2003 w m. Zamościu.	54
Tabela nr 44. Środki przeznaczone na tworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w m. Zamościu w latach 1999 – 2003.....	54
Tabela nr 45. Środki PFRON przeznaczone na pożyczki w m. Zamościu w latach 1999 – 2003.	55
Tabela nr 46. Środki PFRON przeznaczone na likwidację barier funkcjonalnych w m. Zamościu w latach 1999 – 2003.....	56
Tabela nr 47. Rodzaj i ilość udzielonych świadczeń osobom w wieku powyżej 65 roku życia przez MCPR w Zamościu w roku 2003.....	60
Tabela nr 48. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności w m. Zamościu w latach 1998 – 2003.....	62
Tabela nr 49. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w latach 1998-2006 w m. Zamościu....	73
Tabela nr 50. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w Zamościu w latach 2000-2004 oraz prognoza do roku 2011 r.	74
Tabela nr 51. Liczba uczniów uczęszczających do gimnazjów w Zamościu w latach 2000-2004 oraz prognozowana liczba do 2013 r.	75
Tabela nr 52. Stypendia socjalne udzielane przez szkoły w m. Zamość w latach 1998 -2004.	78
Tabela nr 53. Wybrane problemy społeczne występujące w szkołach w Zamościu za rok 2003/2004.....	79
Tabela nr 54. Program: Udzielanie wsparcia rodzinom w prawidłowym pełnieniu roli rodzicielskiej.	96
Tabela nr 55. Projekty do programu: Udzielenie wsparcia rodzinom w prawidłowym pełnieniu roli rodzicielskiej.....	97
Tabela nr 56. Program: Zorganizowanie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.	98
Tabela nr 57. Projekty do programu: Zorganizowanie systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.....	99
Tabela nr 58. Program: Opracowanie programu kompleksowego wsparcia osób starszych.	100
Tabela nr 59. Projekty do programu: Opracowanie programu kompleksowego wsparcia osób starszych.....	101
Tabela nr 60. Program: Zorganizowanie systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	102
Tabela nr 61. Projekty do programu: Zorganizowanie systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.....	103

Tabela nr 62. Projekty do programu: System wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.	104
Tabela nr 63. Projekty do programu: System wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.	105
Tabela nr 64. Program: Podnoszenie kwalifikacji kadr działających w sferze polityki społecznej.....	106
Tabela nr 65. Projekty do programu: Podnoszenie kwalifikacji kadr działających w sferze polityki społecznej.....	107
Tabela nr 66. Program: Opracowanie systemu wsparcia w zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych najbardziej potrzebujących.	108
Tabela nr 67. Projekty do programu: Opracowanie systemu wsparcia w zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych najbardziej potrzebujących.....	109
Tabela nr 68. Program: Zorganizowanie systemu pomocy rodzinom z problemem alkoholowym.	110
Tabela nr 69. Projekty do programu: Zorganizowanie systemu pomocy rodzinom z problemem alkoholowym.	111
Tabela nr 70. Program: Stworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki uzależnień dzieci i młodzieży.	113
Tabela nr 71. Projekty do programu: Stworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki uzależnień dzieci i młodzieży.	114
Tabela nr 72. Program: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży.	115
Tabela nr 73. Projekty do programu: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu młodzieży.	116
Tabela nr 74. Program: System działań wspomagających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży.	117
Tabela nr 75. Projekty do programu: System działań wspomagających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży.	118
Tabela nr 76. Program: Rozwój infrastruktury społecznej.	119
Tabela nr 77. Projekty do programu: Rozwój infrastruktury społecznej.	120
Tabela nr 78. Program: Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców.....	121
Tabela nr 79. Projekty do programu: Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców.	122
Tabela nr 80. Program: Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.	123
Tabela nr 81. Projekty do programu: Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.....	124
Tabela nr 82. Program: Likwidacja barier funkcjonalnych.	125
Tabela nr 83. Projekty do programu: Likwidacja barier funkcjonalnych.	126
Tabela nr 84. Program: Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz instytucji i organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych.	127
Tabela nr 85. Projekty do programu: Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz instytucji i organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych.	128
Tabela nr 86. Program: Wielowymiarowe wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy.	129
Tabela nr 87. Projekty do programu: Wielowymiarowe wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy.	130
Tabela nr 88. Program: Przeciwdziałanie i ograniczanie długotrwałego bezrobocia.	131
Tabela nr 89. Projekty do programu: Przeciwdziałanie i ograniczanie długotrwałego bezrobocia.	132
Tabela nr 90. Program: Aktywizacja zawodowa kobiet o niskich kwalifikacjach.	134
Tabela nr 91. Projekty do programu: Aktywizacja zawodowa kobiet o niskich kwalifikacjach.	135
Tabela nr 92. Program: Dostosowanie umiejętności zawodowych bezrobotnych do potrzeb rynku pracy.....	136

Tabela nr 93. Projekty do programu: Dostosowanie umiejętności zawodowych bezrobotnych do potrzeb rynku pracy.	137
Tabela nr 94. Programu: Analiza rynku pracy.	138
Tabela nr 95. Projekty do programu: Analiza rynku pracy.	139
Tabela nr 96. Program: Promowanie i wspomaganie zatrudnienia bezrobotnych powyżej 50 roku życia.	140
Tabela nr 97. Projekty do programu: Promowanie i wspomaganie zatrudnienia bezrobotnych pow. 50 roku życia.	141
Tabela nr 98. Program: Doskonalenie kwalifikacji lokalnych służb zatrudnienia oraz zapewnienie europejskich standardów obsługi.	142
Tabela nr 99. Projekty do programu: Doskonalenie kwalifikacji lokalnych służb zatrudnienia oraz zapewnienie europejskich standardów obsługi.	143
Tabela nr 100. Program: Przystosowanie bazy lokalowej PUP do wymaganego standardu obsługi, w tym osób niepełnosprawnych.	144
Tabela nr 101. Projekty do programu: Przystosowanie bazy lokalowej PUP do wymaganego standardu obsługi, w tym osób niepełnosprawnych.	145
Tabela nr 102. Program: Promowanie i wspomaganie przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych.	146
Tabela nr 103. Projekty do programu: Promowanie i wspomaganie przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych.	147
Tabela nr 104. Program: POMNIK CENTRUM im. DZIECI ZAMOJSZCZYZNY.	148
Tabela nr 105. Projekty do programu: Pomnik Centrum im. Dzieci Zamojszczyzny.	149
Tabela nr 106 Program: Wieloletni program rozwiązywania problemów społecznych.	150
Tabela nr 107. Projekty do programu: Wieloletni program rozwiązywania problemów społecznych.	151

Spis wykresów

Wykres nr 1. Struktura podmiotów gospodarczych w m. Zamościu w roku 2003.	13
Wykres nr 2. Dochody budżetowe m. Zamościa w latach 1999-2003.	15
Wykres nr 3. Wydatki budżetowe m. Zamościa w latach 1999-2003.	16
Wykres nr 4. Struktura pracujących w poszczególnych działach gospodarki w m. Zamościu w roku 2002.	28
Wykres nr 5. Ideowy schemat organizacji pomocy społecznej na terenie miasta Zamość.	31
Wykres nr 6. Struktura rodzin z dziećmi korzystających z pomocy MCPR w Zamościu w 2003 r.	33
Wykres nr 7. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezrobocia w Zamościu w latach 1998 – 2003.	34
Wykres nr 8. Poziom ubóstwa w m. Zamościu wśród rodzin korzystających z pomocy MCPR w latach 2000 – 2003.	42
Wykres nr 9. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności i długotrwałej choroby w m. Zamościu w latach 1998 – 2003.	58

Wcięcie: Z lewej: 0,13 cm, Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: 1, 2, 3, ... +
Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 1,27 cm + Tabulator po: 1,9 cm +
Wcięcie: 1,9 cm, Tabulatory: Nie w 1,9 cm